

Ruskeasuon kampus

Rakennushistoriallinen selvitys 9.8.2013

ark-byroo

TILAAJA

Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy
Yhteyshenkilö Jukka Kumara, Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy

KONSULTTI

Arkkitehtitoimisto ark-byroo
Kustaankatu 3
00500 Helsinki
marianna.heikinheimo@arkbyroo.fi
www.arkbyroo.fi
p. 010 2350 566

TYÖRYHMÄ

Marianna Heikinheimo, arkkitehti SAFA, KuvM, projektista vastaava rakennustutkija
Mia Puranen, arkkitehti, rakennustutkija
Emilia Pohjanpalo, rakennustutkija
Eero Astala, graafikko
Sami Heikinheimo, valokuvaaja

NYKYTILAVALOKUVAT

© Sami Heikinheimo, ark-byroo

ETUKANNEN KUVA

TAKAKANNEN KUVA

SUORITUSAJANKOHTA

Työ on suoritettu ajalla kesäkuu–elokuu 2013.

© Arkkitehtitoimisto ark-byroo

KÄYTETYT LYHENTEET

HEL PTP	Helsingin kaupungin paikkatietopalvelut
HKA SIN	Helsingin kaupunginarkiston sinetti-tietokanta
RakVV	Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston arkisto
HY	Helsingin yliopisto
HYK	Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Kohde	4
1.2	Tehtävä	6
1.3	Perustiedot	7
2	Lähiympäristö	10
2.1	Kaupunginosa	11
2.2	Tontti	17
3	Ruskeasuon laitokset	18
3.1	Rakennuttajana Rakennushallitus	18
3.2	Arkkitehtitoimisto Einari Teräsvirta	19
3.3	Ruskeasuon laitoshanke	22
3.4	Oikeuslääketieteen laitos	26
3.5	Hammasklinikka	39
4	Rakennusten myöhemmät vaiheet	52
5	Nykytila	54
5.1	Alue	54
5.2	Kytösuontie II	58
5.3	Kytösuontie 9	72
6	Yhteenveto	92
	Lähteet	94
	Liitteet	96

1 Johdanto

1.1 Kohde

Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen laitos rakennettiin vuosina 1972–1974 Ruskeasuolle ja samaan kokonaissuunnitelmaan kuuluva hammaslääketieteen laitos vuosina 1978–1979. Rakennukset ovat arkkitehti, professori Einari Teräsvirran suunnittelemia. Kyseiselle rakennuspaikalle oli jo 1950-luvulta lähtien kaavailtu sijoitettavaksi lääketieteen laitoksia. Yliopiston konsistorin eli ylimmän hallintoelimen kantana oli tuolloin, että lääketieteen teoreettiset laitokset eli anatomian, fysiologian, lääketieteellisen kemian, oikeuslääketieteen laitokset sekä keskuskirjasto tuli sijoittaa Ruskeasuolle.¹

Ruskeasuon klinikoiden historia kytkeytyy Meilahden klinikoiden rakentamiseen. Kesäkuussa 1956 vahvistettiin laki yliopistollisista keskussairaaloista. Helsingissä sen edellyttämät klinikat kaavailtiin toteutettaviksi vuoden 1961 jälkeen, viimeistään vuoteen 1973 mennessä. Samassa yhteydessä lääketieteellinen kemia, farmakologia sekä ”alkeiskemia” ja ”alkeisfysiikka” päätettiin sijoittaa Siltavuorelle. Muut teoreettiset laitokset sijoitettaisiin Meilahteen

tulevien klinikoiden tuntumaan, ja Ruskeasuolle jäisi näin vain hammaslääketiede ja oikeuslääketiede.² Ruskeasuota pidettiin otollisena rakennuspaikkana kyseisille laitoksille, koska se sijaitsee lähellä Meilahtea hyvien liikenneyhteyksien päässä.³

Einari Teräsvirta, joka suunnitteli Ruskeasuon laitokset, oli vuonna 1960 voittanut Meilahden uusien yliopiston lääketieteellisten laitosten kutsukilpailun. Kyseiset Haartmanninkadun klinikat valmistuivat syksyllä 1966. Teräsvirrasta tuli Helsingin yliopiston luottoarkkitehti ja hän sai siltä runsaasti muitakin suunnittelutehtäviä, kuten biokemian ja radiokemian laitos Unioninkadun varrelle.⁴

Saksalaiseen, ruotsalaiseen ja venäläiseen yliopistoperinteeseen, joiden jatkoksi Helsingin yliopisto voidaan lukea, ei ollut kuulunut yliopistojen eristäminen kampuksiksi muun yhteiskunnan ulkopuolelle. Helsingissä yliopisto on sijainnut näkyvällä paikalla muiden valtiollisten laitosten rinnalla. Suomessa on tavoiteltu yli-

¹ Klinge 1990, 627–628.

² Klinge 1990, 628.

³ Vuori 1999, 16.

⁴ Klinge 1990, 635.

oppilaiden mahdollisimman perusteellista integroitumista isänmaan palvelukseen ja vallitsevan yhteiskuntajärjestyksen tukemiseen.⁵

Toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä kampus-yliopistoista tuli suosittuja Suomessa. Tunnetuin on Alvar ja Aino Aallon kilpailuvoittoon vuodelta 1949 perustuva Teknillisen korkeakoulun Otaniemen kampus. Suunnitelma sai vaikutteita amerikkalaisista yliopistokampuksista, joihin Alvar Aalto oli tutustunut työskennellessään Yhdysvalloissa. Arkkitehtikilpailut ja -julkaisut nostivat amerikkalaisen kampus-yliopiston näennäisen suunniteltavuutensa ja käsiteltävyytensä ansiosta ihanteeksi. Tällaisen uuden esikuvan myönteiseen vastaanottoon vaikutti monta tekijää, kuten Euroopan vanhan kulttuurin pitkään jatkunut miehitystila kylmän sodan aikana, Yhdysvaltojen ehdoton valta-asema tieteen maailmassa ja edistysoptimismin yleinen maailmankuva.⁶

Uudet suuret yliopistokompleksit korostivat tehokkuutta ja ne sijoitettiin 1960-luvulla usein kauaksi keskusta- tai asuntoalueista. Tällaiset ”tutkintotehtaat” yleistyivät kaikkialla Länsi-Euroopassa.⁷ Suomessa rakennettiin tuolloin uusia yliopistoja Ouluun, Joensuuhun ja Kuopioon osana valtion harjoittamaa hajasijoituspolitiikkaa. Myös Helsingin yliopisto alkoi kehittää jälleenrakennuskaudella kampusalueita keskustan ulkopuolelle Meilahteen ja Viikkiin.

Helsingissä on 1990-luvulta alkaen alettu kutsua myös keskustan monimuotoista yliopistorakennusten kokonaisuutta kampukseksi. Helsingin yliopiston tavoitteena on viimeisten vuosikymmenien aikana ollut toimintojen keskittäminen neljälle

alueelle: keskustaan, Kumpulaan, Viikkiin sekä Meilahteen.⁸ Ruskeasuon laitokset on nähty osana Meilahden kampusta.⁹

Ruskeasuon 1970-luvun kampuussuunnitelmasta toteutui noin puolet. Suunnitelmissa esiintyvää, samalle tontille kaavailtua kolmatta laitospokonaisuutta ei toteutettu. Ruskeasuon laitoksia voi kuitenkin hyvistä syistä pitää kampuksena. Siellä toimi oikeus- ja hammaslääketieteen laitosten lisäksi myös hammasteknikkoulu. Toiminnallinen konsepti perustui selvästikin ajatukseen siitä, että eri toimijoiden välille muodostuu opiskeluvaiheessa synergiaa, joka heijastuu uudenaikaisina yhteistoimintamuotoina työelämään.

Yliopistokoulutus oli yleisemmin murroksessa 1970-luvulla. Vuonna 1974 valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen, jonka mukaan kaikkien alojen perustutkintojen oli oltava samantasoisia ja ne piti voida suorittaa täystoimisesti opiskellen neljässä vuodessa. Välitutkinnot tuli lakkauttaa. Ei enää puhuttu opiskelusta, vaan koulutuksesta. Hammaslääketieteen opiskelusta tuli hammaslääkärinkoulutusta. Tutkintojen tuli olla ”laaja-alaisia”, siten, että ”tutkinnon suorittaneella on monipuoliset mahdollisuudet toimia eri tehtävissä”. Matti Klingen mukaan uusissa yliopistoa koskevissa oppimistavoitteissa ja terminologiassa ilmeni marxilaisen ajattelun vaikutus. Hänen mukaansa Suomen kasvatustieteellinen tutkimus orientoitui 1970-luvulla Itä-Saksaan muun muassa säännöllisen tutkijanvaihdon merkeissä.¹⁰

5 Rainer Knapas esseessään *Mikä kampus?* Eija Vuoren toimittamassa kirjassa *Helsingin yliopisto. Kampusten yliopisto*. 1999, 12.

6 ibid.

7 Klinge 1990, 644.

8 Arto Mustajoki esseessään *Kampukset – mitä ne ovat?* Eija Vuoren toimittamassa kirjassa *Helsingin yliopisto. Kampusten yliopisto*. 1999, 6.

9 Eija Vuori esseessään *Yliopistoa rakennettu Helsinkiin lähes kaksi vuosisataa* toimittamassaan kirjassa *Helsingin yliopisto. Kampusten yliopisto*. 1999, 16.

10 Klinge 1990, 652.

1.2 Tehtävä

Yliopistokäyttö on päätymässä oikeus- ja hammaslääketieteen laitoksissa lukuvuoden 2017–2018 aikana. Yliopisto ei ole löytänyt muuta toimijaa, joka voisi sellaisenaan ottaa tilat käyttöönsä. Nykyisin Ruskeasuon kampuksen tiloista noin puolet on yliopiston omassa käytössä.

Aluetta on tarkoitus kehittää Pikku-Huopalahteen kytkeytyvänä yhdistettynä asunto- ja työpaikka-alueena, mikä on harmoniassa kaupunkisuunnitteluviraston näkemyksen kanssa. Keskeisellä paikalla sijaitsevaa aluetta halutaan rakentaa huomattavasti nykyistä tehokkaammin ja kehittää Vihdintien ja Mannerheimintien risteystä eräänlaisena kaupungin pohjoisena porttina.

Laitosrakennusten uudelleenkäyttö on haastavaa monesta syystä. Eteläisemmän laitoksen rakennusrunko on huomattavan syvä, mikä rajaa sen käyttömahdollisuuksia. Rakennukset on sijoitettu tontin keskiosa tavalla, joka rajoittaa uudisrakennusten sijoittelua tontin reunoilla. Myös katuyhteyden järjestäminen Mannerheimintieltä on vaikeaa.

Tilaa haluaa tämän konsulttityön perusteella selvittää, millä tavoin Ruskeasuon kampus liittyy yliopiston muuhun kampusrakentamiseen; miten alue niveltyy ympäröiviin kaupunginosiin; ja miten rakennukset sijoittuvat suunnittelijansa Einari Teräsvirran tuotannossa ja aikansa arkkitehtuurikontekstissa.

Nykytila on dokumentoitu valokuvamalla ja rakennuksissa on suoritettu katselmuksia, joiden aikana tehdyt havainnot on liitetty valokuvadokumentointiin. Ulkotilojen osalta dokumentoitiin rakennusten julkisivut, sisäänkäynnit ja yksityiskohtia. Myös keskeisimmät ja tyypillisimmät sisätilat valokuvattiin. Valokuvien ottopaikat merkittiin kaavioihin.

Selvityksen tavoitteena on pohtia vanhojen rakennusten kulttuurihistoriallista merkitystä ja ottaa kantaa tästä näkökulmasta siihen, voisiko rakennukset purkaa.

Rakennushistoriallinen selvitys on luonteeltaan perustutkimus, joka kohdistuu olemassa oleviin rakennuksiin ja rajautuu ajallisesti niiden synnystä nykypäivään.

Olemme tutkineet Helsingin yliopistokiinteistöjen arkiston suunnitteluasiakirjoja. Näiden lisäksi muutoksista on saatu tietoa rakennusvalvontaviraston sähköisestä asiointipalvelusta Arskasta. Kirjallisina lähteinä on käytetty mm. hammaslääketieteen laitoksen historiikkia ja yliopistorakentamista koskevia teoksia. Teräsvirran arkkitehtuurista ovat antaneet lisätietoa mm. Arkkitehti-lehden julkaisut. Valokuvia on saatu Helsingin yliopistomuseolta ja Helsingin kaupungin kaupunkimittausosastolta.

Rakennusten laajuustiedot vaihtelevat lähteestä riippuen. Olemme käyttäneet rakennusselostuksista saatuja lukuja.

Selvityksen ensimmäinen luku on johdanto. Toinen luku käsittelee Ruskeasuon laitosten lähiympäristöä. Kolmas luku esittelee oikeuslääketieteen laitoksen ja hammasklinikan rakennuttajan, suunnittelijan, käyttäjät, hankkeet ja suunnitteluratkaisut. Neljännessä luvussa kommentoidaan rakennuksissa tehtyjä muutostöitä. Viidennessä luvussa käsitellään nykytilannetta dokumentointivalokuvien ja kuvatekstien avulla. Viimeiseen lukuun on kirjoitettu yhteenveto sekä arvio kohteen arkkitehtuurista ja tulevaisuuden mahdollisuuksista. Selvityksen liitteinä on kronologiat rakennusten muutostöistä sekä arkkitehtuurimuseon luettelo Teräsvirran töistä.

I.3 Perustiedot

Molempia rakennuksia koskevia tietoja

Omistus

Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy (HYK) 69,7 %,
Senaatti-kiinteistöt 30,3 %

Tontti

Tontinmittaus on perustunut tonttijakoon n:o 3043,
joka on hyväksytty 13.4.1971.
Tontinmittaus suoritettu 15.3.1972.
Tontti merkitty tonttirekisteriin 14.4.1972

Tontin koko 5,595 ha (alunperin 5,460 ha)

Rakennusoikeus 63 000 m²

Kiinteistöt ja muut alueet, joista tontti muodostettiin

Reijala-Grejas RN:o 37

Vähä-Huopalahden kylä (53 670 m²)

Vähä-Meilähti – Lill-Mejlans RN:o 12 , Vähä-Meilähten
yksinäistalo (930 m²)

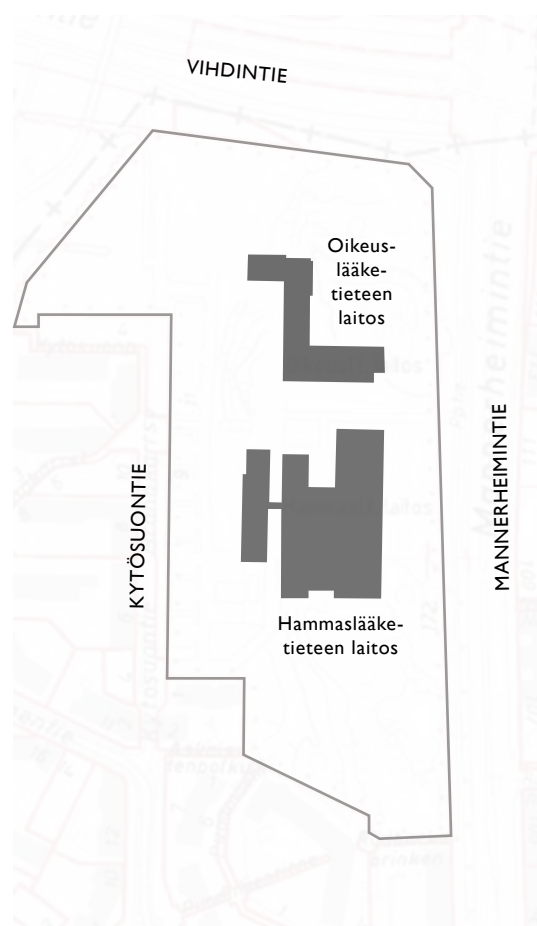
Asemakaava

Tontille on vahvistettu asemakaava ensimmäisen kerran
16.3.1971 (ak 6280). 1973 vahvistetussa asemakaavassa viemä-
rin paikkaa muutettiin (ak 6886).

Nykyinen asemakaava (ak 9090) on vahvistettu 16.2.1987
ja tullut voimaan 26.6.1987. Kortteli on merkitty opetustoi-
mintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi.

Rakennussuojelu

Rakennuksia ei ole suojeltu.

Tontti on kooltaan 5,46 ha ja se rajau-
tuu lännessä Kytösuontiehen, pohjoi-
sessa Vihdintiehen ja idässä Manner-
heimintiehen. Tontin etelälaidassa on
puistoinen mäki. Tontti on osittain Se-
naatti-kiinteistöjen ja osittain Helsingin
yliopistokiinteistöjen omistuksessa.

Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen laitos

Osoite	Kytösuontie 11 00300 Helsinki
Kaupunginosa	16. kaupunginosa Ruskeasu
Kortteli	742
Tonttinumero	1
Rakennuksen tunniste	3930
Virallinen kiinteistötunnus	91-16-742-2-1
Rakennusnumero	1
Rakennuttaja	Rakennushallitus
Suunnittelija	Arkkitehti Einar Teräsvirta
Valmistunut	1974

LAAJUUSTIETOJA

Bruttopinta-ala	5 260 brm ²
Kokonaistilavuus	25 930 m ³
Kerrosten lukumäärä	3 pääkerrosta. Lisäksi rakennuksella on ullakkokerros ja ylempi kellarikerros sekä osassa rakennuksesta myös alempi kellari-kerros.

KÄYTTÖHISTORIA

Alkuperäinen käyttö

Helsingin yliopisto
Oikeuslääketieteen laitos
Luento- ja kurssitiloja
Tutkimus- ja laboratoriotiloja
Kaksi kappelia
Ruokala ja keittiö
Arkistoja
Teknisiä tiloja
Sauna
Verstas
Autovajoja
Väestönsuoja
Kolme asuntoa.

Nykyinen käyttö

Tutkimuslaitosrakennus
Helsingin yliopisto
Hjelt-instituutti / Oikeuslääketieteen osasto
Biolääketieteen laitos
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Oikeuslääkintäyksikkö
Kolme asuntoa.

Hammasklinikka

Kohteen nimi	Hammasklinikka
Osoite	Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitos Kytösuontie 9 / Mannerheimintie 172 00300 Helsinki
Kaupunginosa	16. kaupunginosa Ruskeasuon
Kortteli	742
Tonttinumero	2
Rakennuksen tunniste	3931
Virallinen kiinteistötunnus	91-16-742-2-2
Rakennusnumero	2
Rakennuttaja	Rakennushallitus, Yrjö Lindroos
Suunnittelija	Arkkitehti Einari Teräsvirta
Valmistunut	1979

LAAJUUSTIETOJA¹¹

Bruttoala	21 400 m ²
Kokonaistilavuus	83 700 m ³
Kerrosten lukumäärä	A-osassa 4, B-osassa 6, C-osassa 2. Lisäksi jokaisessa siivessä on kellarikerros ja ilmastointiullakko.

KÄYTTÖHISTORIA

Alkuperäinen käyttö

Kiinteistössä sijaitsivat alunperin seuraavat Helsingin yliopiston laitokset¹²:

- Hammaslääketieteen laitos (HLL)
- Elektronimikroskopian laitos (EM)
- Yleisen mikrobiologian laitos (YMBL)
- Helsingin IV sairaanhoito-oppilaitoksen hammashoitajaosto
- Helsingin yliopistollisen keskus-sairaalan immunologian laboratorio
- Yliopiston AV-keskuksen palvelupiste (Televisio-opetuksen laitos TV)
- Laitoshenkilökunnan asuntoja
- Potilaiden vastaanotto ja klinikkatilat Seitsemän asuntoa.

Nykyinen käyttö

Helsingin yliopisto

- Hammaslääketieteen laitos
- Hjelt-instituutti / Kansanterveystieteen osasto
- Kirjasto
- Helsingin kaupungin terveystieteiden keskus
- Mannerheimintien hammashoitola
- Pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen suun erikoishoidon yksikkö
- Suun terveydenhuollon päivystys / Ruskeasuon hammashoitola
- Yliopistohammasklinikka

Metropolia ammattikorkeakoulu

- Suun terveydenhuolto
- Suun hoidon opetuslinikka
- Radiografia ja sädehoito
- Hammastekniikka
- Optometria

Lisäksi rakennuksen C-osassa on seitsemän asuntoa.

¹¹ Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitos-rakennuksen rakennusselitys, arkkitehti Einari Teräsvirta, päiväämätön. HYK.

¹² Talon opas 1981, 4.

2 Lähiympäristö

Viistokuva ilmasta kohti etelää vuodelta 2012. Vasemmalla Mannerheimintie ja Ruskeasuon laitokset. Oikealla Pikku Huopalahti. © Kaupunkimittausosasto, Helsinki.

2.1 Kaupunginosa

Kytösuontie 9 ja 11 kuuluvat Ruskeasuon kaupunginosaan. Ruskeasuo sijaitsee Helsingin kantakaupungin luoteisosassa Mannerheimintien molemmin puolin. Etelässä se liittyy Meilahteen, idässä Keskuspuiستoon ja Pasilaan, lännessä Munkkiniemeen ja Niemenmäkeen sekä Pikku Huopalahden alueeseen. Pohjoisessa Ruskeasuo rajautuu suuriin liikenneväyliin, mm. Hakamäentiehen sekä Kivihaan ja Etelä-Haagan kaupunginosiin.¹³ Suurin osa Ruskeasuosta liitettiin Helsinkiin vuoden 1906 alueliitoksessa, loput osat 1926.¹⁴

Ruskeasuo on rakentunut Pikku Huopalahdesta kohoavan kallioisen rinteen itäpuolelle. Maasto on ollut kosteikkojen täplittämää metsäistä kalliomaastoa. Valitsevina puulajeina ovat olleet kalliorinteillä mänty, muualla kuusi ja koivu. Kosteikkonotkelmissa on kasvanut leppää ja pajukkoa.

Helsingin Yleiskaava 2002:ssa yliopiston Ruskeasuon laitosten alue on merkitty hallinnon ja julkisten palvelujen alueeksi, jota kehitetään hallinnon, julkisten palvelujen, korkeakoulutuksen ja ympäristöhaittoja aiheuttamattomien toimitilojen, asumisen ja virkistyskeskityksen sekä alueelle tarpeellisen yhdyskuntateknisen huollon ja liikenteen käyttöön. Sen sijaan Ruskeasuon asuinalue on Yleiskaava 2002:ssa merkitty kulttuu-

rihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi.

Yliopistorakennusten läheisyydessä on runsaasti terveydenhuoltoon liittyviä palveluita. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sijaitsee Kytösuontien laitosten eteläpuolella. THL:n naapuri on puolestaan funktionalistinen Tilkan entinen sotilassairaala, jossa toimii nykyisin vanhusten hoivakoti Espero. Lähistöllä ovat myös Folkhälsanin Senioritalo ja Invalidisäätiön sairaala Orton Ruskeasuolla sekä Asumispalvelukeskus Wilhelmiina Pikku Huopalahdessa.

Meilahden kampus- ja sairaala-alue sijaitsee reilun kahden kilometrin etäisyydellä Kytösuontien laitoksista. Se on osa Meilahden sairaala-aluetta. Siellä toimivat lääketieteellinen tiedekunta, Terveystieteiden keskus kirjasto sekä tutkimus- ja opetuskeskus Biomedicum Helsinki. Kampusalueeseen kuuluvat myös Ruskeasuolla toimivat lääketieteellisen tiedekunnan yksiköt, hammaslääketieteen ja Hjelt-instituutin oikeuslääketieteen osasto. Meilahden kampusalueen synty voidaan ajoittaa yhtäältä 1930-luvulle, kun Naistenklinikka perustettiin Meilahden alueelle, ja toisaalta vuoteen 1966, kun Yliopistollinen keskussairaala (HYKS) perustettiin sen lähetyville.¹⁵

¹³ Erra & Makkonen 2004, 5.

¹⁴ Erra & Pekkinen 2006, 17–20.

¹⁵ Wikipedia, Helsingin yliopisto.

RUSKEASUO 1943

Ilmaortokuva vuodelta 1943.
Helsingin kaupungin kaupun-
kimittauslaitos.

RUSKEASUO 1964

Ortoilmakuva vuodelta 1964. Kuvassa näkyy rakennuksia, jotka purettiin 1970-luvun alussa, kun niiden paikalle rakennettiin oikeuslääketieteen parkkialue. Helsingin kaupungin geotekninen osasto.

RUSKEASUO 2012

Ortoilmakuva vuodelta 2012.
© Kaupunkimittausosasto, Helsinki.
Mannerheimintien ja bussivarikon
välisiin kortteleihin on rakennettu
toimistotaloja.

Ruskeasuon laitosrakennukset liittyvät kiinteästi Pikku Huopalahteen, joka on rakennettu laitosten länsipuolelle vuosina 1986–2000. Alue on Suomen mittakaavassa pisimmälle vietyä postmodernismia pastellisävyisine julkisivuineen. Pikku Huopalahti kuuluu osittain Ruskeasuon, osittain Haagan ja eteläosaltaan Meilahden alueeseen. Merenlahti ruopattiin kaupungin osan rakentamisen yhteydessä. Asuinalue myötäilee merenrantaa. Rannat ovat enimmäkseen puistoaluetta paitsi lahden perukassa, jossa sen rannalla on Tilkantori. Ruskeasuon laitosten tontin länsipuolella kulkee pieni Haaganpuro, entinen Mätäoja tai Mätäpuro, joka laskee Pikku Huopalahteen.

Pikku Huopalahti oli aikaisemmin jäänyt rakentamatta maaperän huonon laadun vuoksi, mutta alueelle päätettiin kuitenkin rakentaa hyvän sijainnin ja muiden etujen vuoksi. Asemakaavan laati arkkitehti Matti Visanti Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastosta. Alueen osayleiskaava ja ensimmäinen asemakaava hyväksyttiin 1986. Kaupunkirakenteellisena yleistavoit-

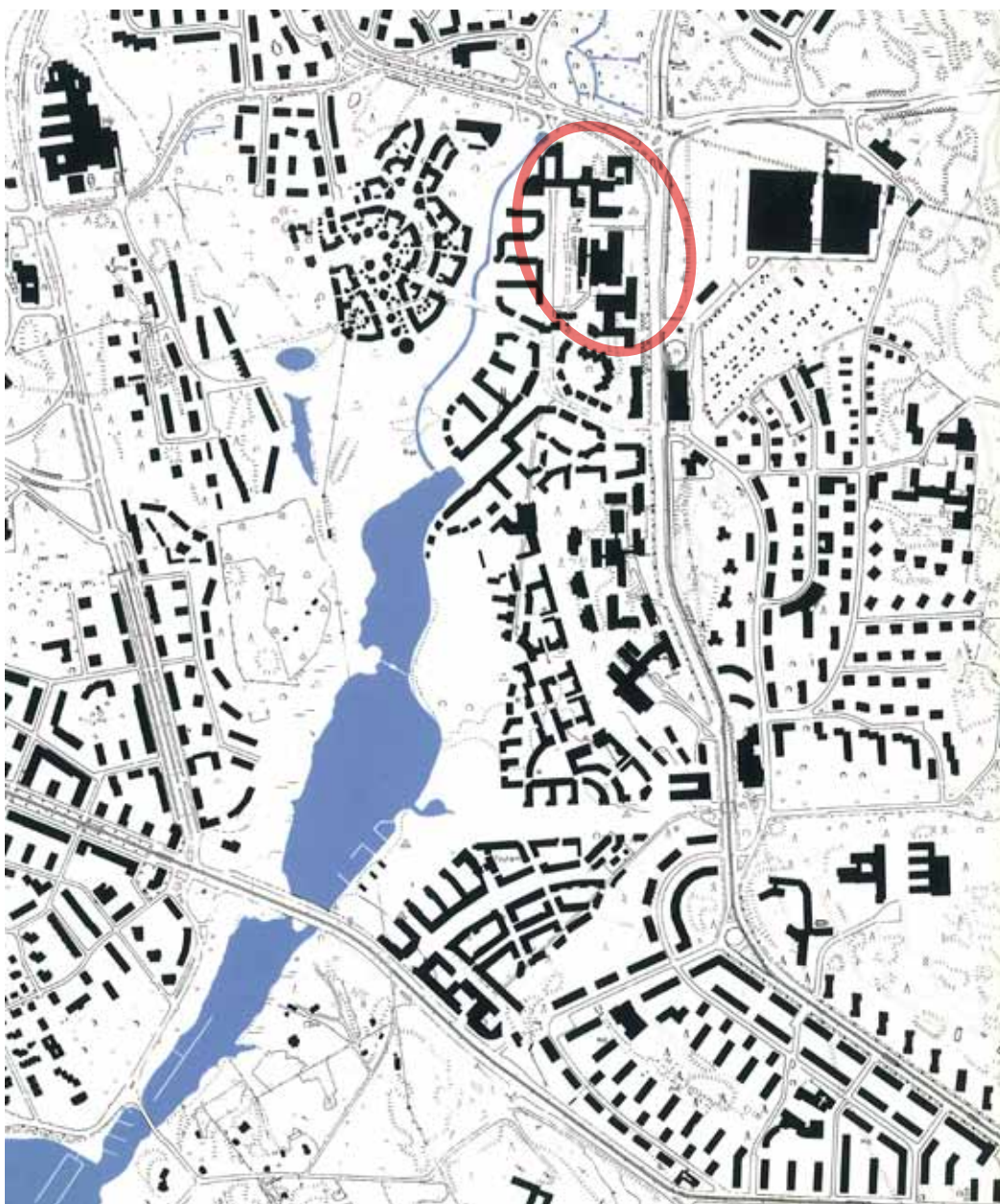
teena oli rehevyys, rikkaus ja värikkyys vastaiskuna tehokkaasti ja suuraluemaaisesti rakennetuille elementtilähiöille. Pikku Huopalahden kaupunkirakenne on muoltoltaan orgaaninen ja julkisten tilojen mittakaava seuraa perinteistä kantakaupungin mittakaavaa. Alueella on paljon matalia kolmikerroksia taloja, intiimejä sisäpihoja, vinoja rakenteita ja torneja.

Kytösuontien kaupunkisuunnitelma-alue sijaitsee varsinaisen Pikku Huopalahden päässä makean ja suolaisen veden yhtymispaikassa. Kaavoittaja oli hahmotellut tontille Pikku Huopalahden sisäisen kaupunkitilan ja Kytösuontien päätettä. Suunnitelma ei niinkään ottanut kantaa Mannerheimintien puoleisen laidan kehittämiseen.

Tilaketju meritori – kauppakatu – vuori muodostaa alueen selkärangan. ”Vuoren” muodostaa korkea terassitalo, joka on alueen maamerkinä oikeuslääketieteen laitoksen ja Hammasklinikan eteläpuolella.¹⁶ Pikku Huopalahdessa on nykyisin noin 10 000 asukasta.

16 ARK 1/1991, 36–38.

Pikku Huopalahden il-
lustraatio vuodelta
1991. Kuvassa näkyy to-
teutumattomaksi jäänyt
Ruskeasuon laitosraken-
nusten tontin pohjois-
osan voimakas lisära-
kentaminen. KSV. ARK
1/1991, kansikuva.

2.2 Tontti

Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan hammaslääketieteen laitos ja Hjelt-instituutin oikeuslääketieteen osasto sijaitsevat Helsingin Ruskeasuon korttelissa n:o 742. Kortteli rajoittuu Mannerheimintien ja Vihdintien vilkkaan risteyksen eteläpuolelle. Vihdintien yli johtaa kevyen liikenteen silta tontin luoteispuolella. Lännessä tontti rajautuu Kytösuontiehen ja etelässä puistikkaan ja sen eteläpuoleiseen asuinalueeseen.

Ruskeasuon alue siirtyi Helsingin kaupungin omistuksesta valtion omistukseen Puolustusministeriön, Helsingin yliopiston ja Helsingin kaupungin välille solmitulla aluevaihtosopimuksella 1964. Alueesta oli jo tuolloin tarkoitettu muodostaa yleisten rakennusten tontti.¹⁷ Kytösuontie 9:n ja 11:n 5,46 hehtaarin suuruinen tontti muodostettiin useasta eri osasta vuonna 1972 ja laitos rakennettiin metsäiselle alueelle maastollisesti hienoon paikkaan kalliopohjalle. Tontin rinne on Mannerheimintien suuntainen ja laskee kohti länttä. Yläpihan näkymät ovat laajoja.

Tontin länsireunalta purettiin 1970-luvun alussa puisia varasto- ja työpajarakennuksia, kun Kytösuontietä siirrettiin hieman länteen. Rakentamisaikana tontin peruskallioon tehtiin kalliroleikkauksia. Osa alueen puista säilytettiin. Leena Iisakkilan tekemän maisemasuunnitelman mukaan tontille istutettiin nurmialueita,

lehmuksia, vaahteroita, hevoskastanjoita ja mäntyjä sekä pensasistutuksia. Tontille jätettiin myös luonnonvaraista viheraluetta. Vuoden 1987 asemakaavassa Kytösuontien yhteys Vihdintielle katkaistiin tonttijaon ja -muutoksen yhteydessä. Tontti laajeni luoteisosastaan. Samalla tontin eteläpäästä lohkaistiin osa asuinrakennuksille. Tontin koko kasvoi noin 5,6 hehtaariin ja rakennusoikeus kasvoi 63 000 neliömetriin, mutta toistaiseksi tätä 8 400 neliömetrin lisärakennusoikeutta ei ole käytetty. Laajentumissuunnitelmat olivat yhteydessä Pikku Huopalahden rakentamiseen.

Kytösuontie muodostaa korttelin sisäisen ajoliikenneväylän, jonka yhteyteen sijoittuu myös paikoitusalue. Mannerheimintien puolelta ei sallita ajoneuvoliikennettä. Paikoitusalueet, huoltopihat ja ruumiskellaripiha sekä niille johtavat ajoluisikat on asfaltoitu. Rakennukset sijaitsevat pysäköintialuetta korkeammalla tasolla. Rakennusten välissä kulkee itä-länsisuuntaisesti Mannerheimintielle liittyvä kevyen liikenteen väylä. Yläpihalla sijaitsee pohjois-eteläsuuntainen jalankulku- ja huoltoväylä. Oikeuslääketieteen rakennuksen asuntopiha ja sinne johtava käytävä on päällystetty betonilaatoilla. Asuntopihaa rajoittava aita-muuri sekä tuki- ja suojamuurit ovat teräsbetonista, kuten myös oikeuslääketieteen ja Hammasklinikan rakennuksille paikoitusalueelta johtavat ulkoportaat.

¹⁷ Aluevaihtosopimus 19.3.1964. HYK.

Ruskeasuon laitokset

3.1 Rakennuttajana Rakennushallitus

Rakennushallitus oli suomalainen keskusvirasto, joka toimi vuosina 1811–1995. Viraston ensimmäinen nimi oli Yleisten rakennusten intendentinkonttori, vuodesta 1865 Yleisten rakennusten ylihallitus ja vuodesta 1936 alkaen Rakennushallitus. Sen tehtävä oli huolehtia valtion rakennusten ylläpidosta ja suunnitella uudet valtion rakennukset. Rakennushallituksen tehtäviä hoitamaan perustettiin 1995 Valtion kiinteistölaitos. Vuodesta 2001 alkaen laitos tunnetaan nimellä Senaatti-kiinteistöt, joka on valtion liikelaitos.

Rakennushallituksen pääjohtajana oli vuosina 1972–1975 Heikki Sysimetsä. Vuosikymmenelle tyypillinen poliittisuus näkyi Rakennushallituksessa paitsi virastodemokratian nousuna myös pääjohtajien valinnassa: Viljo Ahtee tuli vuonna 1976 Rakennuskunta Hakasta ja Kalevi Sassi vuonna 1978 Asuntohallituksesta. Virastossa korostuivat kustannuslaskelmat ja tehokkuusajattelu.¹⁸

Juha Vuorinen kirjoittaa väitöskirjassaan *Hyvinvointivaltion avoin muoto* (s. 79), että sodan jälkeistä julkisen rakentamisen suunnittelukulttuuria kuvaa parhaiten

yleinen hallintokulttuurien muutos, joka voidaan identifoida talouden ylivaltaan. Julkisen hallinnon yleisen hallintokulttuurin juridiikan määrittelemä ydin oli 1960-luvulta lähtien muuttunut talouden ohjaamaksi tehokkuuskulttuuriksi, jossa kokonais-, valtion- ja liiketaloudelliset sekä resurssihallinnolliset kriteerit olivat hallitsevia. 1960-luvun kuluessa rationaalisen yhteiskuntasuunnittelun ideat läpäisivät valtionhallinnon. Tavoitteena oli tehdä suunnittelusta valtion koko päätöksentekoa ja kehittämistyötä ohjaava järjestelmä.

Valtiovarainministeriö oli uudistanut valtion rakennusten laatuluokitusohjeet jo 1968. Ohjeesta poistuivat käsitteet ”yksilöllisyys, arkkitehtuuri ja taiteenalojen yhteistyö”, ja niiden sijalle tulivat ”taroituksenmukaisuus, toimivuus ja tavanomaisuus”. Rakennushallituksen siirryttyä valtiovarainministeriön alaisuuteen kustannusten kurissa pysymisen merkitys lisääntyi entisestään. 1971 valtiovarainministeriö edellytti yleiskirjeessään, että rakennusten huoneohjelmien laadinnassa tuli kehittää tyyppihuoneita, tehostaa tilojen päällekkäiskäyttöä sekä supistaa yhteiskäyttötilojen määrää. Rakennusten

¹⁸ Lahti 2011, 12.

tuli olla muunneltavia ja monikäyttöisiä. Tarkastelukohteiksi oli otettu rakennuksen väljyys, massoitte- l un yksinkertaisuus, tilaohjelman noudattaminen, myöhempi

laajennettavuus ja massojen siirrot. Rakennukset vastasivat tiettyä objektiivisten vaatimusten listaa siten että funktio ja taloudellisuus toteutuivat.¹⁹

19 Vuorinen 2005, 80.

3.2 Arkkitehtitoimisto Einari Teräsvirta

Einari Allan Teräsvirta (7.12.1914 Viipuri – 23.11.1995 Helsinki) tuli tunnetuksi sekä olympiatason urheilijana että arkkitehtina. Hän voitti jo 17-vuotiaana ensimmäiset olympiamitalinsa nuorimpana suomalaisena Los Angelesin olympialaisissa vuonna 1932 telinevoimistelun joukkuekilpailussa ja rekissä.²⁰

Arkkitehdin opinnot toivat Teräsvirran Helsinkiin. Hän valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1939 ja hänet palkattiin välittömästi Erkki Huttusen arkkitehtitoimistoon, jossa hän ehti työskennellä toimistoarkkitehtina kymmenen vuotta. Urheilu-urallaan Teräsvirta voitti vielä kolmannen olympiapronssin Berliinissä joukkuekilpailussa 1936 sekä kultaa Lontoon olympialaisista vuonna 1948. Hän saavutti Suomen mestaruuksia myös uimahypyissä.²¹ Vuonna 1949 hän perusti oman toimiston ja teki sivutoita myös rakennusopin assistenttina Teknillisessä korkeakoulussa.²²

Einari Teräsvirta ehti arkkitehdin uransa aikana suunnitella kunnioitettavan määrän erilaisia rakennuksia. Hän suunnitteli monia julkisia rakennuksia sekä lukuisia

teollisuus- ja asuinrakennuksia. Teräsvirta muistetaan kuitenkin usein ehkä juuri voimistelutaustansa takia erityisesti urheilurakennusten suunnittelijana. Hänen suunnittelemaansa ovat esimerkiksi Imatran, Kotkan, Kauniaisten, Hämeenlinnan ja Rajamäen uimahallit.

Teräsvirta suunnitteli monia laitosrakennuksia Helsingin yliopistolle. Hän voitti vuonna 1960 Meilahden uusien yliopiston lääketieteellisten laitosten kutsukilpailun. Arkkitehtuuriltaan Haartmaninkadun uudet laitokset olivat puhtaslinjaisen asiallisia, betonirunko-elementtirakenteisia, kulmikkaita ja eleettömiä. Julkisivujen nauhaikkunat, tasakatot ja valkoiset elementit edustavat arkkitehtuurin 1960-lukulaisuutta tyypillisimmillään.²³ Teräsvirta sai 1960-luvulla runsaasti muitakin suunnittelutehtäviä Helsingin yliopistolta, kuten biokemian ja radiokemian laitosrakennuksen Unioninkadun varrelle.²⁴ 1985 valmistui hänen suunnittelemansa perinnöllisyystieteen laitos.²⁵

Teräsvirran Oy Alko Ab:lle Rajamäelle, Koskenkorvaan ja Helsingin Ruoholahteen suunnittelemat teollisuusrakennukset muodostavat mittavan kokonaisuuden

20 Arkkitehtuurimuseon nettisivujen arkkitehtiesittely, Einari Teräsvirta.

21 *Meilahti Korttelit 529 ja 601*. HS 29.9.1995.

22 Arkkitehtuurimuseon nettisivujen arkkitehtiesittely, Einari Teräsvirta.

23 Klinge 1990, 629.

24 *ibid.*, 635.

25 *Meilahti Korttelit 529 ja 601*. HS 29.9.1995.

arkkitehdin uralla. Einari Teräsvirta osallistui mielellään arkkitehtuurikilpailuihin ja moni hänen suunnittelema rakennuksensa saikin alkunsa juuri tätä kautta.²⁶ Teräsvirran yhteys Alkoon edesauttoi hänen valitsemistaan Alkon omistaman Arctia Oy:n rakennuttaman Valtion vierastalon arkkitehdiksi. Rakennus valmistui 1984.

Einari Teräsvirta oli 1960- ja 1970-luvuilla uransa huipulla liike-elämän arkkitehtina.²⁷ Hän suunnitteli Helsinkiin suuren joukon toimisto- ja liiketaloja kuten hotelli Marskin, joka valmistui 1962.²⁸ Muita tunnettuja Teräsvirran rakennuksia Helsingissä ovat Satakuntatalo, Kalastajatorpan uudempi hotellirakennus vuodelta 1975 sekä SVUL:in ja TVK:n rakennuttama, vuonna 1967 valmistunut toimistotalo Töölöntullinkadulla.

Teräsvirran työt edustavat modernismia ja uran viimeisten vuosikymmenien töissä esiintyy myös postmoderneja piirteitä. Einari Teräsvirta teki mittavan elämäntyön ja hän johti aktiivisena suunnittelijana toimistoaan aina 72-vuotiaaksi, vuoteen 1987 saakka.²⁹ Hän kuoli 80-vuotiaana 23.11.1995 kotonaan Helsingissä.³⁰

Einari Teräsvirralla oli monia luottamustehtäviä. Hän oli Suomen arkkitehtiliiton hallituksessa, ja toimi liiton varapuheenjohtajana (1955-1956, 1958) ja puheenjohtajana (1961-1962). Teräsvirta kuului Teknillisten tieteiden akatemiaan sekä Suomen teknilliseen seuraan ja hän toimi myös Tekniikan akateemisten liiton Arkkitehtikerhon puheenjohtajana. Vuonna 1968 hänet hyväksyttiin liiton kunialautakunnan jäseneksi ja vuonna 1974 hänelle myönnettiin professorin arvo.³¹ Teräsvirta toimi myös useissa urheiluharrastuksiin liittyvissä luottamustehtävissä. Sotilasarvoltaan hän oli kapteeni.³²

Arkkitehtuurimuseolla on arkkitehdin vuonna 1993 lahjoittama laaja kokoelma, joka käsittää runsaasti Teräsvirran laatimia originaalisuunnitelmia urheilu- ja huoltorakennuksista sekä teollisuus-, toimisto-, koulu- ja asuinrakennuksista. Erityisen merkittäviä ovat hänen toisen maailmansodan aikana suunnittelemiensa rintamarakenteiden piirustukset. Museolla on lisäksi valokuva- ja artikkelikokoelmakansioita Teräsvirran suunnittelemista rakennuksista sekä muutama rakennustyöselostus.³³

26 Arkkitehtuurimuseon nettisivujen arkkitehtiesittely, Einari Teräsvirta.

27 Manninen, Antti. *Työväen asuntoyhtiöllä oli kivitilo Malminkadulla*. HS 9.5.2004.

28 Järvenpää, Eeva. *Pyyntikorttelin vanhin talo sai väistyä hotelli Marskin tieltä*. HS 2.3.2008.

29 Meilahti Korttelit 529 ja 601. HS 29.9.1995.

30 ibid.

31 Arkkitehtuurimuseon nettisivujen arkkitehtiesittely, Einari Teräsvirta.

32 Meilahti Korttelit 529 ja 601. HS 29.9.1995.

33 Arkkitehtuurimuseon nettisivujen arkkitehtiesittely, Einari Teräsvirta.

Arkkitehti Einari Teräsvirta suunnitteli 1966 valmistuneet lääketieteen teoreettiset laitokset Haartmaninkadulle (alhaalla keskellä). Rakennukset ovat 1960-luvun tasakattoisuuden ja vaalean elementtirakentamisen tyypillinen esimerkki. Kuva Klingenin kirjasta Helsingin yliopisto 1917-1990, osa III, 623.

Hammaslääketieteen ja oikeuslääketieteen laitokset, yhtenäinen yliopistokokonaisuus 1970-luvulta Mannerheimintien ja Vihdintien risteyksessä. Oikealla oikeuslääketieteen laitos, keskellä hammaslääketieteen laitos. Kuva Eea Pekkala-Koskelan kirjassa *Yliopiston Helsinki*, 1989, 150.

3.3 Ruskeasuon laitoshanke

Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan pyrkimykset keskittää kaikki klinisen opintovaiheen teoreettiset laitokset Meilahden yliopistollisen keskussairaalan läheisyyteen olivat toteutuneet varsin pitkälle Einari Teräsvirran 1960-luvulla suunnitteleminen Haartmaninkatu 3:n laitosrakennuksen valmistuttua.³⁴ Samoihin aikoihin pidettiin yllä myös hammaslääketieteen ja oikeuslääketieteen laitosten uudisrakennussuunnitelmia. Oikeuslääketieteen laitoksen suunnittelu oli aloitettu jo 1960. Ensimmäinen alustava huoneohjelma valmistui 1961 ja se hyväksyttiin valtion rakennusohjelmatoimikunnassa 1963.³⁵

Kun Meilahden sairaala-alueen läheisyydestä ei löytynyt oikeuslääketieteen ja hammaslääketieteen laitoksille rakennuspaikkaa, siirrettiin professori Meinanderin komitean 1964 tekemän ehdotuksen mukaisesti hanke Ruskeasuolle toteutettavak-

si. Koska tontti sijaitsee verraten lähellä Meilahden sairaala-aluetta ja liikenneyhdydet sinne ovat hyvät, se katsottiin sopivaksi lääketieteellisten laitosten uudisrakennuksille.³⁶ Ruskeasuon yliopistoalueen eli silloisen ns. Tilkanmäen alueen käyttösuunnitelman laati professori Olli Kivinen 1965. Hän esitti, että alue rakennettaisiin erittäin väljää rakennustapaa käyttäen.³⁷ Lopullisesti laitoksen huoneohjelma hyväksyttiin rakennusohjelmatoimikunnassa vuoden 1968 alussa. Hankkeen mahdollistava asemakaava valmistui valmistui 1971.

Rakentaminen aloitettiin oikeuslääketieteen laitoksella, jonka suunnitelmia oli laatinut vuodesta 1964 alkaen arkkitehti, professori Einari Teräsvirta, lähimpänä avustajana arkkitehti Eero Melanen. Uudisrakennuksen työt tehtiin Rakennushallituksen johdolla, ja rakennus valmistui vuonna 1974. Kytösuontietä siirrettiin rakennusalueen kohdalla länteen päin Mätä-

34 Einari Teräsvirta artikkelissaan *Hammaslääketieteen ja oikeuslääketieteen laitokset* Eea Pekkala-Koskelan kirjassa *Yliopiston Helsinki*. 1989, 150.

35 *ibid.*

36 Einari Teräsvirta artikkelissaan *Hammaslääketieteen ja oikeuslääketieteen laitokset* Eea Pekkala-Koskelan kirjassa *Yliopiston Helsinki*. 1989, 150.

37 *ibid.*

Hammaslääketieteen laitoksen julkisivu katsottuna oikeuslääketieteen laitoksen suunnasta. Kuva otettu viimeistään vuonna 1989. Kuva Eea Pekkala-Koskelan kirjasta *Yliopiston Helsinki*, 1989, 151.

ojan, nykyisen Haaganpuron, uoman viereen. Tältä tontin länsireunalta purettiin puisia varasto- ja työpajarakennuksia.³⁸

Oikeuslääketieteen laitosrakennuksen suunnitteluvaiheessa päätettiin lopullisesti, että myös hammaslääkärin koulutus sijoitettaisiin Kytösuontien alueelle. Vuonna 1968 yliopiston konsistori asetti hammaslääketieteen laitoksen rakennusohjelma-toimikunnan. Sen puheenjohtajaksi määrättiin Mauri Pohto. Toimikunnan laatima tilaohjelma perustui siihen, että vuosittain otettaisiin opiskelemaan 120 hammaslääketieteen opiskelijaa. Valtion rakennusohjelmatoimikunta hyväksyi tilaohjelman 2.9.1970.³⁹ Myös tämän rakennuksen suunnittelu annettiin arkkitehti Einari Teräsvirrälle, jonka lähimpänä avustajana toimi arkkitehti Eero Melanen. Laitoksen rakennuttajana toimi Rakennushallitus. Suunni-

telmat laadittiin 1970–1978 ja kohde rakennettiin 1977–1979.⁴⁰

Arkkitehdin selostuksen mukaan Kytösuontien laitokset jatkavat 1960-luvun asialinjaa sillä erotuksella, että poltettu punatiili korvasi vaaleat elementit julkisivumateriaalina. Rakennusrungon ulkopuolelle sijoitetut putkistokuilut antavat laboratorio-osien julkisivuille voimakkaan pystysuoran korostuksen.⁴¹ Arkkitehtonisen otteen ekonomisoiva perussävy ja valtion rakennustoiminnan mukainen normitus olivat vakiintuneet Helsingin yliopiston rakennushankkeisiin. Matti Klinge on kuvannut hammaslääketieteen laitosta varsin negatiivisin sanankääntein tehdasmaiseksi, yliopistollista identiteettiä vailla olevaksi ja maantieteellisesti erillään yliopiston perinnemiljööstä sijaitseväksi.⁴²

38 Klinge 1990, 629–630.

39 Einari Teräsvirta artikkelissaan *Hammaslääketieteen ja oikeuslääketieteen laitokset* Eea Pekkala-Koskelan kirjassa *Yliopiston Helsinki*. 1989, 151.

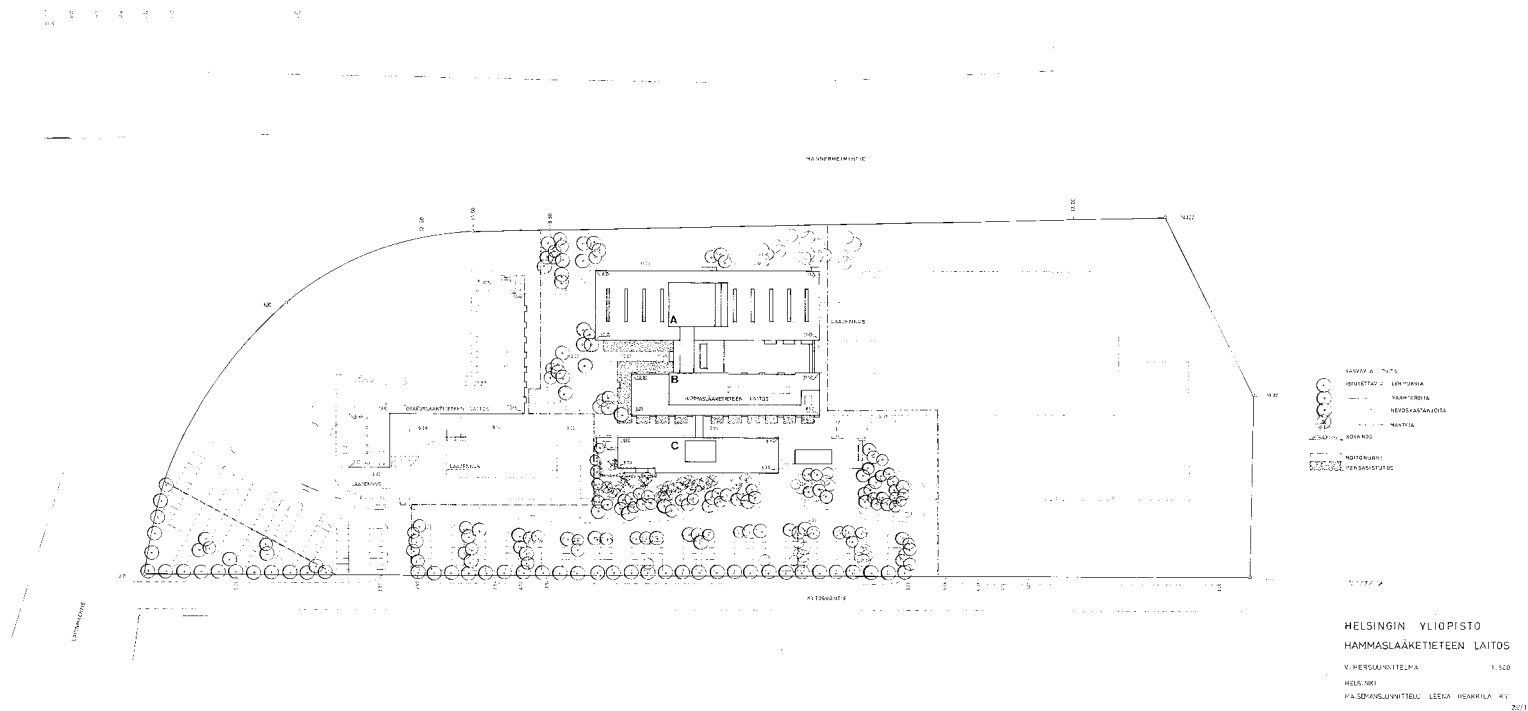
40 Einari Teräsvirta artikkelissaan *Hammaslääketieteen ja oikeuslääketieteen laitokset* Eea Pekkala-Koskelan kirjassa *Yliopiston Helsinki*. 1989, 151.

41 *ibid.*

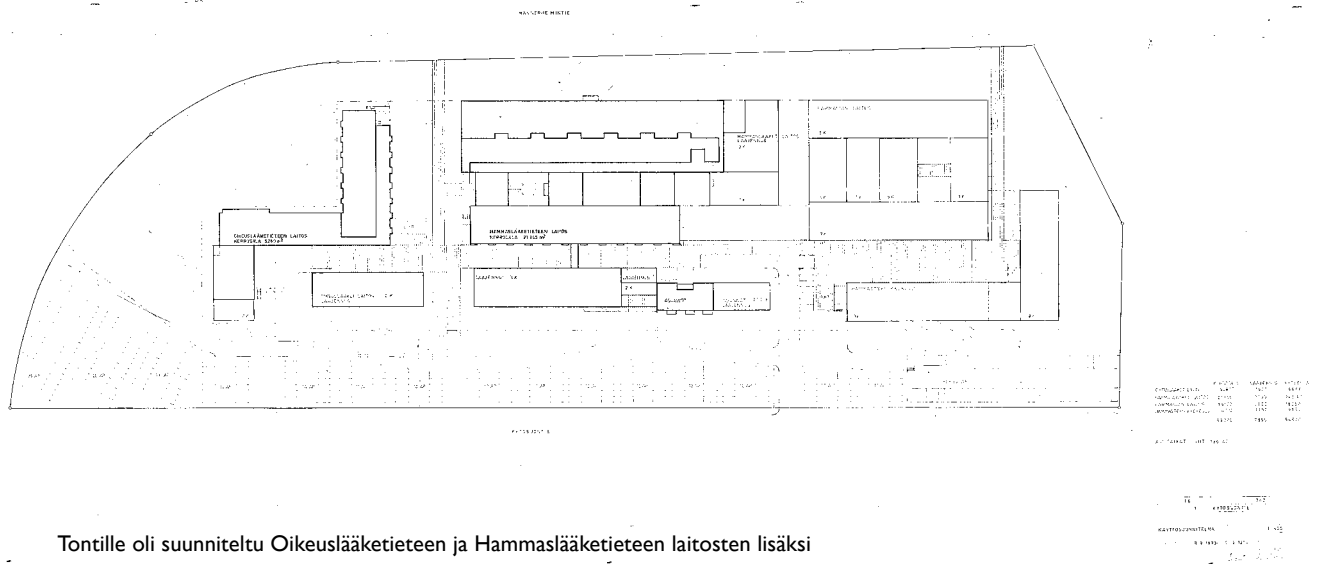
42 Klinge 1990, 630–631.

Vasemmalla oikeuslääketieteen laitos, Kytösuontie 11, pohjapiirros 1. kerros. Rakennuksen koko on 7 800 kem², 25 000 m³. Oikealla Hammaslääketieteen laitos, Kytösuontie 9, pohjapiirros 1. kerros. Sisääntuloaulan ympärille ryhmittyvät hammaslääketieteen tutkimuslaboratoriot, luentosalit ja aputilat, kirjasto omana siivenä. Rakennuksen koko on 22 750 kem², 80 000 m³. Kuvat Eea Pekkala-Koskelan kirjasta *Yliopiston Helsinki*, 1989, 152.

Leena lisäkilan laatima Hammaslääketieteen laitoksen viher-suunnitelma. Tontilla on graniittikalliota. Mannerheimintien puoleinen tontin osa sijaitsee Kytösuohtien puoleista osaa korkeammalla. Tasoerojen välillä on rampeja ja portaita. Rakentamiskana tontin peruskallioon tehtiin kalliroleikkauksia, osa kalliosta jätettiin koskematta. Leena lisäkilan tekemän maisemasuunnitelman mukaan tontille istutettiin nurmi-alueita, lehmuksia, vaahteroita, hevostastanjoita ja mäntyjä sekä pensasistutuksia. Tontille jätettiin myös luonnonvaraista viheraluetta ja joitakin vanhoja puita. HYK.

Tontille oli suunniteltu Oikeuslääketieteen ja Hammaslääketieteen laitosten lisäksi Farmastian laitos. Rinteen puolelle olisi muodostunut rakennussiipien rajaama tontin sisäinen katutila. Mannerheimintielle oli suunniteltu myös toista liityntää tontin eteläpäähän. Suunnitelmaa karsittiin ja siitä toteutui noin puolet. HYK.

3.4 Oikeuslääketieteen laitos

3.4.1 Käyttäjän historia ja tilaongelma

Oikeuslääketieteen osasto on toinen Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan Hjelt-instituutin osastoista. Hjelt-instituutti muodostettiin vuonna 2010, kun oikeuslääketieteen laitos ja kansanterveystieteen laitos yhdistettiin. Oikeuslääketieteen osastolla suoritetaan oikeuslääketieteen alaan kuuluvaa ja siihen läheisesti liittyvää tieteellistä tutkimustyötä ja annetaan peruskoulutusta lääketieteen opiskelijoille, erikoislääkärikoulutusta oikeuslääketieteen alalle erikoistuville lääkäreille, koulutusta oikeushammaslääketieteen erityispätevyyttä suorittaville hammaslääkäreille ja tieteellistä jatkokoulutusta.⁴³ Palvelutoimintana tehdään oikeuslääketieteellisiä ruumiinavauksia, kemiallisia määrittelyksiä ja DNA-analyyssejä.⁴⁴

Oikeuslääketieteen erikoislääkärikoulutus kestää viisi vuotta. Opinnot jakautuvat yhdeksän kuukauden terveystieteiden osastolle ja neljä vuotta kolme kuukautta kestäväan erikoisalan määrittelemään koulutukseen. Erikoisalan määrittelemä koulutus sisältää runkokoulutuksen ja eriytyvän kou-

lutuksen. Runkokoulutus tapahtuu oikeuspatologian ja patologian alalla, josta vähintään 6 kuukautta tulee suorittaa patologian yksikössä. Runkokoulutus nivoutetaan patologian koulutusohjelman sisältöön siten, että molempien alojen erikoistuville järjestetään yhteisiä koulutustilaisuuksia. Eriytyvä koulutus tapahtuu Hjelt-instituutin oikeuslääketieteen osastossa. Sen aikana erikoistuva suorittaa ohjatusti vuosittain 175 oikeuslääketieteellistä ruumiinavausta, osallistuu kliinisen oikeuslääketieteen päivätoimintaan, laituskoulutukseen ja laitoksen muuhun toimintaan.⁴⁵

1960-luvun lopulle tultaessa Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen laitos oli kärsinyt jo pitkään vakavasta tilanpuutteesta. Laitos oli toiminut Snellmaninkadun varrella sijaitsevassa 1907 valmistuneessa ja sodan pommitusvaurioiden jälkeen vuonna 1948 uusitussa rakennuksessa. Laitoksen tilanpuutteesta huolimatta ei rakennuksen pinta-alaa voitu välttämättä rakennusainepulan vuoksi korjauksen yhteydessä lisätä. Tilaongelmat lisääntyivät, kun rakennukseen lisättiin 1952 valtakunnallinen verenalkoholin tutkimuslaitos ja 1953 Helsingin oikeuslääkäriasema. Oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten suorittaminen muodostui kestäväksi.⁴⁶

43 Hjelt-instituutin oikeuslääketieteen osaston nettisivut.

44 Wikipedia, Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen laitos.

45 Hjelt-instituutin nettisivut.

46 Einari Teräsvirta artikkelissaan *Hammaslääketieteen ja oikeuslääketieteen laitokset* Eea Pekkala-Koskelan kirjassa *Yliopiston Helsinki*. 1989, 150.

Oikeuslääketieteen laitos rakenteilla. Kuva on otettu viimeistään vuonna 1974. Kuvassa näkyy, että rakennusalueella olevat säilytettävät puut suojattiin laudoituksella. HYM.

3.4.2 Suunnitteluratkaisu

Oikeuslääketieteen laitosrakennuksen suunnittelun jo käynnistyttyä tontin rakennusoikeutta nostettiin yliopiston aloitteesta yli kolminkertaiseksi. Täten yliopisto sai käyttöönsä runsaasti kerrosalaa, enemmän kuin mitä oikeuslääketieteen ja myöhemmin suunnitellun hammaslääketieteen laitoksen uudisrakennukset tarvitsivat.⁴⁷ Oikeuslääketieteen laitoksen suunnitteluajankohtana ei ollut päätöksiä muista alueelle rakennettavista rakennuksista eikä tilaohjelmia niitä varten. Asemakaavallinen kokonaisratkaisu perustui oletuksiin. Sen rungoksi hahmoteltiin oikeuslääketieteen laitoksen pääsisäänkäynniltä alkavaa alueen sisäistä jalankulkukatua, joka yhdistäisi eri rakennuksia. Autopaikoitus ja huoltoliikenneväylät sijoitettiin suunnitelmissa Kyttösuontien puolelle.⁴⁸

Oikeuslääketieteen laitoksen rakentaminen edusti suunnitelman toteutuksen ensimmäistä vaihetta. Uuteen tutkimus- ja opetuslaitokseen sijoitettiin luento- ja kurssitiloja, tutkimus- ja laboratoriotiloja

sekä kolme asuntoa. Sinne sijoitettiin lisäksi ruokala keittiöineen, arkistoja, varastoja, teknisiä tiloja, sauna, verstaas, autovaroja ja väestösuoja.

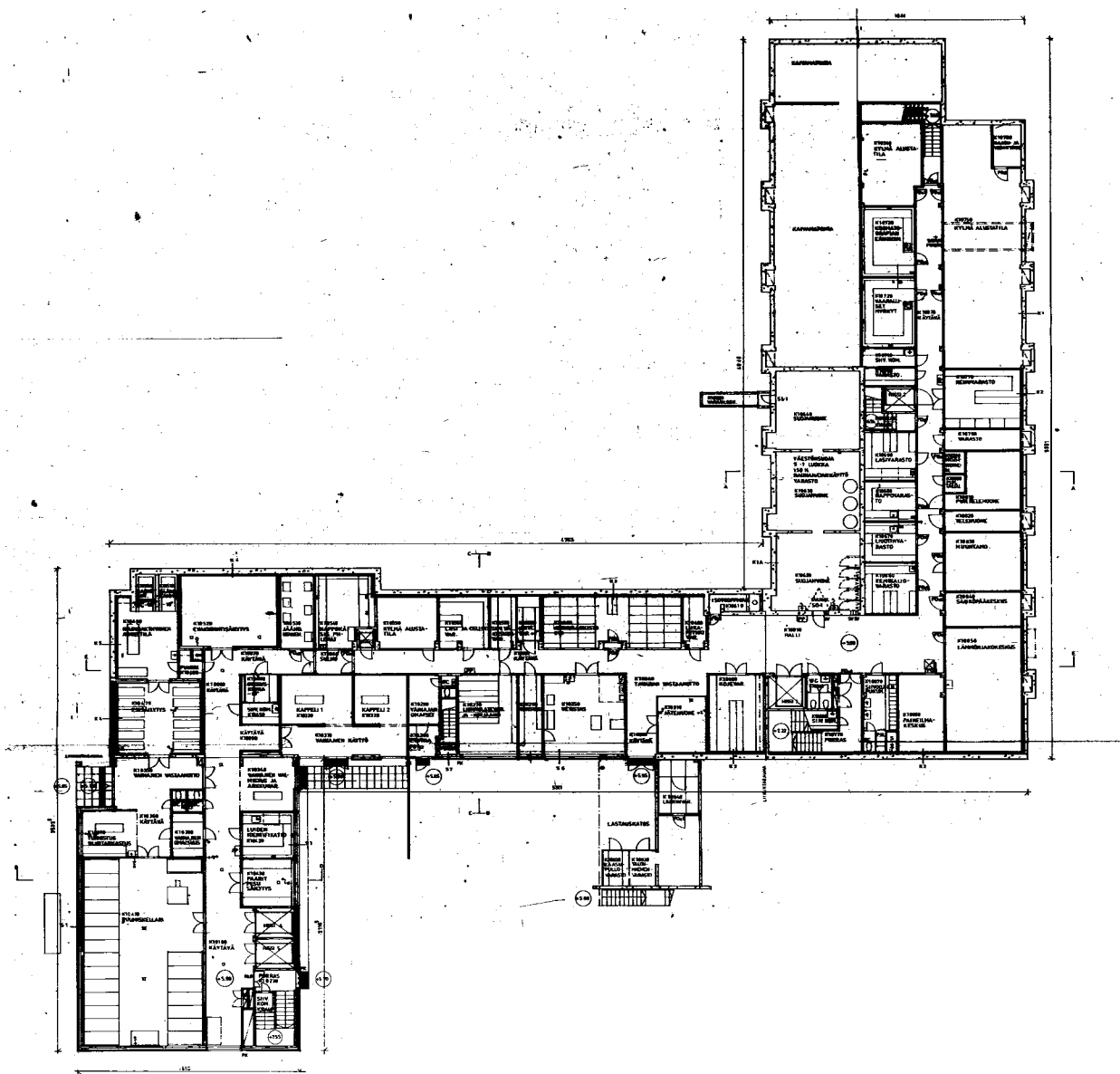
Jätteiden käsittelyyn kiinnitettiin erityisen paljon huomiota. Suunnitelman mukaan jätteet pussitettaisiin ja kuljetettaisiin kellarissa olevaan jäähdytettyyn jätehuoneeseen, mistä ne kuljetettaisiin pois autolla. Terveystieteiden tutkimuskeskus kiinnitti lupavaiheessa huomiota jätehuoneen sijoitukseen ja asuntojen jätteen kokoamiseen, wc-tilojen riittävyyteen ja ikkunattomaan työtilaan eli parafiinikeittiöön. Sen mielestä laitos tuli varustaa koneellisella tulo- ja poistoilmavirralla, mikä ei ilmennyt piirustuksista muuten kuin ilmanvaihtoa varten varattuna tilana.⁴⁹ Piirustuksia täydennettiin käsittelyn aikana.

Rakennus kuului B-paloluokkaan ja pieneen palokuormaryhmään. Sinne sijoitettiin S1-luokan väestösuoja, joka oli mitoitettu 150 henkilölle, kun normien mukaan se olisi tullut mitoittaa 170 henkilölle. Puuttuva osa väestönsuojasta tuli toteuttaa tulevan hammaslääketieteen laitoksen yhteyteen. Koko kiinteistön lopputarkastus pidettiin 5.7.1974.

47 Einari Teräsvirta artikkelissaan *Hammaslääketieteen ja oikeuslääketieteen laitokset* Eea Pekkala-Koskelan kirjassa *Yliopiston Helsinki*. 1989, 150–151.

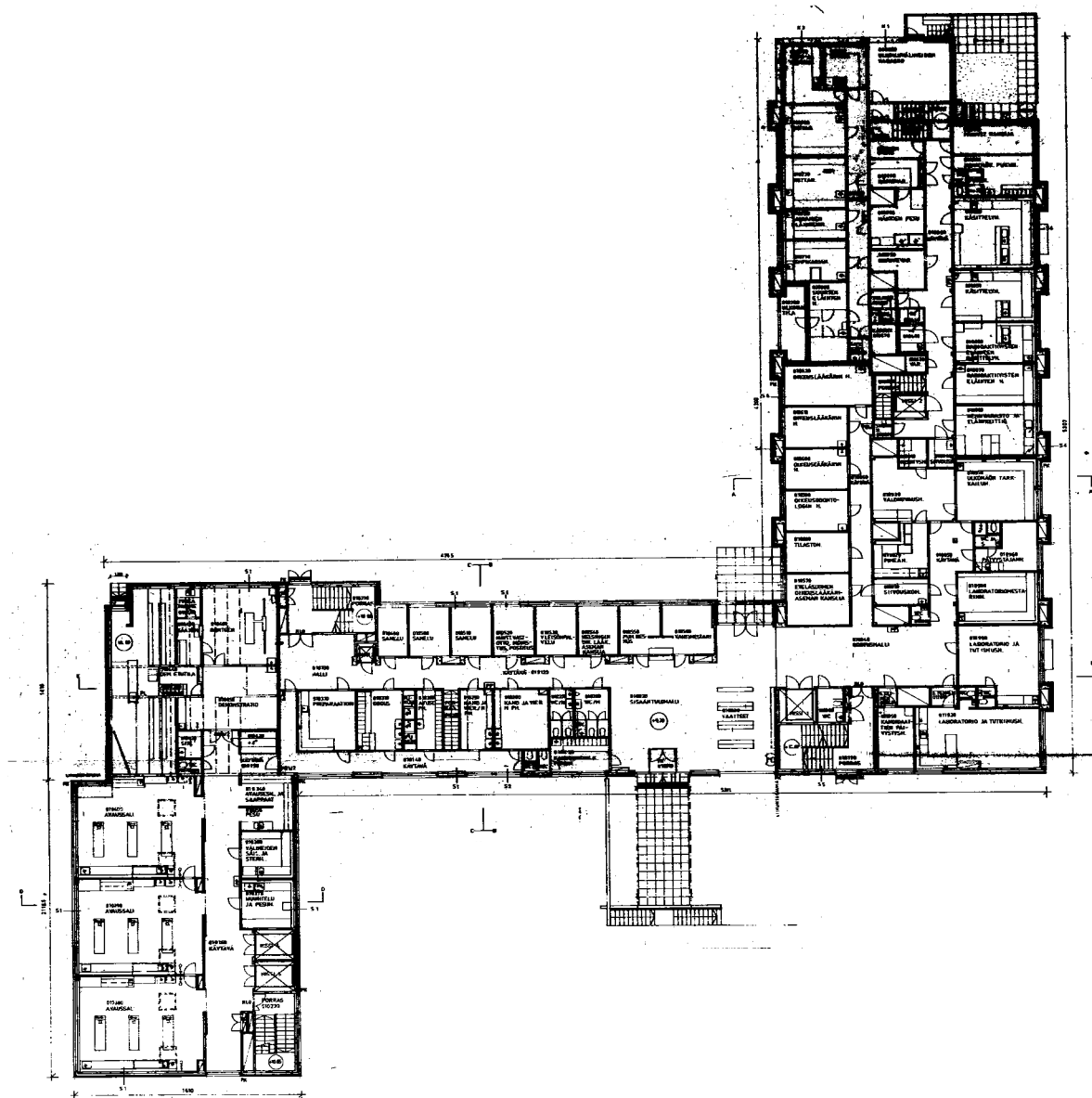
48 *ibid.*, 151.

49 Terveystieteiden tutkimuskeskuksen lausunto 20.6.1972. HYK.

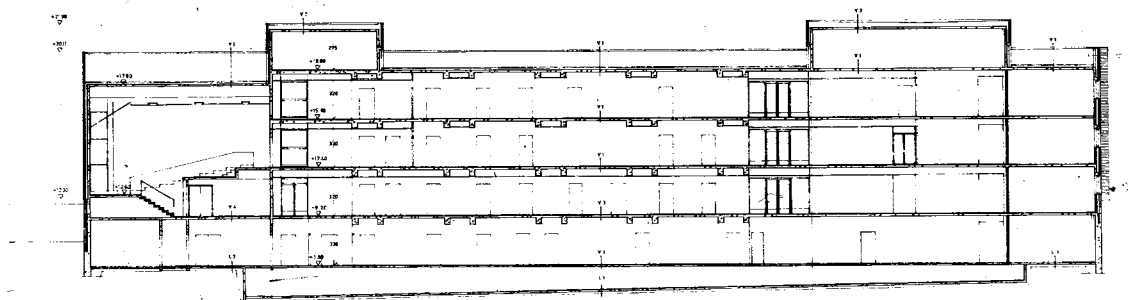
Ylempi kellari. eArskä.

Länsisiiven kellariin sijoittuivat vainajille tarkoitettu sisäänkäynti, tavaraliikenteen sisäänkäynti, ruumiskellari ja kaksi kappelia sekä teknistä- ja varastotilaa. Henkilöiden ja ruumiiden sisääntulo ja kuljettaminen talon sisällä oli suunniteltu siten, että reitit eivät turhaan ristetty toistensa kanssa.

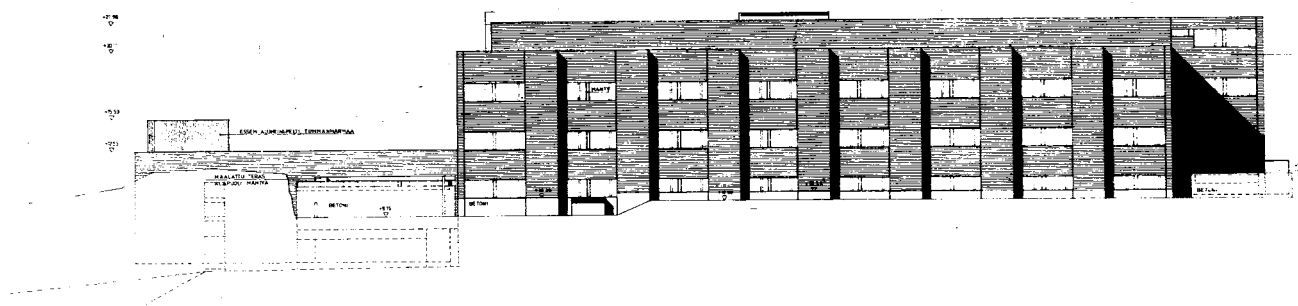

I. kerros. eArskä.

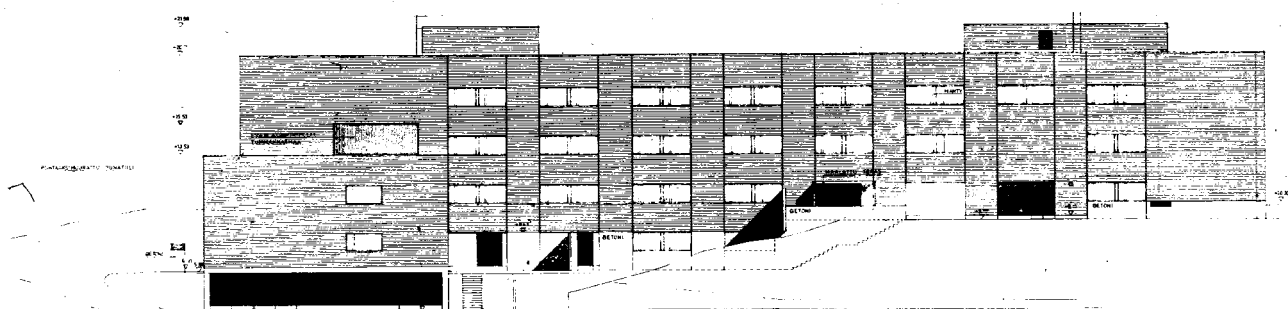
Pääkerroksessa eli ensimmäisessä kerroksessa on sisäänkäyntihallin lisäksi avausali, luentosalin alaosa, jota kautta voitiin tuoda ruumiita luennoille demonstraatiota varten, toimistohuoneita, eläimille tarkoitettuja tiloja sekä laboratorioita.

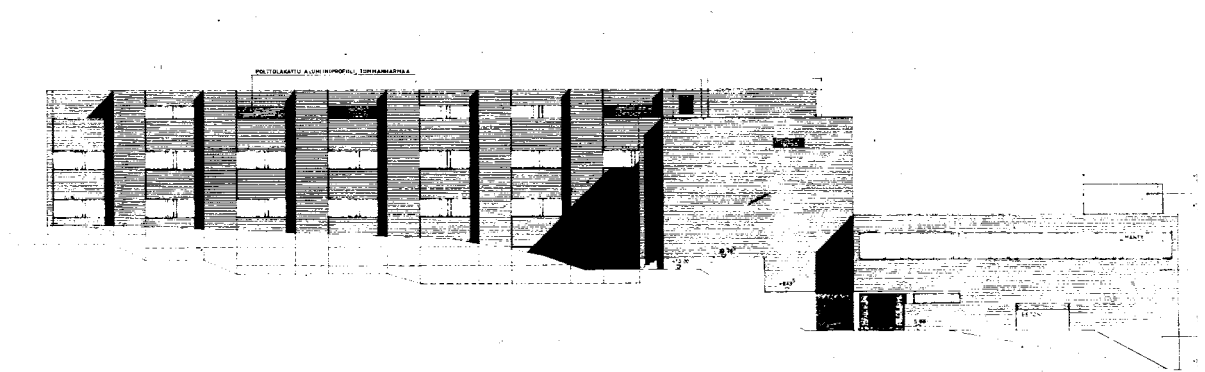
Leikkaus E-E. eArska.

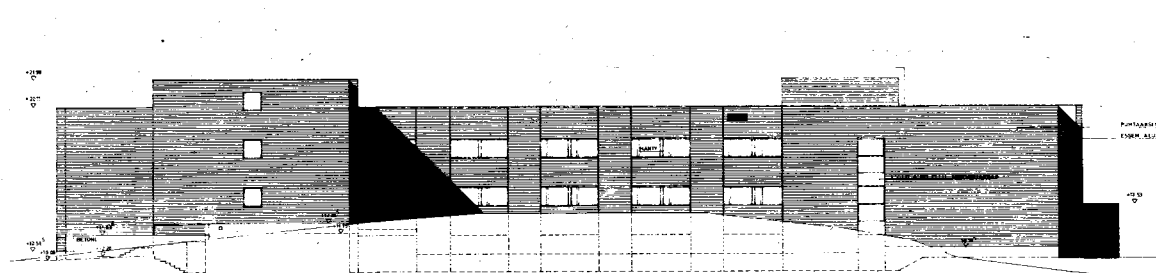
Julkisivu etelään. eArska.

Julkisivu länteen. eArska.

Julkisivu pohjoiseen. eArska.

Julkisivu itään. eArska.

ARKKITEHTUURI

Kolmeen siipeen taattuva Z-kirjaimen muotoinen rakennusrunko on osittain kolmikerroksinen ja osittain yksikerroksinen. Siinä on kaksi kellarikerrosta. Rakennus sijoittuu kallioisen mäen harjalle ja rinteeseen.

Rakennuskompleksin ulkoseinät ovat puhtaaksimuurattua punatiiltä. Julkisivuissa on ikkunoiden ja tuuletusaukkojen kohdalla käytetty tummanharmaaksi polttolakattuja alumiinisäleikköjä ja alumiinipeltiä. Katot ovat tasakattoja. Katokset ovat teräsrakenteisia ja niiden alapinnassa on käytetty mäntyä. Sokkeli, parvekkeet ja katosten seinämät ovat luonnonväristä betonia. Vesikatteena on kolminkertainen huopakate.

Rakennuksen muotokieli on suorakulmaista. Rakennuksen arkkitehtuuri on asiallista, harkittua, hyödyn näkökulmaa painottavaa ja vähäeleistä. Talon pienehkö mittakaava tekee siitä inhimillisen, vaikka ympäristö on muuten karun oloinen.

RAKENNE

Rakennuksessa on pääosin paikallavalettu pilari-palkkirunko. Välipohjat ovat osittain TT-laattoja ja osittain esivalmisteisia ontelolaattoja. Portaat ovat paikallavalettuja teräsbetoniportaita, joiden askelmat ovat sementtimosaikkipintaisia valmisosia.

Rakennuksen ulkoseinät ovat moderneja muurattuja sandwich-rakenteita, joissa ulomman pinnan muodostaa harjattu punainen julkisivutiili.

TALOTEKNILLISET JÄRJESTELMÄT

Rakennuksen lämpöjohtolaitteet liitettiin alakeskuksen välityksellä Helsingin kaupungin sähkölaitoksen kaukolämmitysverkkoon. Menoveden korkein lämpötila oli +119°C. Ilmanvaihto- ja patteriverkosto kytkettiin kaukolämmitysverkostoon yhteisen lämmönvaihtimen välityksellä. Rakennukset lämmitettiin pääasiassa patteriverkostolla (+80/+60°C).

Rakennuksen vesijohdot liitettiin kaupungin vesi-, viemäri- ja sadevesiverkkoihin. Jätevesien johtamiseen kaupungin yleiseen viemäriverkkoon liittyi erinäisiä

ehtoja.⁵⁰ Asemakaavasta poiketen viemäri rakennettiin uudisrakennuksen kohdalla 13 m sitä lähemmäksi. Viemäriä uutta sijaintia pidettiin liikennealueiden sijoituksen suhteen edullisempänä.

Rakennus liitettiin kaupungin kaasulaitoksen kaupunkikaasuverkostoon. Rakennukseen tuli myös paineilmalaitteita.

Tietyt tilat jäähdytettiin koneellisin jäähdytyslaittein. Kylmä- ja pakkahuoneita, joiden lämpötila oli +4/-10/-20 tai -30 °C oli kaikkiaan 17. Kylmähuoneiden seinä-, lattia- ja kattorakenteet olivat elementtejä.

Porrashuoneet varustettiin painovoimaisella ilmanvaihdolla. Lämmönjakohuone, muuntamo, jäähdytyskonehuone ja osa varastoista varustettiin koneellisella poistotuuletuksella. Eläintallit varustettiin

lämmitetyn, kostutetun ja jäähdytetyn ilman sisäänpuhalluksella ja koneellisella poistotuuletuksella. Muut huonetilat varustettiin lämmitetyn, kostutetun ja jäähdytetyn ilman sisäänpuhalluksella ja koneellisella poistotuuletuksella. Vetokaapit varustettiin yhteisellä korvaus- ja poistoilmalaitteistoilla.

SUUNNITTELIJAT

Arkkitehtisuunnittelu

Arkkitehtitoimisto Einari Teräsvirta Ky

Rakennesuunnittelu

Rakennusinsinööri-toimisto Erkki Anttila

LVI-suunnittelu

Lämpöteknillinen insinööri-toimisto Oy

Sähkösuunnittelu

Insinööri-toimisto Tauno Nissinen Ky

50 Teollisuusjäteveden määrä sai olla enintään 250 m³/vrk ja virtaama enintään 7 l. Teollisuusjätevedessä ei saanut olla tiettyjä aineita enempää kuin sallitut määrät. Se ei saanut sisältää muita kuin edellisessä kohdassa lueteltuja, viemärlaitokselle haitallisia tai jätevesiä vastaanottavan vesistön pilaantumisvaaraa aiheuttavia aineita. Jäteveden Ph-arvo ei saanut olla alle 5,5 eikä yli 10,0 veden mittauslämpötilan ollessa +20 °C. Jäteveden lämpötila ei saanut olla yli +35 °C. Siinä ei myöskään saanut olla kooltaan yli 20 mm kiinteitä aineita. Helsingin kaupunginhallituksen toimituskirja, ote kaupunginhallituksen yleisjaoksen pöytäkirjasta 13.12.1972

3.5 Hammasklinikka

3.5.1 Käyttäjän historia ja tilaongelma

Hammaslääkäreiden koulutus aloitettiin Helsingin yliopistossa keisarin asetuksella vuonna 1892 Matti Äyräpään aloitteesta. Nykyisin hammaslääketieteen laitos on Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan alainen yksikkö ja maamme johtava alan tutkimuslaitos. Se ylläpitää ja kehittää alan tutkimusta sekä siihen liittyvää peruskoulutusta, tieteellistä jatkokoulutusta, erikoishammaslääkärikoulutusta ja hammaslääkäreiden täydennyskoulutusta.⁵¹

Hammaslääkäreiden peruskoulutukseen otetaan vuosittain 50 uutta opiskelijaa. Erikoishammaslääkärikoulutuksessa on 15 hammaslääkärinä, joiden koulutus

tapahtuu Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin erikoistuvan hammaslääkärin viroissa, pääosin HYKS:n Kirurgisessa sairaalassa. Hammaslääkäriopiskelijoiden ohjelma on kahden ensimmäisen vuoden ajan yhtenevä lääkäriopiskelijoiden kanssa. Hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinto vie täysipäiväisesti opiskellen noin 5 vuotta.⁵²

Hammaslääketieteen laitos on sijainnut historiansa aikoina seuraavissa paikoissa:

1892–1906	Kirurginen sairaala, Kasarminkatu 11–13
1906–1914	Helenankadun klinikka
1914–1931	Siltasaarenkadun klinikka
1931–1979	Fabianinkadun klinikka
1979–	Kytösuontie 9 ⁵³

⁵² www.helsinki.fi/hammas/

⁵³ Hammasklinikan seinällä olevien valokuvien kuvateksteistä.

⁵¹ www.helsinki.fi/hammas/

Laitoksen sijainti	Pinta-ala m ² (huoneluku)	Opettajien lukumäärä	Opiskelijamäärä	Hoitoyksiköt
Kirurginen sairaala 1892	41	1	n. 10	5
Tekninen laboratorio 1903	4 huonetta	1	n. 16	?
Helenankadun klinikka 1906	340	4	n. 18	n. 20
Siltasaarenkadun klinikka 1914	650	8	n. 60	38
Fabianinkadun laitos 1931	3 200	12	n. 200	124
Kytösuontien/ Mannerheimintien laitos 1979 ja osittain 1980	8 200	52	n. 250	175

Taulukko hammaslääketieteen eri laitostiloista. Taulukon tiedot ovat vuodelta 2000. Lähde: Calonius 2000, 53.

Nelikäsityöskentelyä
hammasklinikalla. Ca-
lonius 2000, 47.

Ennen Ruskeasuolle muuttoa hammaslääketieteen laitoksella oli käytettävissään sille ja sero-bakteriologian laitokselle rakennetut tilat 1931 valmistuneessa laitusrakennuksessa Fabianinkatu 24. Tilat olivat puutteelliset, tutkimusalue oli laajentunut ja laitteet kaipasivat nykyaikaistamista. Opiskelijoiden lukumäärä oli kasvanut 1950-luvun puoliväliin mennessä 200 kliinisessä vaiheessa olevaan opiskelijaan. Tilat oli alunperin suunniteltu vain 70 opiskelijalle.⁵⁴

3.5.2 Hammas- klinikan hanke ja suunnitteluratkaisu

Hammaslääketieteen opintotoimikunnan puheenjohtaja professori Harald Teir teki aloitteen uuden hammaslääketieteen laitoksen aikaansaamiseksi. Lääketieteellinen tiedekunta asetti joulukuussa 1963 työryhmän laatimaan huonetoimikuntaa varten. Ohjelma esitettiin tiedekunnalle tammikuussa 1964. Tontista ei ollut silloin vielä tietoa, se saatiin vasta 1967. Seuraavan vuoden alusta jatkettiin

suunnittelua rakennusohjelmatoimikunnassa professori Mauri Pohdon johdolla. Laitusrakennuksen rahoituksesta käytiin samanaikaisesti neuvotteluja Helsingin kaupungin kanssa, ja niiden seurauksena tehtiin sopimus lyhytaikaisesta 28 miljoonan markan lainasta, mikä vauhditti rakennussuunnittelua. Yliopiston konsistori nimesi vuonna 1970 asiantuntijaryhmän professori Kuno Nevakarin johdolla avustamaan rakennushallitusta laitoksen suunnittelussa. Opetusministeriö oli vahvistanut samana vuonna laitokselle ensimmäisen huonetoimikunnan.

Rakennuslupaa haettiin syksyllä 1973 ja se myönnettiin 1974.⁵⁵ Lupaani liittyi tontin kokonaiskäyttösuunnitelma ja hakemuksessa viitattiin tontille myöhemmin rakennettaviin laitusrakennuksiin. Hakemus sisälsi myös selvityksen ikkunatomista työtiloista. Rakennuslupan käsittelyn yhteydessä tarkastusviranomaiset kiinnittivät erityistä huomiota rakennuksen paloturvallisuuteen, jätehuoltoon ja väestönsuojoihin. Uudisrakennus kuului B-paloluokkaan sekä pieneen palokuormaryhmään.⁵⁶

⁵⁵ Caloniuss 2000, 47.

⁵⁶ Rakennushallitus oli anonut ja saanut luvan sisäasiainministeriöltä, että hammaslääketieteen laitoksen 3. kerroksen suukirurgian ja lasten hammashoito-osaston tilat n. 1 160 m² ja n. 950 m² sekä 4. kerroksen klininen tila n. 2 650 m² saataisiin rakentaa mainitun kokoisiksi paloteknillisiksi osastoiksi ja tällöin lisäksi ilman automaattisia hälytys- ja sammutuslaitteita. Rakennuslupa vaati poikkeuslupapäätöksen koskien laitoksen palo-osastointia. Poikkeuslupapäätöksen tunnus 5.1.1972 3250/546/71/Li. Helsingin kaupungin maistraatti, pöytäkirja 25.1.1974. HYK.

⁵⁴ Caloniuss 2000, 47.

Hammaslääketieteen laitosrakennuksen suunnittelun pääpiirustusvaiheessa opiskelijoiden vuosikiintiötä Helsingin yliopistossa pienennettiin suunnitellusta 120:sta 70:een, koska hammaslääkärikoulutus aloitettiin myös Kuopiossa ja Oulussa. Klinikkaosan tilaohjelmaa supistettiin, mutta muilta osin rakennusvolyymi säilytettiin lähes ennallaan. Vuosina 1975–1977 pidettyjen neuvottelujen tuloksena rakennussuunnitelmia tarkistettiin moneen kertaan.⁵⁷

Laite- ja kokesuunnittelutoimikunta oli tehnyt työtään 1971 alkaen professori Keijo Mattilan johdolla. Laitoksen suunnitteluun vaikutti ratkaisevasti uusi nelikäsiyöskentely, ”sit-down”, jossa hoitotuoli laskettiin makaavaan asentoon korkeakierroksisten turbiiniporakoneiden ja tehoimureiden kuulussa vakiovarusteisiin. Tämän vuoksi Fabianinkadun klinikalla koekäytettiin vuosien kuluessa useita erilaisia potilastuoli- ja porakoneyhdistelmiä, suunniteltiin ja mitattiin työtiloja. Suunnittelutyön edistyminen vaikeutui kuitenkin jatkossa huomattavasti opetusministeriön vaatiessa muutoksia sekä huonetilaohjelmaan että opiskelijoiden määrään. Hammaslääketieteen tiloja vähennettiin ja tilalle sijoitettiin muita laitoksia.⁵⁸

Konsistori asetti uuden suunnittelu- toimikunnan 28. huhtikuuta 1976, jonka puheenjohtajaksi valittiin professori Kuno Nevakari ja jäseniksi apulaisprofessori Aimo V. Rantanen hammaslääketieteen laitokselta, dosentti Jorma Wartiovaara elektronimikroskopian laitokselta, osastopäällikkö Toivo Vainiontalo rehtorinvi-

rastosta, rehtori Leila Lahti Helsingin IV sairaanhoito-oppilaitoksesta sekä hammaslääketieteen kandidaatti Tuula Kaukonen ylioppilaskunnan edustajana.⁵⁹

Supistettu tilaohjelma hyväksyttiin 1976. Ohjelmaa vastaava rakennussuunnitelma ja lopulliset piirustukset hyväksyttiin 17. helmikuuta 1977. Hammaslääketieteen laitoksen käyttöön jäi 5 035 m² sekä muiden laitosten kanssa yhteisiksi tutkimus- ja toimitiloiksi noin 2 400 m².⁶⁰

Rakentaminen päästiin aloittamaan vuoden 1977 lopulla. Peruskivi muurattiin 1. kesäkuuta 1978 ja tammikuun lopulla 1979 vietettiin harjannostajaisia.⁶¹

Laitosrakennuksen kokonaiskustannukset olivat 56 miljoonaa markkaa, rakennuksen varustelu 11 miljoonaa ja irtokalusteet kaksi miljoonaa. Tuoli- ja porakoneyhdistelmiä oli 175, fantomiharjoittelun ja kliinisen hoitotoiminnan laitteistot olivat ajanmukaiset, samoin tutkimuslaitteistot ja tilat.⁶²

Hammaslääketieteen laitos muutti uuteen rakennukseen Ruskeasuolle elokuussa 1979 lukuun ottamatta tieteellisiä tiloja, hammaslääketieteellisen patologian osastoa ja fantomilaboratoriota, eläintalleja, kirjastoa sekä korjauspajaa, jotka muuttivat vasta tammikuussa 1980. Uusi laitos vihittiin käyttöön lääketieteellisen tiedekunnan kymmenennen tohtoripromootion juhlallisuuksien yhteydessä 28. toukokuuta 1981.⁶³ Uudet tilat olivat varsin mittavat verrattuna Fabianinkadun laitokseen. Rakennuksesta laadittiin esittelykirjanen,

57 Calonius 2000, 47.

58 *ibid.*, 47–48

59 Calonius 2000, 48.

60 *ibid.*

61 *ibid.*, 48–49.

62 *ibid.*

63 *ibid.*, 50.

jonka toimitustyöstä vastasi Raija Hämäläinen.⁶⁴

SUUNNITTELIJAT

Arkkitehtisuunnittelu

Arkkitehtitoimisto Einari Teräsvirta Ky
Einari Teräsvirta ja Eero Melanen

Sisustussuunnittelu

Sisustusarkkitehtitoimisto Gestranus & v.
Knorring

Rakennesuunnittelu

Rakennusinsinööritoimisto Pöysälä &
Sandberg Oy

LVI-suunnittelu

Lämpötekniillinen Insinööritoimisto Oy

Sähkösuunnittelu

Sähkötekniillinen Insinööritoimisto Oy

Hankkeessa oli lisäksi mm. erillinen sairaalatekninen suunnittelija, akustinen suunnittelija ja vihersuunnittelija.

ARKKITEHTUURI

Hammaslääketieteen laitoksen sommitelma koostuu kolmesta rinteen suuntaisesta rakennusrungosta, joista kaksi on sijoitettu mäen laelle ja kolmas länsirinteeseen. Mannerheimintien puoleinen A-osa on nelikerroksinen ja siinä sijaitsevat potilaiden vastaanotto- ja klinikkatilat. Keskimäinen B-osa on kuusikerroksinen ja sisältää tutkimuslaboratorioita. Länsirinteen eli Kytösuontien puoleinen C-osa on kaksikerroksinen ja siellä on palvelutiloja, kuten kirjasto, ravintola, verstaat ja laitoshenkilökunnan asunnot. Lisäksi kussakin osassa on kellarikerros ja ilmastointiullakko. A- ja B-siipi ovat samaa tilaa pääkerroksessa.

Kyseisten siipien välissä on luentosaleja 2. kerroksessa ja niiden yläpuolella valopihoja 3. ja 4. kerroksessa. Korkean B-siiven ja matalan C-siiven väliin jää ulkotilaan katu. Rakennussiipiä yhdistää poikkisuuntainen akseli, joka jatkuu lasiseinäisenä siltana kadun yli.

Koko kompleksin sommitelma on suorakulmainen ja systeemijattelua korostava. Autopaikotus sijoitettiin laaksoon rakennusten ala- ja länsipuolelle. Saapuminen alueelle tapahtui Mannerheimintien liittymästä tai Kytösuontien puolelta.

Laitosrakennuksen julkisivut ovat punatiilipintaisia muurattuja sandwich-rakenteita. Voimakkaat pystysuuntaiset pilasteriaiheet ikkunoiden välissä määrittävät B-siiven laakson puoleisen itäjulkisivun luonnetta. Kuorien sisällä on kuitenkin vain ilmanvaihtokanavia eli ulkonevilla vertikaaleilla vyöhykkeillä ei ole rakenteellista merkitystä. Laitosta on, sen suuresta koosta huolimatta, puuston takia vaikea havaita muista ilmansuunnista kuin lännestä käsin.

Ulkoseinien puuosat ovat painekyllästettyä mäntyä. Julkisivun erityisiä rakenteita ovat puhtaaksivaletusta betonista rakennetut parvekkeet. A-osan eteläpäädyssä on aurinkosäleiköt toisessa ja kolmannessa kerroksessa. Säleikköjen runko on terästä ja säleet kova-aloksoitua alumiinia. Aurinkosäleikkö on modernistien suosima aihe. Rakennuksen puuikkunat tehtiin liimapuusta. Puutavara oli mäntyä ja se painekyllästettiin. Teräsikkunoita käytettiin A-, B- ja C-osan pääsisäänkäyntien tuulikaapeissa, B- ja C-siipien välisessä yhdyskäytävässä sekä teräsulko-ovien yhteydessä.

Hammasklinikan toinen kerros on sekä sisäänkäynti- että pääkerros. Aulatilojen lisäksi sinne sijoittuvat mm. luentosalit. Luentosaleihin johtavaa käytävämäisen aula-tilan seinää on porrastettu siten, että aula kapenee kohti käytävän päätä. Porrastusta

64 Calonius 2000, 52.

ei vielä ollut rakennuslupahakemuksessa 1974. Tämä sisätilan toiminnallisuutta ja arkkitehtonista luonnetta parantava muutos on tehty rakennustyön aikana ja ratkaisu on mahdollisesti saanut vaikutteita Otaniemen 1964 valmistuneen päärakennuksen aulatilojen porrastetuista seinistä. Hammaslääketieteen laitoksen sisätilojen käsittely on kauttaaltaan yksinkertaisen ronskia ja tehokkuutta tavoittelevaa. 3. ja 4. kerrokseen sijoittuvat suuret hammaslääkäriopiskelijoiden yhtenäiset opetussalit, joissa on opetussoluja. Tiloihin on järjestetty ylä- ja sivuvaloa. Kyseisten opetussalien alakattoihin on liitetty ilmanvaihto ja valaistusjärjestelmät. B-siiven ylemmissä kerroksissa ilmanvaihtoputket ovat näkyvissä. Tulo- ja poistoilmaputket on maalattu eri väreillä vastaavasti kuin anatomian kaaviokuvissa valtimot ja laskimot on esitetty eri väreillä. Sisätiloissa korostuu hyödyllisyys ja välttämättömyys. Arkkitehtoniset aiheet ovat vähäeleisiä.

RAKENNE

Hammasklinikan teräsbetonirunko on osittain paikallavalettu pilari- ja palkistorunko, ja osittain se on elementeistä tehty. A-osassa ensimmäisen kerroksen katto on massiivinen pilarilaatta. Muiden kerrosten rakenteet ovat massiivi- ja TT-laattoja. B- ja C-osassa on käytetty yleensä esivalmistettuja ontelolaattoja. C-osassa asuntojen kohdalla ja autotallin yläpohjassa on käytetty massiivilaattoja. Porrashuoneiden runko, samoin kuin hissikuilujen runko, on paikallavalettua teräsbetonia. Vesikaton eristeenä on osittain kevytsora ja osittain mineraalivilloja. Vesikaton katteena on somerppäällysteinen bitumikate.

A-osan pohjois- ja eteläpään ikkuna-seinien tukirakenteet, pääsisäänkäynnin tuulikaappi ja katos, B- ja C-osan välinen kulkusilta, C-osan asuntojen pohjoispään ulkovarastot ja C-osan eteläpään jätevaras-

tot ja ulkovarastot, katoilla sijaitsevat ilmanvaihtokonehuoneet sekä ulkoportaan kaide rakennettiin teräksestä.

TALOTEKNILLISET JÄRJESTELMÄT

Rakennus on liitetty kaukolämpöverkoston. Lämmitys on järjestetty ilmastoinnin kautta. Rakennuksen peruslämmitys tapahtuu termostaattiohjatulla vesipatterilämmityksellä.

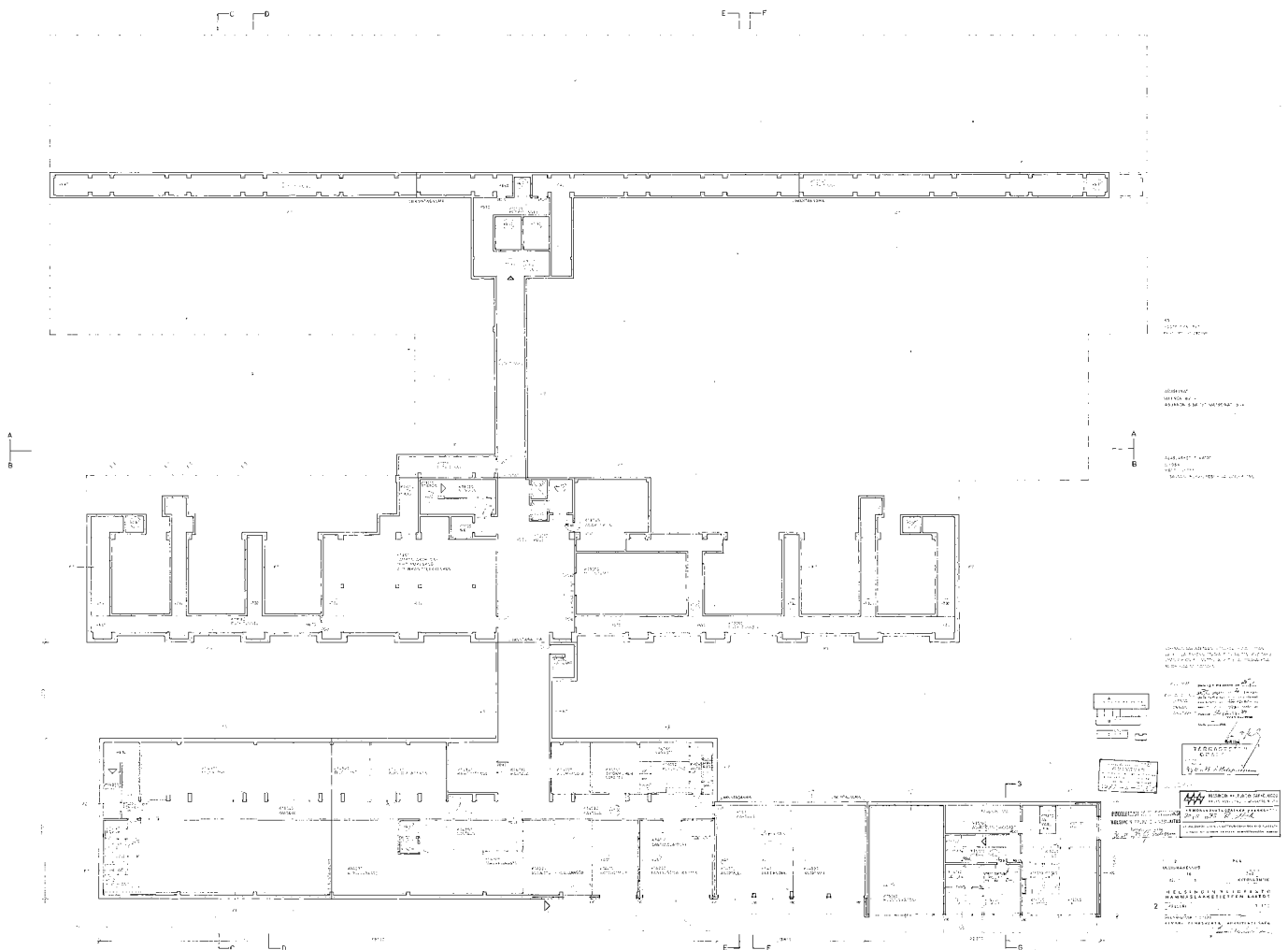
Ilmastointijärjestelmänä on kerros- ja huonekohtainen tulo- ja poistoilmastointijärjestelmä. Ulkoilma otetaan ilmastointikonehuoneisiin, joissa se suodatetaan ja tarvittaessa lämmitetään sekä johdetaan kanavia myöten huonetiloihin. Ilma johdetaan ilmastointikojeen avulla ulos. Ilmastointikojien käynnistys ja sammutus tapahtuu automaattisesti.⁶⁵

Rakennus liitettiin kaupungin vesi- ja viemäriverkkoon. Jätteiden reitti oli mietitty tarkaan osana suunnitelmaa. Jätteet pussitettiin ja kuljetettiin sisäiteitse jätehuoneessa olevaan jätepuristimeen. Asuntojen ja henkilöstöravintolan jätteet pudotettiin jätehuoneen yläpuolella olevasta tilasta suoraan jätepuristimeen. Puristimesta jätteet kuljetettiin autolla polttopaikalle.

Tilat valaistiin loisteputkivalaisimilla. Keskimääräinen valaistusvoimakkuus oli sellainen, että työpisteissä ei tarvittu lisävalaisimia. Huoneesta poistuttaessa valot oli sammutettava.

Rakennuksessa oli dieselgeneraattori, joka kytketty päälle 15 sekunnin kuluttua sähkökatkon alkamisesta. Varavoimavalistus kattoi koko rakennuksen. Leikkaussaleissa oli käytössä akuista saatava erikoisvaravoima, joka oli jatkuvasti kytkettynä.

⁶⁵ Talo-opas 1981, 24.

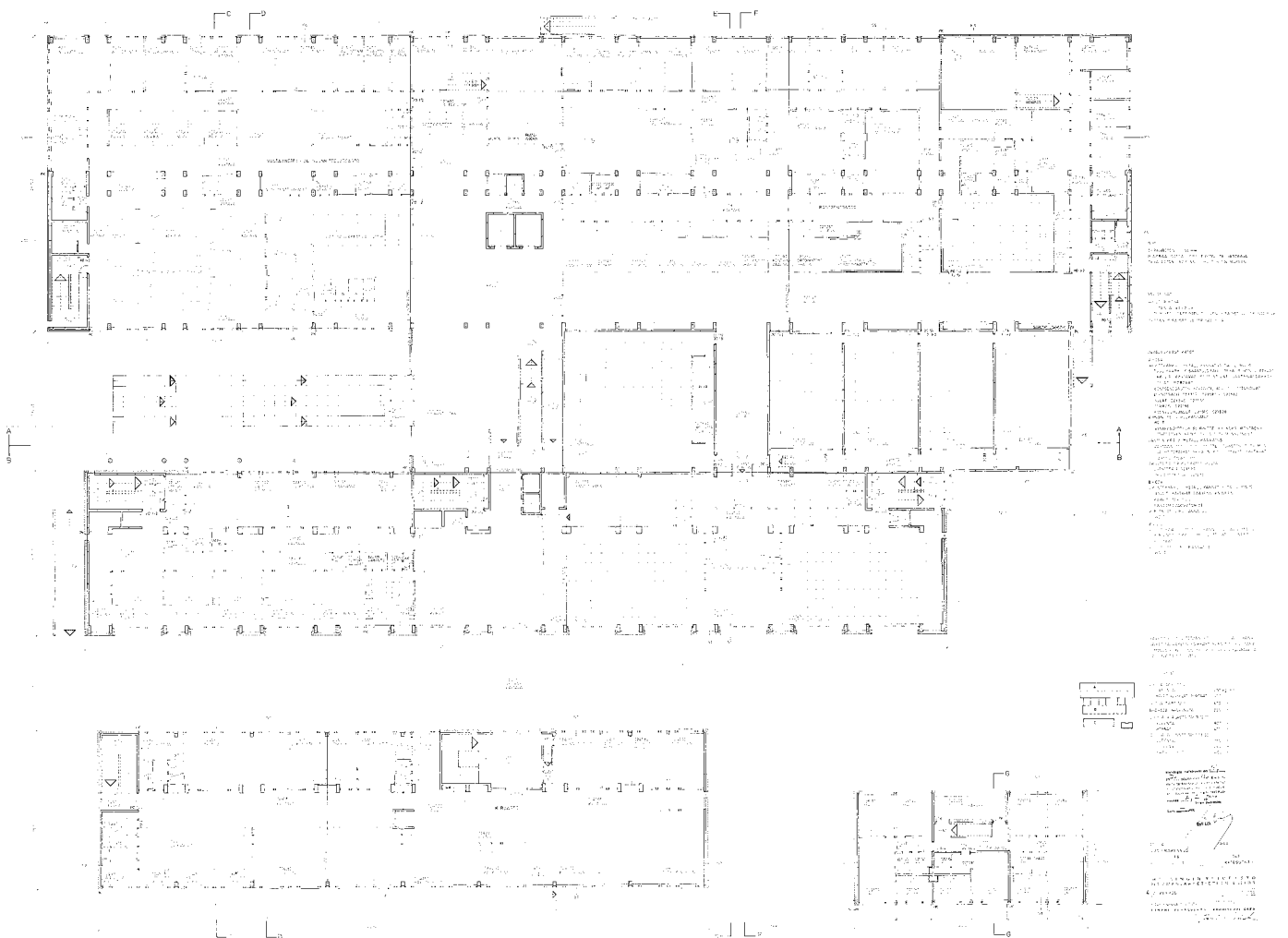
Hammaslääketieteen laitoksen kellari.

Arkkitehti Einari Teräsvirta. 1.9.1973. HYK.

Kellarikerroksessa olivat korjaamo- ja varastotilat.¹ Luvapaiheessa rakennukseen oli tarkoitus sijoittaa viisi sisäasiainministeriön SI-luokan mukaista väestönsuojaa. Niitä toteutettiin kuitenkin vain neljä, ja ne sijoituivat A-osan kellariin.²

1 Calonius 2000, 52.

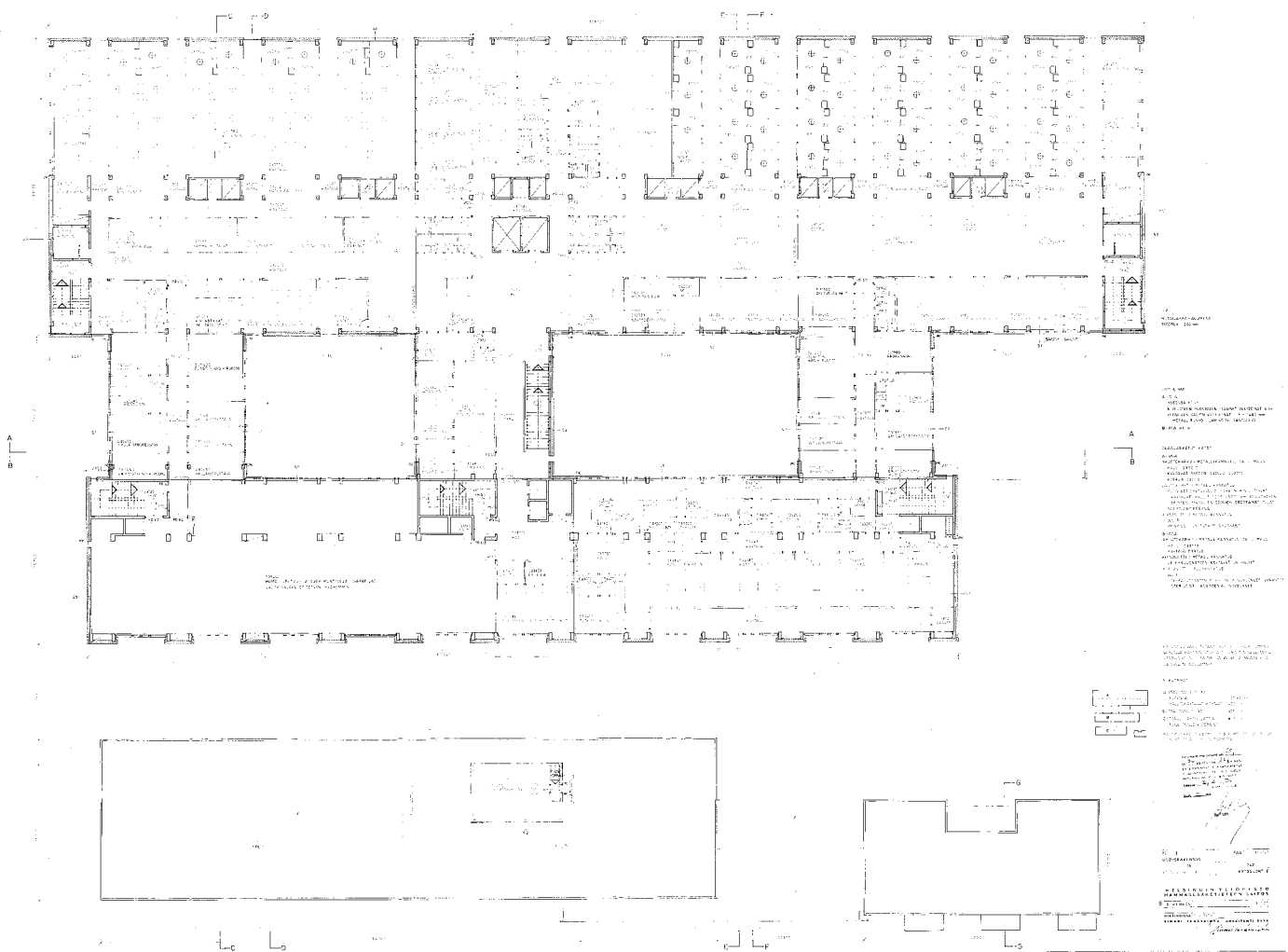
2 Talo-opas 1981, 23.

Hammaslääketieteen laitoksen 2. kerros.

Arkkitehti Einari Teräsvirta. 1.9.1973. HYK.

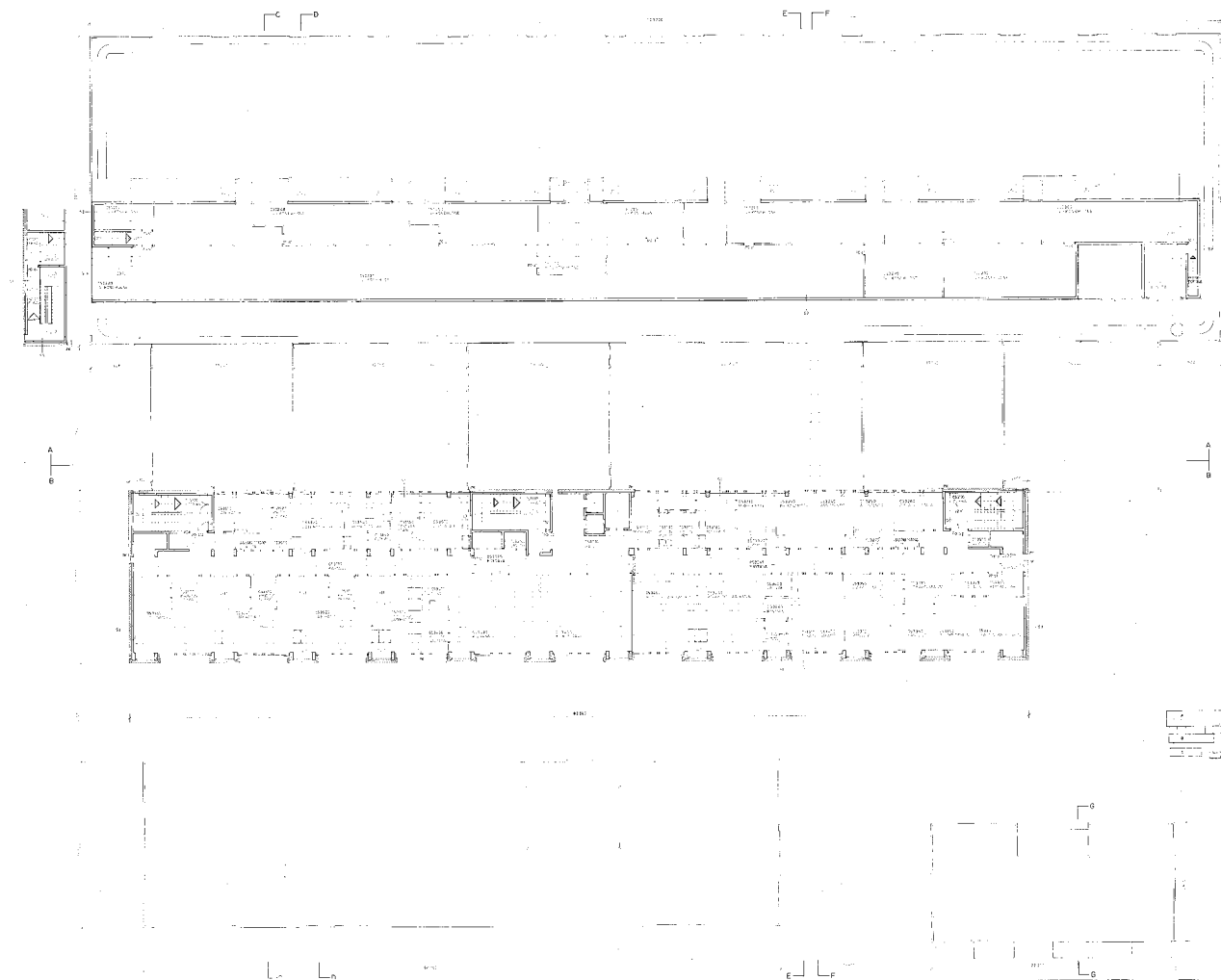
Toisessa kerroksessa sijaitsivat vastaanotto- ja suunnitteluosasto, kassat, hammaslääketieteellisen röntgendiagnostiikan osasto, luentosalit, sterilointikeskus, elektronimikroskopian laitos, kuvalaitoksen palvelusite, kirjasto, keskuskortisto ja vahtimestarin asunto.

Hammaslääketieteen laitoksen 3. kerros.

Arkkitehti Einari Teräsvirta. 1.9.1973. HYK.

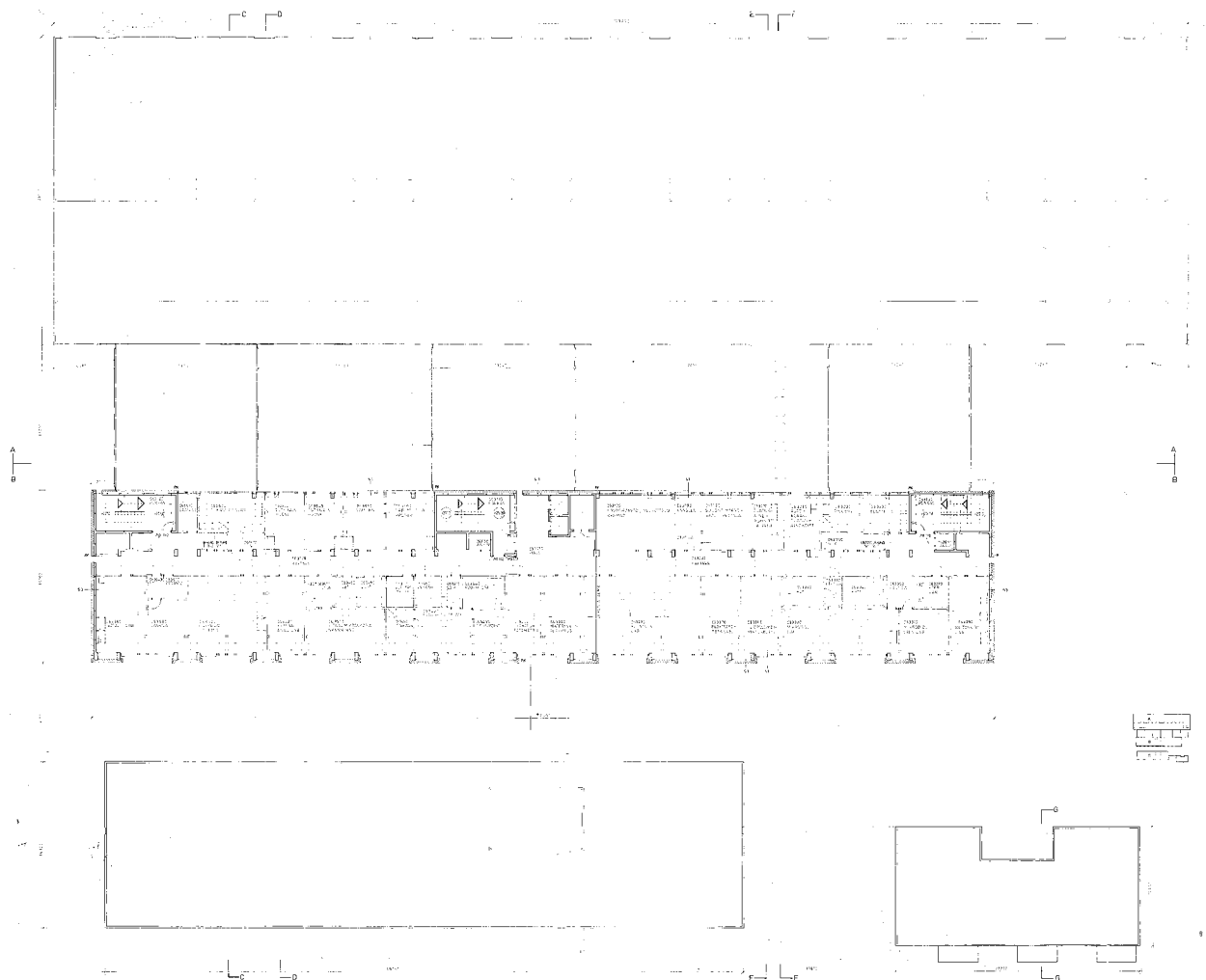
Kolmannessa kerroksessa oli lasten hammashoito- ja hampaiston oikomisosasto, hammas- ja suukirurgian osasto sekä hammashoitajakoulu. Myös esimiehelle ja laitoskokouksien pitoon oli varattu tilat.

Hammaslääketieteen laitoksen 5. kerros.

Arkkitehti Einari Teräsvirta. 1.9.1973. HYK.

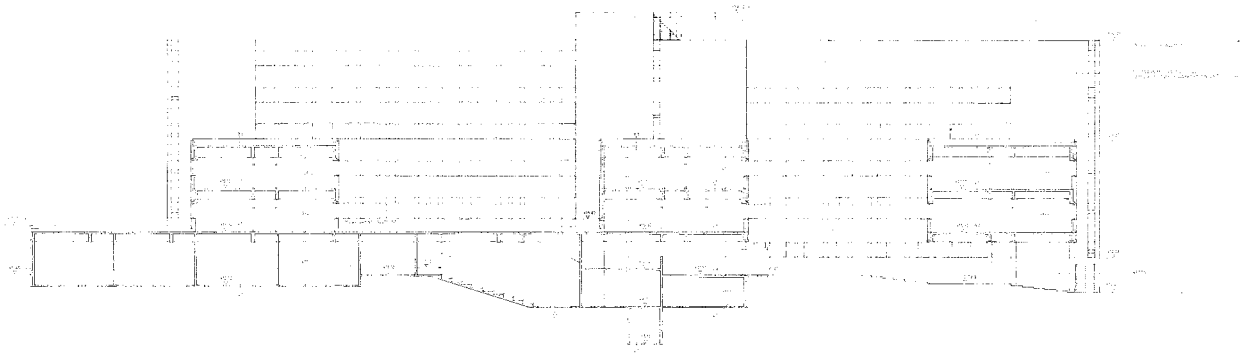
Viidennessä kerroksessa sijaitsivat hammaslääketieteellisen patologian osasto ja yleisen mikrobiologian laitos.

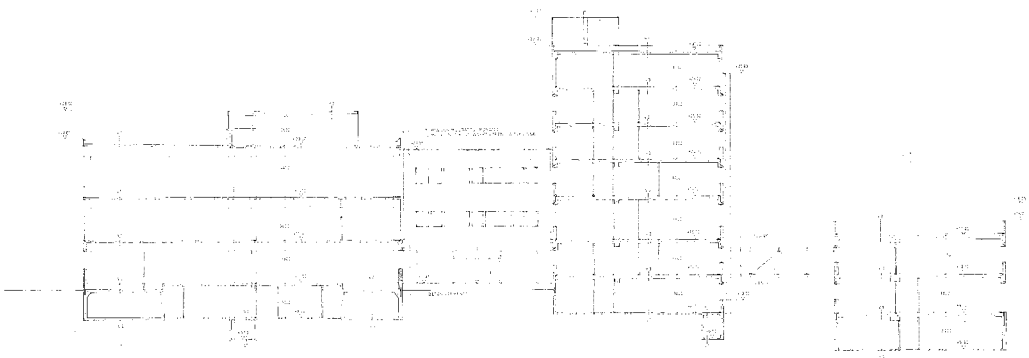
Hammaslääketieteen laitoksen 6. kerros.

Arkkitehti Einari Teräsvirta. 1.9.1973. HYK.

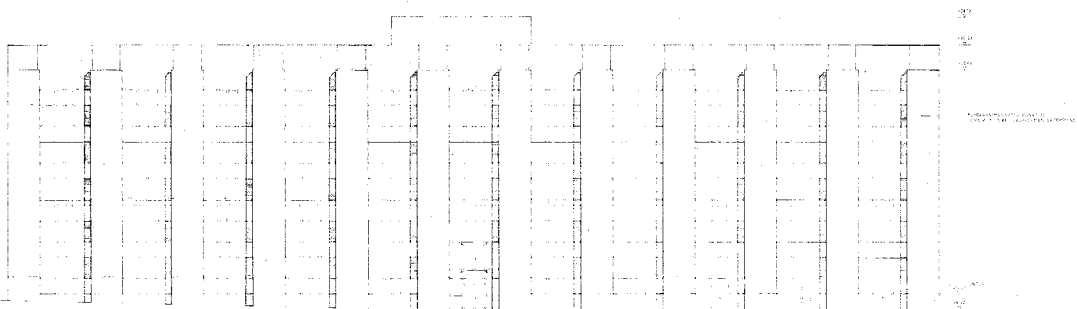
Kuudennessa kerroksessa sijaitsivat tieteelliset laboratoriot sekä eläintallit.

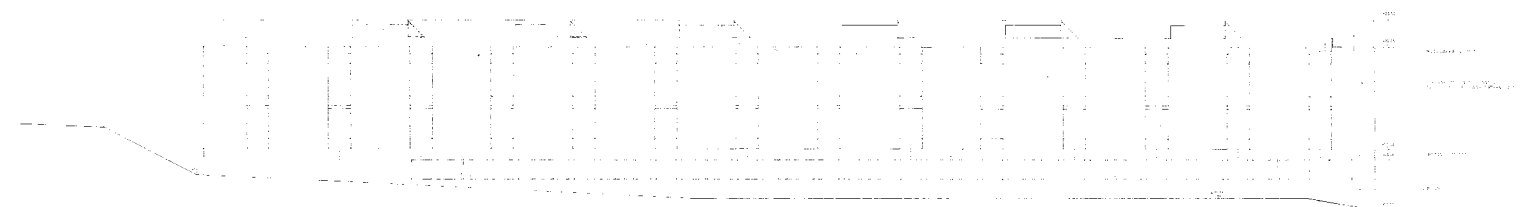
Hammaslääketieteen laitoksen leikkaus B-B. Arkkitehti Einari Teräsvirta. I.9.1973. HYK.

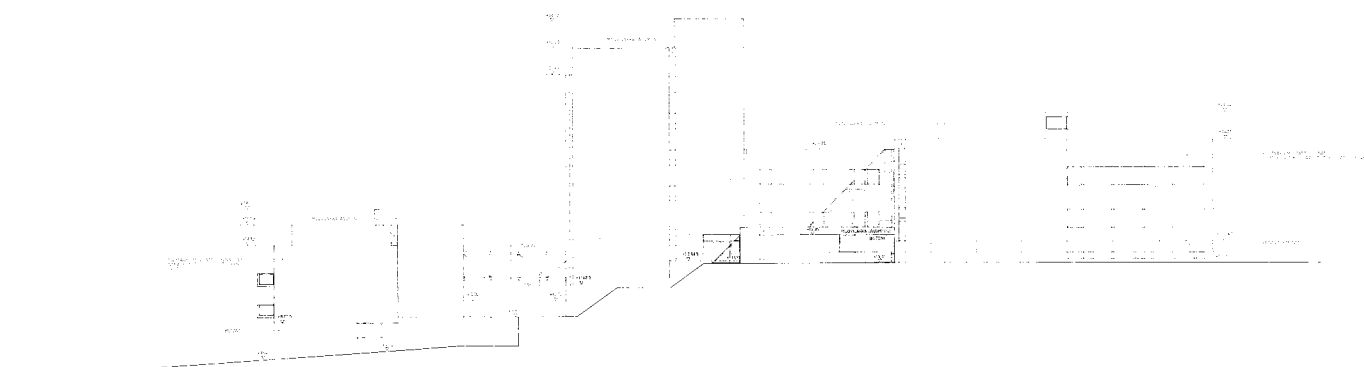
Hammaslääketieteen laitoksen leikkaus D-D. Arkkitehti Einari Teräsvirta. I.9.1973. HYK.

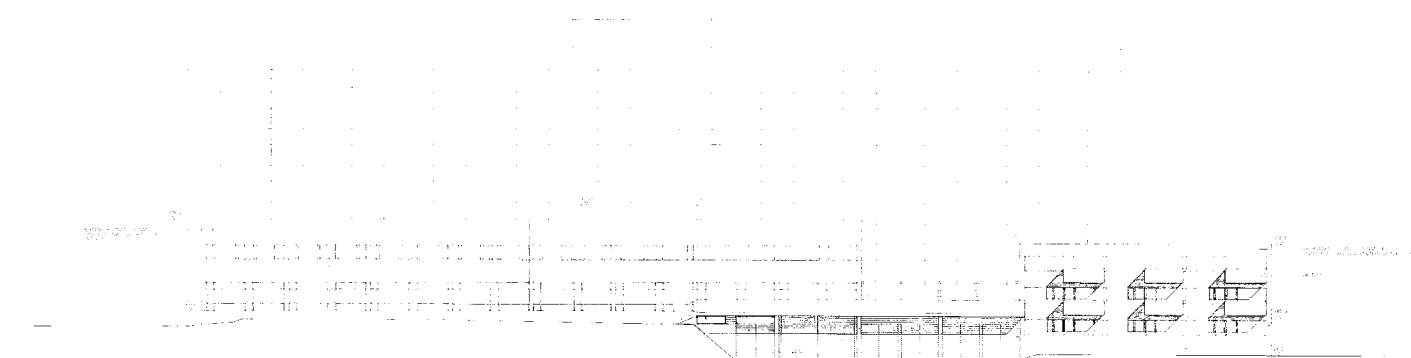
Hammaslääketieteen laitoksen B-osan julkisivu länteen. Arkkitehti Einari Teräsvirta. I.9.1973. HYK.

Hammaslääketieteen laitoksen A-osan julkisivu itään. Arkkitehti Einari Teräsvirta. I.9.1973. HYK.

Hammaslääketieteen laitoksen julkisivu etelään. Arkkitehti Einari Teräsvirta. I.9.1973. HYK.

Hammaslääketieteen laitoksen C-osan julkisivu länteen. Arkkitehti Einari Teräsvirta. I.9.1973. HYK.

4 Rakennusten myöhemmät vaiheet

Rakennuksiin liittyvistä rakennusluvista ja muista muutoksista on laadittu kronologiset luettelot, jotka ovat tämän työn liitteinä. Kyseiset tiedot perustuvat Helsingin Yliopistokiinteistöjen paperisiin arkistoihin ja Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston sähköisen asiointipalvelun eArskan tietoihin. Muutokset on käsitelty kursorisesti, koska työn pääpaino ei ole muutosten selvittämisessä, vaan kohteen kulttuurihistoriallisen arvon pohtimisessa.

Vuonna 1987 tonttijaon ja –muutoksen myötä tontin kokonaispinta-ala kasvoi ja Kytösuontien yhteys Vihdintielle katkaistiin. Oikeuslääketieteen laitoksen muutosten osalta voi todeta yhteenvedona, että muutokset ovat olleet vähäisiä. Ensinnäkin rakennuksen käyttö vastaa alkuperäistä. Käytön suhteen merkittävin muutos

on tutkittavien vainajien määrän kasvu 1970-luvulta nykypäivään. Rakennuksen ulkomuoto on säilynyt käytännössä alkuperäisenä. Pienempiä muutoksia ovat olleet sisäänvedetyn parvekkeen muuttaminen sisätilaksi ja ilmanvaihtohormin lisääminen julkisivuun. 1998 tehtiin muutoksia pihamaalla, kun huoltoliikenteen kääntöpaikkaa laajennettiin ja 2005 rakennettiin kolme uutta katosta ja lastauskatoksen ovia muutettiin. Sisätiloissa suurimpia muutoksia ovat olleet dissektiosalin rakentaminen 1. kerroksen itäsiipeen vuonna 2001 ja 2. kerroksen DNA-yksikön sisustus. Myös talo- ja sairaalatekniikkaa on uusittu useissa eri vaiheissa, kuten vainajien kylmäsäilytystilojen peruskorjaus 1998 ja kattava LVI-saneeraus 2007.

Myös hammaslääketieteen opetuksen puolella muutokset ovat olleet kaikkiaan vähäisiä talo- ja sairaalatekniikan uusimista lukuunottamatta. Rakennuksen nykyinen toiminnallinen konsepti vastaa alkuperäistä, käyttäjäorganisaatioiden nimet vain ovat muuttuneet. Käyttö suunniteltiin siten, että erilaiset hammaslääketieteeseen liittyvät toimijat koulutetaan samassa paikassa ja että toimijoiden välille tällä tavoin synnytetään synergiaa. Koulujen lisäksi rakennuksessa toimii edelleen hammasklinikka eli kaupungin julkisen hammashuollon toimipiste. Talotekniikkaa on uusittu eri vaiheissa, mm. 2001 ja 2011. Julkisivumuutokset ovat olleet lähinnä muutoksia kattomaisemassa ilmastointisaneerausten yhteydessä ja vähäisiä muutoksia pihamaalla. Sisätiloissa on tehty useita

sisustusmuutoksia, joista uusimpia on nk. Fantom-tilojen eli taitopajan toteutus B-osan 1. kerrokseen vuonna 2006. Kyseisissä tiloissa hammaslääkäriopiskelijat harjoittelevat praktiikkaa tekopäiden avulla. Uudenlaiset opetusmenetelmät ja välineet avaavat mahdollisuudet monimuotoiseen oppimiseen.⁶⁶

Rakennukset suunnitteli Einari Teräsvirran arkkitehtitoimisto, jossa Teräsvirran avustajana oli Eero Melanen. Teräsvirran vetäydyttyä eläkkeelle 1986, toimintaa jatkoi Arkkitehtitoimisto Jukka Aittola – Eero Melanen Oy 1990 saakka, jonka jälkeen yrityksen nimi muuttui muotoon Arkkitehtitoimisto Jukka Aittola Oy.⁶⁷

66 www.audico.fi

67 www.finder.fi

5 Nykytila

5.1 Alue

Näkymä Vihdintien ylittävältä kävelysillalta kohti itää. Etualalla näkyy oikeustieteen laitoksen parkkipaikka. Itse laitosrakennukset jäävät lehtipuiden taakse piiloon.

Näkymä Mannerheimintien ja Vihdintien risteyksestä kohti etelää. Ruskeasuon laitosrakennukset sijaitsevat kuvan oikeassa reunassa näkyvien puiden takana. Vasemmalla on uusia toimistorakennuksia.

3

Pikku Huopalahden maamerkki eli Reijo Jallinojan Terassitalo sijoittuu Kytösuontien laitosten eteläpuolelle. Kuvassa näkyy hammaslääketieteen laitoksen A-osan julkisivu itään Mannerheimintielle päin..

4

Oikeuslääketieteen ja hammaslääketieteen välitse kulkee itä-länsisuuntainen kevyen liikenteen väylä.

5

Näkymä Mannerheimintien keskeltä kohti pohjoista. Vasemmalla oleva puistikko kuuluu yliopiston laitostonttiin.

6

Paikoitusalueelta johtaa yläpihalle portaikko.

5.2 Kytösuontie II

ULKOKUVAT

Näkymä kohti oikeuslääketieteen pääsisäänkäyntikatosta.

2

3

Idänpuoleista julkisivua lähempää.

Julkisivua itään.

4

Oikeuslääketieteen laitosrakennuksen itäpäädyssä sijaitsee kolme asuntoa, joiden ikkunoita näkyy kuvassa oikealla.

5

Vainajien vastaanottosisäänkäynti laitoksen pohjoispäädyssä.

6

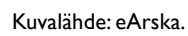
Näkymä paikoitusalueelta kohti oikeuslääketieteen laitoksen länsijulkisivua.

7

Ajoramppi vainajien luovutuspihalle.

1

62

Kylmätiloja ruumiiden säilytystä varten.

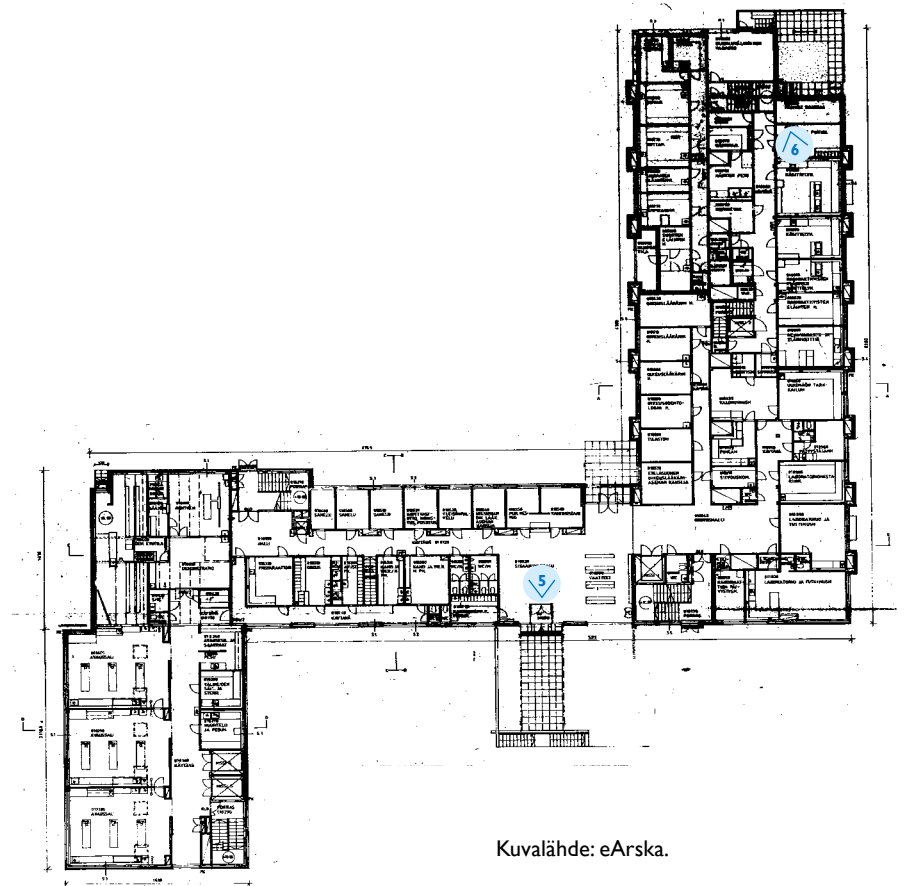

Ylemmässä kellarissa sijaitsee kaksi kappelia, joista kuvassa kappeli I.

Ylemmän kellarin käytävänäkymä.

SISÄKUVAT / I. KERROS

Kuvalähde: eArska.

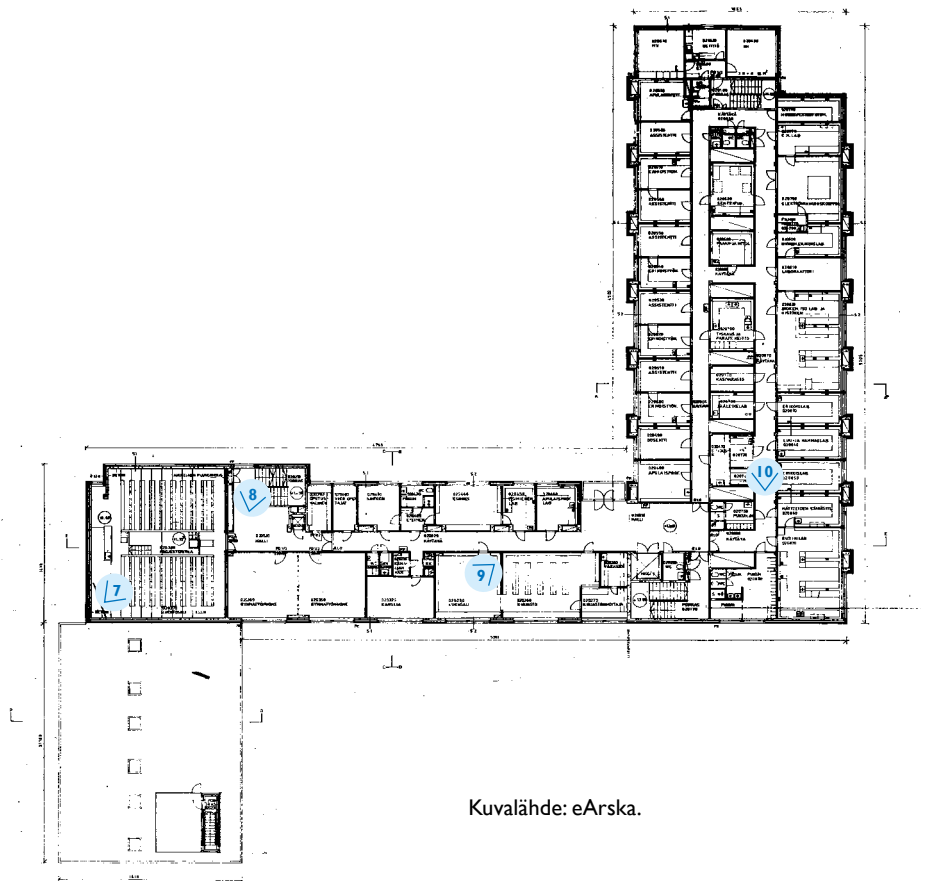

Pääsisäänkäynnin neuvontatiski I. kerroksessa.

Opetustilana toimiva dissektiosali I. kerroksessa.

SISÄKUVAT / 2. KERROS

Kuvalähde: eArska.

8

Portaikkoa valaisee ja yhteyden puistoon luo lattiasta kattoon ulottuva ikkuna.

9

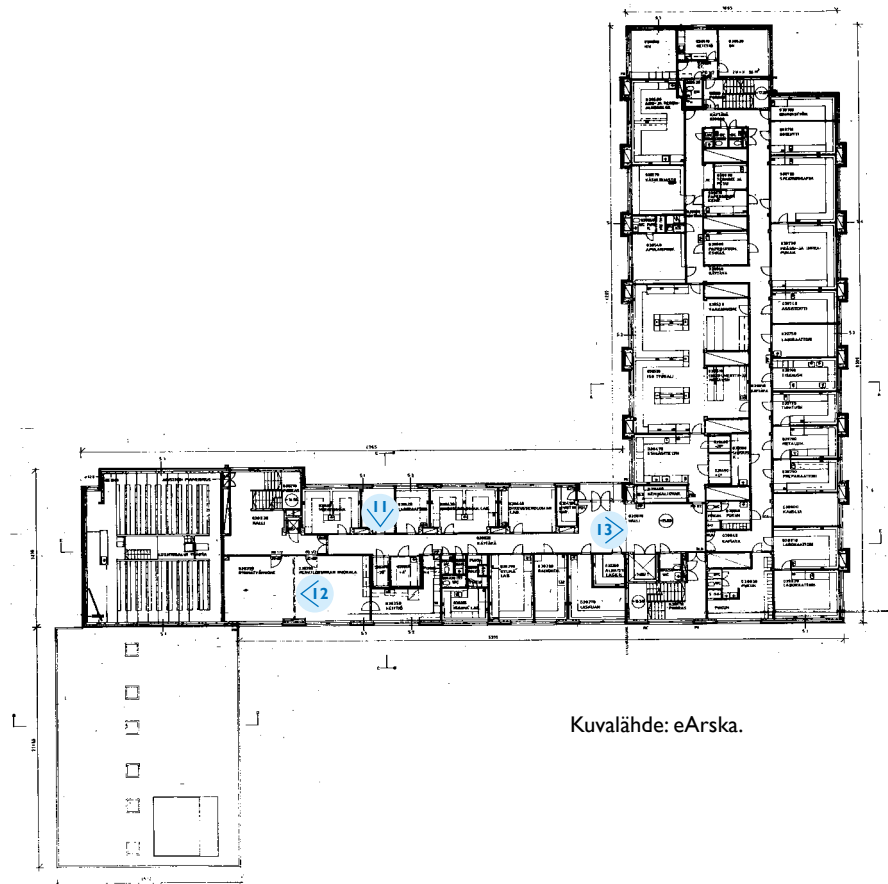

2. kerroksessa sijaitsevan henkilökunnan kirjaston lukusali.

Näkymä uusista DNA:n yksikön tiloista 2. kerroksesta.

SISÄKUVAT / 3. KERROS

Kuvalähde: eArska.

12

3. kerroksen henkilökunnan ruokala.

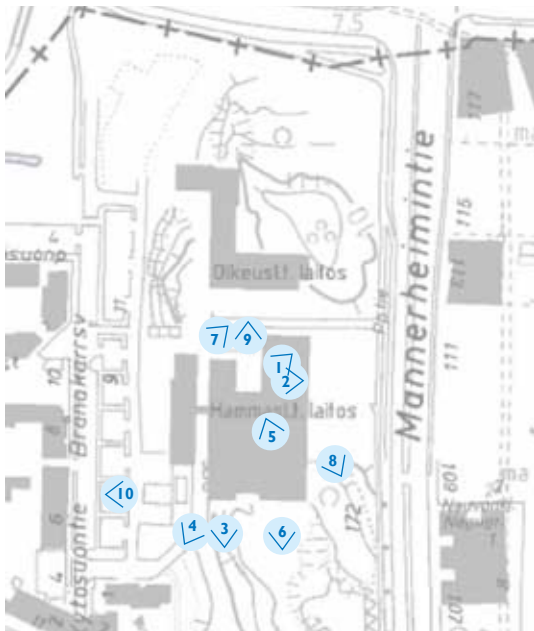
13

3. kerroksen käytävänäkymä.

5.3 Kytösuontie 9

ULKOKUVAT

Taustalla terassitalo, edustalla pääsisäänkäynti.

Julkisivuote.

3

Ikkunaton, muurimainen julkisivu B-osan eteläpäädyssä rinnastuu koskemattomaan peruskallioon.

4

Hammasklinikan B- ja C-osien välillä kulkee kevyen liikenteen väylä.

5

A-osan kattoikkunoita.

6

7

Hammaslääketieteen laitoksen C-osa. Kuvassa näkyy B- ja C-osia yhdistävä silta.

8

A-osan itäjulkisivua Mannerheimintien puolella..

9

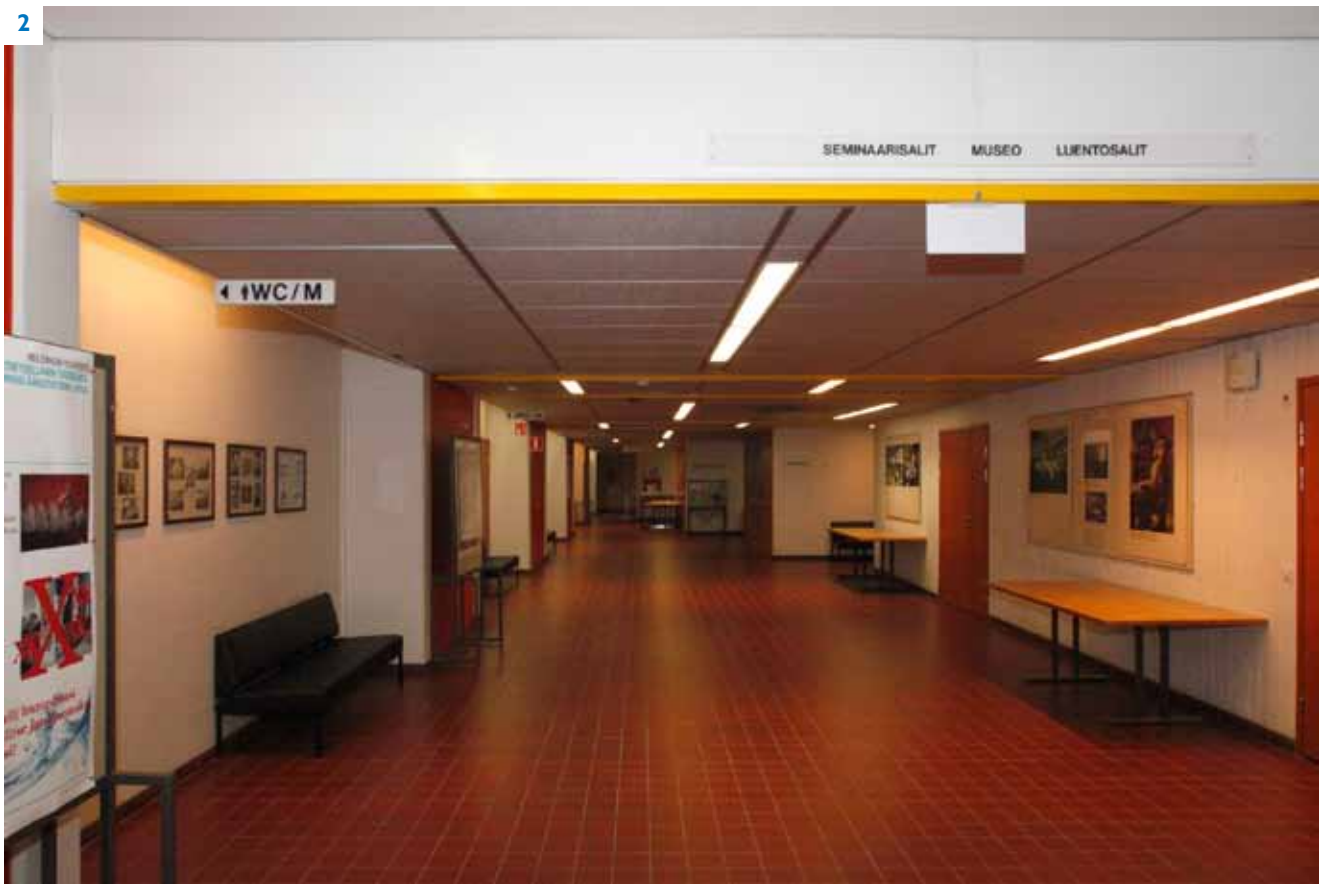
10

Näkymä paikoitusalueelta kohti hammasklinikan C- ja B-osan länsijulkisivuja.

2

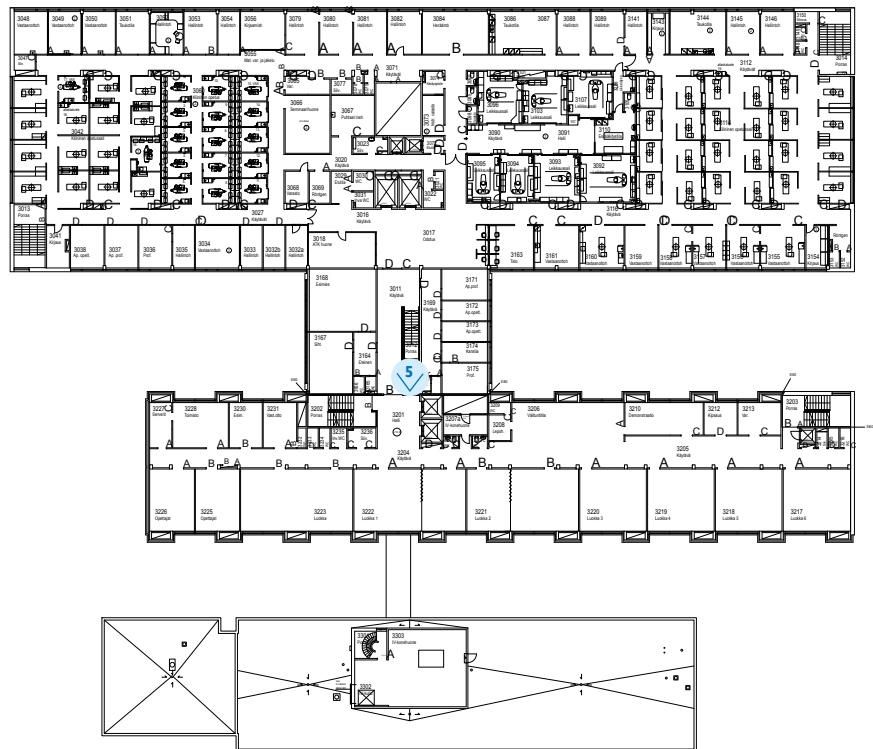
3

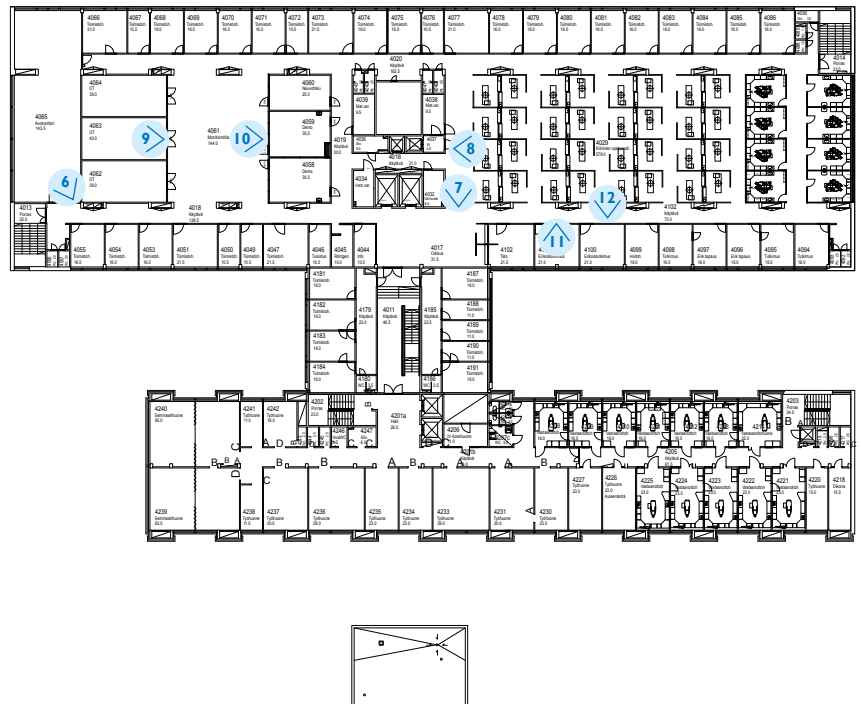
4

**SISÄKUVAT /
A-OSA,
3. KERROS**

**SISÄKUVAT /
A-OSA,
4. KERROS**

6

7

8

9

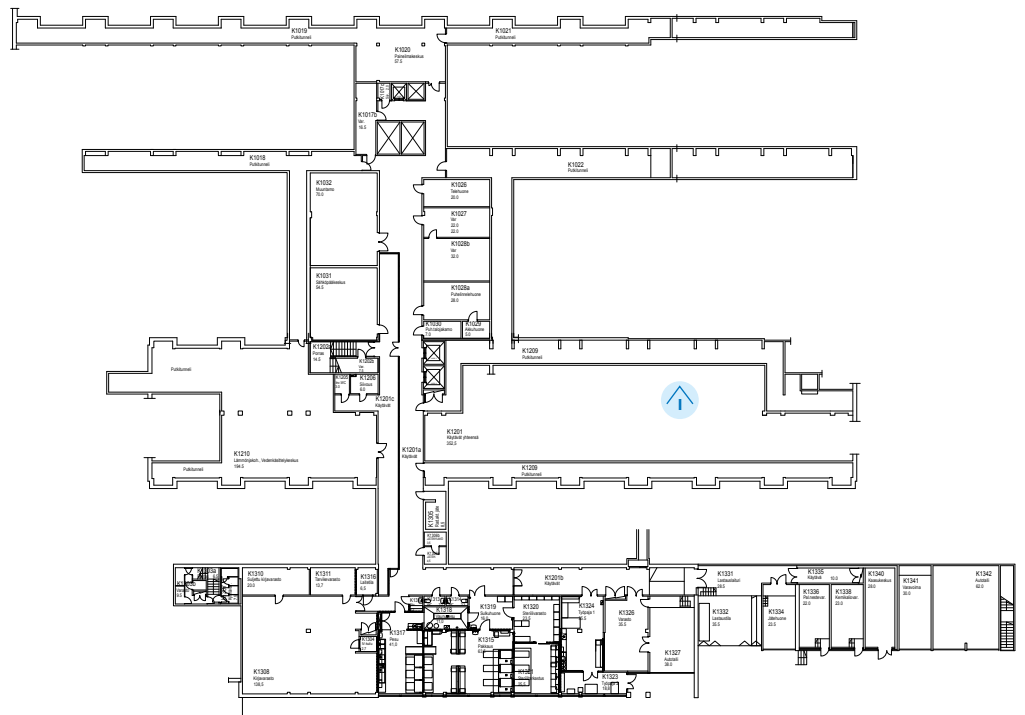

10

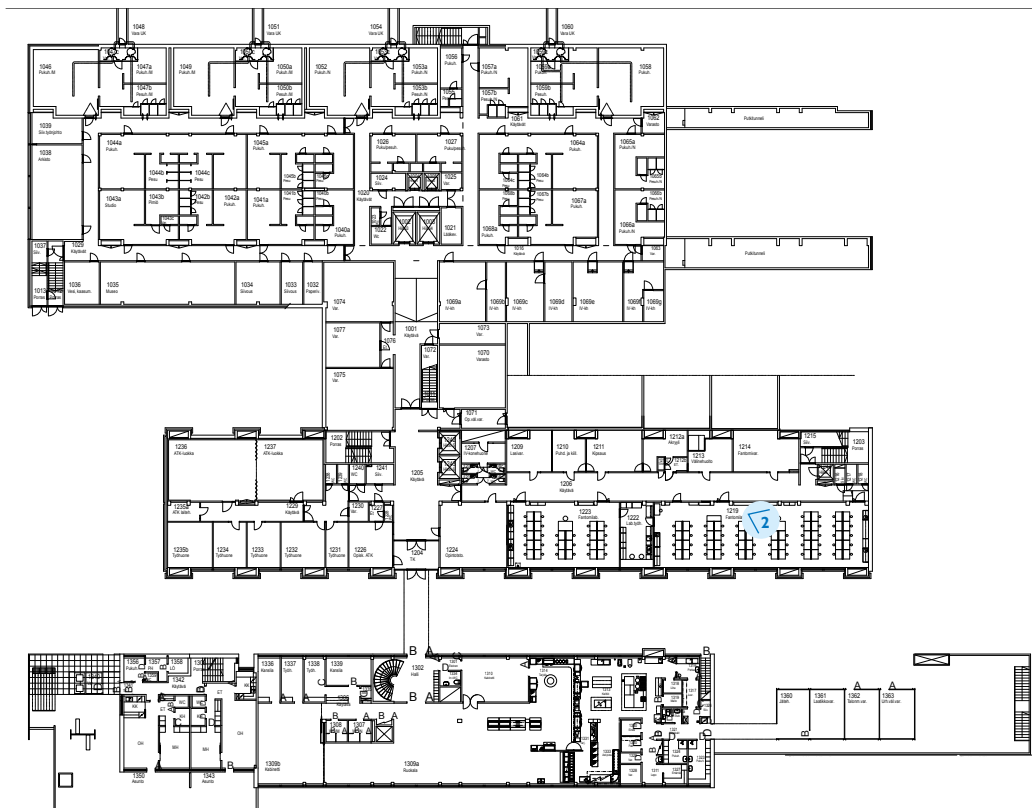

**SISÄKUVAT /
B-OSA,
KELLARIKERROS**

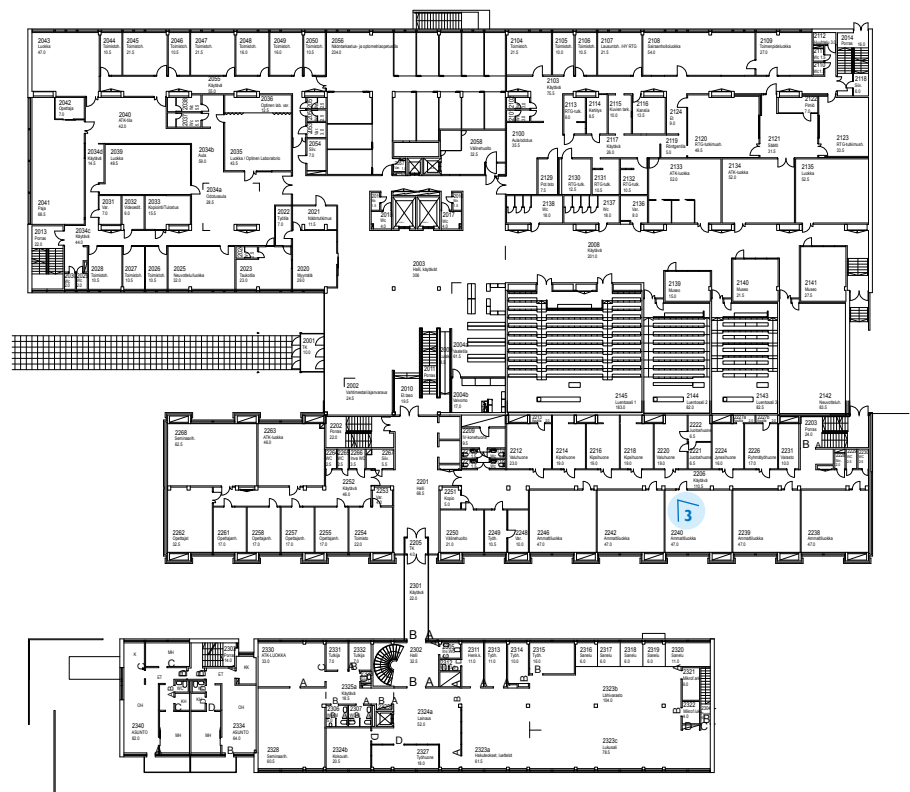
**SISÄKUVAT /
B-OSA,
I. KERROS**

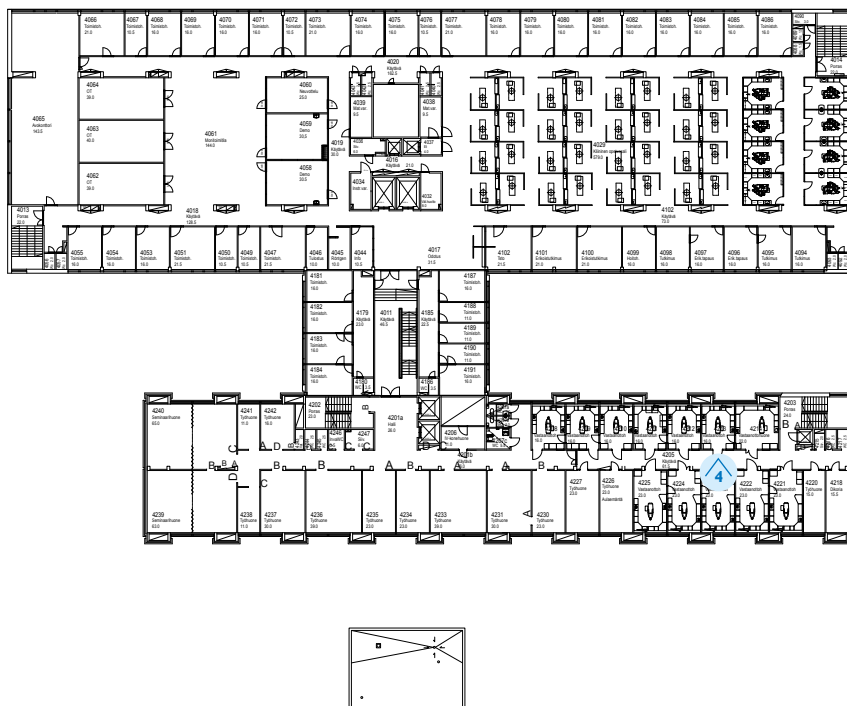
2

**SISÄKUVAT /
B-OSA,
2. KERROS**

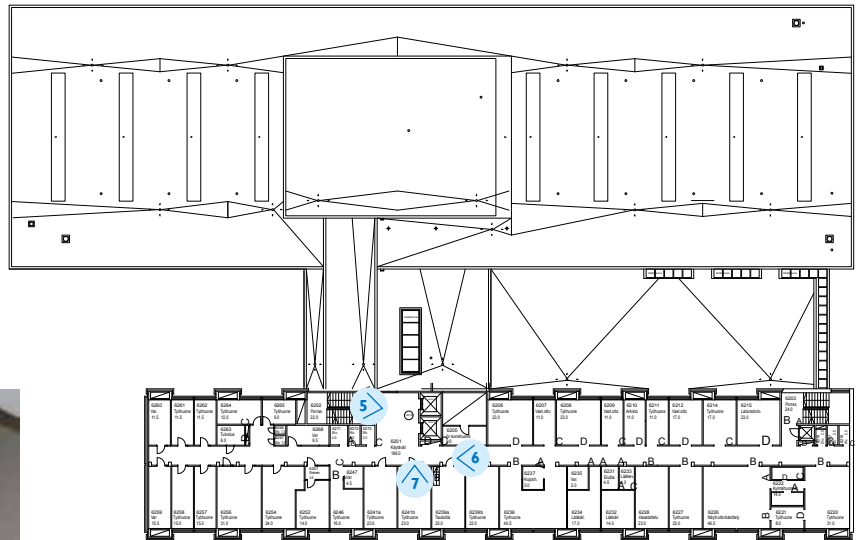
**SISÄKUVAT /
B-OSA,
4. KERROS**

4

**SISÄKUVAT /
B-OSA,
6. KERROS**

**SISÄKUVAT /
C-OSA,
2. KERROS**

6 Yhteenveto

Oikeus- ja hammaslääketieteen laitokset rakennettiin Meilahden läätieteellisen tiedekunnan klinikoiden osana Helsingin Ruskeasuolle 1970-luvulla. Punatiiliset rakennukset ovat arkkitehti, professori Einar Teräsvirran suunnittelema.

Kampusrakentaminen valtasi alaa Euroopassa toisen maailmansodan jälkeisessä tilanteessa, jolloin ihailtiin Amerikan tiedeyhteisön saavutuksia. Suomalaisittain tunnetuin kampus on Alvar Aallon suunnittelema Otaniemi, joka perustuu 1949 järjestettyyn ideakilpailuun. 1970-luvulla yliopistorakentamisen luonne muuttui huomattavasti aikaisempiin vuosikymmeniin verrattuna. Ensinnäkin valtio hajasi joitain laitoksia ja uudet laitokset noudattivat kampus-mallia. Toisekseen valtion rakennushallinnossa suosittiin ekonomisoivaa ja systeemiajattelua painottavaa rakennustapaa. Yksiköiden koko kasvoi. Ruskeasuon laitosten kokonaissuunnitelmaa voi perustellusti suuren kokonsa ja arkkitehtuurinsa puolesta pitää tällaisen laitosaajattelun tuotteena, tutkintotehtaan. Ruskeasuon laitosten suunnitelma ei toteutunut kokonaisuudessaan.

Ruskeasuon laitokset toimivat sisään-päin. Arkkitehtoninen perusratkaisu oli rakentaa kompleksi tontin sisäisen kadun varaan. Ulospäin näkyvät julkisivut ovat monotonisempia ja etäisen oloisia. Mannerheimintielle päin julkisivut ovat suurinpiirtein puiden korkuisia ja niitä ei juuri näy, kun puissa on lehdet. Pikku Huopalahden suuntaan hammaslääketieteen laitoksen julkisivu taas näyttäytyy linnamaisena muurina.

Julkisivut ovat pääasiassa puhtaaksi muurattua punatiiltä ja ne on yhdistetty betoniin, kuultomaalattuihin mäntypintoihin ja teräsrakenteisiin. Materiaalit ovat melko arkaaisia. Julkisivuja ei ole tehty elementeistä, mikä oli vallitseva rakennustapa 1970-luvulla. Kohteessa on pyritty rakennusteknisesti tavanomaista korkeampaan laatuun.

Modernismin perinteeseen kuuluu materiaalien aitouden kunnioittaminen ja rakenteen näyttäminen. Suomessa 1970-luvulla yleistynyt postmoderni asenne oli erilainen. Kantavan rakenteen ei enää tarvinnut näkyä julkisivussa. Tässä mielessä hammaslääketieteen laitoksen ilmanvaihtokanavien rytmittämiä vertikaalisti jäsenneltyjä tiilijulkisivuja voi ajatella postmoderneina.

Laitosten sisätilat ovat tilarakenteeltaan melko monotonisia. Toteutusvaiheen aikana hammaslääketieteen laitoksen aulatilat kehittyivät monimuotoisempaan suuntaan. Sisätiloissa korostuu asiallisuus ja välttämättömyys. Pinnat on helppo pitää puhtaina ja kulkureitit on mietitty valmiiksi. Välttämättömyydestä on tehty hyve kun hammaslääketieteen laitoksen ilmanvaihtoputkien tulo- ja poistoputket on maalattu erivärisiksi. Klinikkatilojen luonnonvalon saantiin on perehdytty huolellisesti osana suunnittelua.

Teräsvirrasta tuli Helsingin yliopiston luottoarkkitehti sen jälkeen kun hän voitti Meilahden klinikoista järjestetyn arkkitehtikilpailun 1961. Ruskeasuon laitokset jäivät arkkitehtuuriltaan hopeasijalle kun niitä verrataan Meilahden klinikoihin, jotka vaaleine lineaarisine julkisivuineen lunastavat merkittävän paikan kaupunkikuvassa.

Luvussa 2 esitellystä ilmakuviin sarjasta näkyy kaupunkirakenteen kehittyminen laitosten ympäristössä. Erityisen merkittävä vaihe on ollut Pikku Huopalahden kaupunginosan rakentaminen. Kaavoittaja Matti Visanti on suunnitelmissa esittänyt, että laitoksia täydentämällä niistä muodostetaan pääteaihe Kytösuontielle. Suunnitelmaa oli punnittu erityisesti kaupunginosan sisäisen dynamiikan kannalta. Asemakaava ei tältä osin ole toteutunut.

Pikku Huopalahden rakentaminen on muuttanut julkisten rakennusten vyöhykettä, jolla yliopiston laitokset sijaitsevat siten, että sinne on sijoitettu myös asuntoja. Toiminnot ovat siten monipuolistuneet. Asuinrakennusten tontit on lohkottu laitosalueen eteläpäästä 1987 asemakaavaudistuksen yhteydessä. Terassoitu, poikkeuksellisen korkea, arkkitehti Reijo Jallinojan suunnittelema asuintalo, joka

sijaitsee Ruskeasuon laitosten eteläpuolella, on uuden kaupunginosan maamerkki. Pikku Huopalahden mittakaava kasvaa yleisenä periaatteena alueen laitoja kohti.

Laitokset rakennettiin ennen Pikku Huopalahden kaupunginosan rakentamista. Uuden kaupunginosan asemakaavassa rakennukset on haluttu kytkeä osaksi sitä, mutta niiden roolia ja merkitystä ei ole kehitetty muihin suuntiin nähden.

Rakennukset ovat ulkotilojen osalta verrattain hyvin säilyneet 1970-luvun asusssa. Sisätilat ovat käyttötiloja ja niissä on tapahtunut erinäisiä pienempiä muutoksia kummassakin rakennuksessa. Tilojen perusjärentely on siksi joustava ja rationaalinen, että sitä ei ole muutettu.

Rakennuskompleksi liittyy siis kulttuurisilta ulottuvaisuuksiltaan Helsingin yliopiston Meilahden klinikoiden rakentamiseen sen orgaanisena osana. Toisaalta suunnitteluratkaisu edustaa ajalleen tyyppillistä, lähiympäristöönsä nähden sulkeutuvaa kampus-ajattelua ja mittakaavaltaan ajalleen tyyppillisiä ”opintotehtaita”, hyvinvointiyhteiskunnan erästä kehitysvaihetta. Rakennusten arkkitehtuuri edustaa aikansa laadukasta arkirakentamista, mutta se ei ole erityisen uudistavaa, radikaalia tai innovatiivista. Kohde ei myöskään kuulu tekijänsä merkittävimpien töiden joukkoon.

Tämän selvityksen perusteella voi todeta, että rakennuksilla ei ole mitään erityistä kaupunkikuvallista, historiallista tai arkkitehtonista suojeluarvoa. Niillä on tosin edelleen käyttöarvoa, erityisesti, kun niiden taloteknisiä järjestelmiä on jatkuvasti uudistettu.

Olevien rakennusten uudiskäytön ja tontin täydennysrakentamisen mahdollisuuksien tutkiminen kaavioiden avulla oli rajattu pois tästä tehtävästä.

Lähteet

Arkistolähteet

ARKKITEHTUURIMUSEON

ARKISTO MFA

Arkkitehtuurimuseossa säilytetään arkkitehti Einari Teräsvirran piirustuskokoelmaa, josta on luettelo selvityksen liitteenä. Myös tutkittujen rakennusten piirustukset sisältyvät kokoelmaan.

HELSINGIN KAUPUNGIN KIINTEISTÖ- VIRASTON KAUPUNKIMITTAUS- OSASTO

Kaupunkimittausosastolta on tilattu ilmakuvia.

HELSINGIN KAUPUNGIN KAUPUNKI- SUUNNITTELUVIRASTO KSV

Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirastolta on saatu asemakaavoja ja niitä koskevia tietoja, joista osa on sähköisestä paikkatietopalveluista.

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUS- VALVONTAVIRASTON SÄHKÖINEN PALVELU ARSKA

Palvelun kautta on tutkittu rakennusten rakennuslupia ja tilattu mikrofilmitallenteita.

HELSINGIN YLIOPISTOMUSEO HYM

Museolla on käyty tutkimassa kohteisiin liittyvää arkistotietoa. Museolla on vain muutamia valokuvia Kytösuntie 9:n ja 11:n rakennuksista, joista tilattiin selvitystä varten kaksi kuvaa.

HELSINGIN YLIOPISTOKIINTEISTÖJEN ARKISTO HYK

Arkistossa on käyty tutkimassa kiinteistön rakennuslupa-asiakirjoja.

Painetut lähteet

Calonius, P. E. B. *Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitos 1892–1992*. Yliopistopaino, Helsinki 2000.

Erra, Jyrki & Makkonen, Leena. *Ruskeasuo. Rakennetun ympäristön arvot ja ominaisuudet, korjausrakentamishjeet*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2004:6. Helsinki, 2004.

Erra, Jyrki & Pekkinen, Pertti. *Ruskeasuo: Ajurikylästä kaupunginosaksi*. Ruskeasuo-seura, 2006.

Järvenpää, Eeva. *Pyyn korttelin vanhin talo sai väistyä hotelli Marskin tieltä*. HS 2.3.2008.

Klinge, Matti (et al.). *Helsingin yliopisto 1640–1990, III osa*. Helsingin yliopisto ja kirjoittajat. Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset, Keuruu 1990.

Lahti, Juhana. *Kauneus, käytännöllisyys, kestävyys. Valtion rakentamisen kaksi vuosisataa 1811–2011*. Senaatti-kiinteistöt, Edita, Helsinki 2011.

Manninen, Antti. *Työväen asuntoyhtiöllä oli kivitalo Malminkadulla*. HS 9.5.2004.

Meilahti Korttelit 529 ja 601. HS 29.9.1995.

Pekkala-Koskela, Eea. *Yliopiston Helsinki*. Helsingin yliopisto, Sanomaprint 1989.

Teräsvirta, Einari. *Satakuntatalo*. Arkkitehti-lehti 10/1954, 178–180.

Teräsvirta, Einari. *Oy Alko Ab:n Porkkalatalo*. Arkkitehti-lehti 2/1955, 28–33.

Teräsvirta, Einari. *Rajamäen tehtaast, ruokala*. Arkkitehti-lehti 2/1955, 36–37.

Teräsvirta, Einari. *Koskenkorvan tehtaast: uusi polttimo ja rankinkuivaamo*. Arkkitehti-lehti 2/1955, 38–40.

Teräsvirta, Einari. *Rajamäen yhteiskoulu*. Arkkitehti-lehti 10/1962, 197–203.

Teräsvirta, Einari. *Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan kirjasto*. Arkkitehti-lehti 3/1956, 44–49.

Vuori, Eija. *Helsingin yliopisto. Kampusyliopisto*. Edita 1999.

Vuorinen, Juha. *Hyvinvointivaltion avoin muoto. Suomalaisen massakorkeakoulutusjärjestelmän arkkitehtooninen toteutus, tapausesimerkkinä Oulun yliopiston suunnittelu ja varhaiset rakennusvaiheet*. Helsingin yliopisto, taidehistoria, Yliopistopaino, Helsinki 2005.

Nettilähteet

AUDICON NETTISIVUT

www.audico.fi

Haettu 24.7.2013

ARKKITEHTITOIMISTO JUKKA AITTOLA OY:N NETTISIVUT

www.arkaittola.fi

Haettu 18.7.2013

ARKKITEHTUURIMUSEON NETTISIVUJEN ARKKITEHTIESITTELY, EINARI TERÄSVIRTA

www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=15897821

Haettu 24.6.2013

FINDERIN NETTISIVUT

www.finder.fi

24.7.2013

HELSINGIN KAUPUNGIN PAIKKATIENTOPALVELUT

www.ptp.hel.fi/

Haettu 24.6.2013

HELSINGIN YLEISKAAVA 2002

http://www.hel.fi/static/ksv/www/YK2002_fin.pdf

Haettu 24.7.2013

HELSINGIN YLIOPISTON HAMMASLÄÄKETIETEEN LAITOS

www.helsinki.fi/hammas/

Haettu 23.7.2013

HELSINGIN YLIOPISTON OIKEUSLÄÄKETIETEEN LAITOS

http://fi.wikipedia.org/wiki/Helsingin_yliopiston_oikeusl%C3%A4%C3%A4ketieteen_laitos

Haettu 18.7.2013

HJELT-INSTITUUTIN NETTISIVUT

www.hjelt.helsinki.fi

Haettu 18.7.2013

HJELT-INSTITUUTIN OIKEUSLÄÄKETIETEEN OSASTON NETTISIVUT

www.hjelt.helsinki.fi/laitos/oikeuslaaketiede/oikeuslaaketiede.html

Haettu 23.7.2013

WIKIPEDIA, HELSINGIN YLIOPISTO

https://fi.wikipedia.org/wiki/Helsingin_yliopisto

Haettu 18.7.2013

Liitteet

LIITE I: Kronologia muutoksista, Kytösuontie 9

Kronologia on laadittu rakennuksen omistajan eli Helsingin Yliopistokiinteistöjen arkistomateriaalin perusteella (HYK) ja tietoja on tarkastettu Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston sähköisen asiointipalvelun Arskan avulla (Arska). Tässä kronologiassa on mukana myös muita kuin rakennusluvanvaraisia muutoksia.

KYTÖSUONTIE 9:

129 arkkitehtipiirustusta
12 työpiirustusta
171 rakennepiirustusta
26 lujuuslaskelmaa
53 ilmanvaihtopiirustusta
103 vesi- ja viemärintiirustusta

Rakennusluvut

1973

Lupatunnus: 16-2450-A-73
Toimenpide: Uudisrakennus.
Myönnetty: 12.2.1974
Loppukatselmus: –
Hakija: Rakennushallitus, Yrjö Lindroos
Pääsuunnittelija: Arkkitehti Einari Teräsvirta
Arska: On

Lupatunnus: 16-0595-77-A
Arska: On (HYK ei)

1979

Lupatunnus: 16-1652-R-79
Toimenpide: Tontin ulkopuolisen osan opastinjärjestelmän toteuttaminen. Kyseessä on teräskyltti, johon on pronssikirjaimin muodostettu sanat: "Hammaslääketieteen laitos".
Myönnetty: 20.8.1979
Loppukatselmus: –
Hakija: Rakennushallitus, Yrjö Lindroos

Pääsuunnittelija: Arkkitehti Einari Teräsvirta
Arska: On.

Lupatunnus: 16-2090-C-79
Toimenpide: Rakennusaikana joitakin korkeusasemia oli muutettu ja huonejärjestelyissä oli tehty muutoksia kaikissa kerroksissa ja kellarissa.

Myönnetty: 10.1.1980
Loppukatselmus: 15.2.1980
Hakija: Rakennushallitus, Yrjö Lindroos
Pääsuunnittelija: Arkkitehti Einari Teräsvirta
Arska: On

Lupatunnus: 16-1107-C-79
Toimenpide: Rakennusaikaisia huonejakojen muutoksia kellarissa 1.-5. kerroksessa ja ullakolla sekä muutoksia julkisivuissa.
Myönnetty: 28.12.1979
Loppukatselmus: 15.2.1980
Hakija: Rakennushallitus, Yrjö Lindroos
Pääsuunnittelija: Arkkitehti Einari Teräsvirta
Arska: On

1980

Lupatunnus:	16-1129-C-80
Toimenpide:	Tontin sisäisen tukimuurin rakentaminen. Lupa asuntopihaa rajoittavalle, 21,2 metriä pitkälle suojamuurille.
Myönnetty:	19.6.1980
Loppukatselmus:	1.10.1980
Hakija:	Rakennushallitus, Yrjö Lindroos
Pääsuunnittelija:	Arkkitehti Einari Teräsvirta
Muuta:	Tähän piirustussarjaan on koottu kaikki rakennusaikaiset muutokset.
Arska:	On.

1986

Lupatunnus:	16-299-C-86
Toimenpide:	6. kerroksen tutkimustiloissa tehdään käyttötarkoituksen muutos ja väliseinämuutoksia B-rakennuksen pohjoispäässä.
Myönnetty:	7.3.1986
Loppukatselmus:	–
Hakija:	Rakennushallitus, Yrjö Lindroos
Pääsuunnittelija:	Arkkitehti Einari Teräsvirta
Arska:	Ei

1987

Viemärijärjestelyt tontilla 16742/2 16.10.1987

Tontilla sijaitsee tällä hetkellä yleinen viemäri 500 mm ja sadevesiviemäreitä, joilla sadevedet on johdettu suoraan Mätä-puroon. Yliopiston laitokset ovat liittyneet em. viemäriin.

Uuden Kytösuontien rakentamisen yhteydessä rakennetaan uudet jäte- ja sadevesiviemärit. Tontilla 16742/2 sijaitsevat viemärit poistetaan käytöstä niiltä osin, kun niitä ei tarvita jätevesien johtamiseksi uusiin viemäriin. Vesi- ja viemärilaitos vastaa kustannuksista. Työ toteutetaan talvikaudella 1989-1990. Viemärijärjestelyiden toteutus edellytti Helsingin kaupungin ja Helsingin yliopiston välistä aluevaihtoa Pikku-Huopalahdessa.

1996

Lupatunnus:	16-1695-96-B
Toimenpide:	Muutostyö 1. ja 2. kerroksessa.
Myönnetty:	4.6.1996
Arska:	On (HYK ei).

1998

Lupatunnus:	Ei lupatunnusta
Toimenpide:	Sisääntulopihan laajennus ja näkösuojaita.
Myönnetty:	15.12.1998
Arska:	On (HYK ei).

2001

Lupatunnus:	16-2125-01-C
Toimenpide:	Uusien tulo- ja poistoilmasäleikköjen rakentaminen A-osan ullakon ulkoseiniin.
Myönnetty:	14.8.2001
Loppukatselmus:	–
Hakija:	Helsingin yliopiston tekninen osasto
Pääsuunnittelija:	Arkkitehti Erkki Pitkäranta, Arkkitehtiryhmä Elomaa-Pitkäranta Oy
Arska:	On

2006

Fantom-tilat

Toimenpide:	A- ja B-rakennuksessa tehdään sisustusmuutoksia. B-siipeen rakennetaan Fantom-tilat.
Suunnitelmat päivätty:	–
Suunnittelija:	Arkkitehtiryhmä Pitkäranta Oy

2008

Lupatunnus: 16-1424-08-C
Toimenpide: Typpiaseman rakentaminen.
Myönnetty: 13.5.2008
Arska: On (HYK ei).

Lupatunnus: 16-3572-08-Z
Toimenpide: 6. kerroksen iv-kojeet uusitaan konaan ja kanavista 50%. Muutosalue 450 m².
Myönnetty: 7.11.2008
Arska: On (HYK ei).

2009

Lupatunnus: 16-0132-09-D
Toimenpide: Käyttötarkoituksen muutoksia ja teknisiä muutoksia.
Myönnetty: 3.3.2009
Arska: On (HYK ei).

Lupatunnus: 16-1555-09-DM
Toimenpide: Rakennustyönaikaisia muutoksia.
Myönnetty: 2.6.2009
Arska: On (HYK ei).

2010

Lupatunnus: 16-0612-10-D
Toimenpide: Käyttötarkoituksen muutoksia, paloalueen rajan muutos ja tilajärjestelyjä.
Myönnetty: 6.4.2010
Arska: On (HYK ei).

2011

Lupatunnus: 16-0463-11-D
Toimenpide: Julkisivumuutoksia ja uusi lauhdutin 6. kerroksen katolle.
Myönnetty: 23.3.2011
Arska: On (HYK ei).

Taloteknisiä muutoksia

Toimenpide: A-rakennuksen 1, 2 ja 4. kerroksessa tehtiin sisustusmuutoksia, lähinnä oviin, seiniin ja alakattoihin. Myös B-rakennuksen pohjakerroksessa tehtiin muutoksia. Kiinteistössä suoritettiin purkutöitä. Suuri osa vanhoista lattiapinnoista purettiin. Osa purusta oli asbestipurkua. Keskeisellä alueella purettiin lisäksi pinta-alueun kiinteästi asennetut väliseinät ja työpisteiden kohdalle lattiaan asennetut rst-rasiat. Sähköjohdotukset purettiin. Patteri-, viemäri- ja vesijohdot sekä viemärikalusteet purettiin. Osa pattereista käytettiin uudelleen puhdistettuina.

Suunnittelija: Arkkitehtiryhmä Pitkäranta Oy

LIITE 2: Kronologia muutoksista, Kytösuontie II

Kronologia on laadittu rakennuksen omistajan eli Helsingin Yliopistokiinteistöjen arkistomateriaalin perusteella (HYK) ja tietoja on tarkastettu Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston sähköisen asiointipalvelun Arskan avulla (Arska). Tässä kronologiassa on mukana myös muita kuin rakennusluvanvaraisia muutoksia.

Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston sähköisessä asiointipalvelussa Arskassa on tallennettuina seuraavia piirustuksia:

KYTÖSUONTIE II:

70 arkkitehtipiirustusta

6 rakennepiirustusta

1 lujuuslaskelma

48 vesi- ja viemärintiipirustusta

Rakennusluvut

1972

Lupatunnus:	16-1974-A-72
Toimenpide:	Uudisrakennus, Helsingin Yliopiston Oikeuslääketieteen laitos
Myönnetty:	17.8.1972
Loppukatselmus:	5.7.1974
Hakija:	Rakennushallitus
Pääsuunnittelija:	Arkkitehti Einari Teräsvirta
Arska:	On

1974

Lupatunnus:	16-1386-C-74
Toimenpide:	Rakennusaikaisten muutosten hyväksyminen. Muutokset koskevat kantavia rakenteita, käyttötarkoitusta, julkisivuja ja pihamaajärjestelyitä. Lupa edellyttää poikkeamista, koska liuotinhuonetila on sijoitettu sisäänkäyntitasan alle rakennuksen ulkopuolelle.
Myönnetty:	13.9.1974

Loppukatselmus:	–
Hakija:	Rakennushallitus
Pääsuunnittelija:	Arkkitehti Einari Teräsvirta
Arska:	On.

1975

Lupatunnus:	16-1684-C-75
Toimenpide:	Rakennusaikainen muutos, kolmen palo-oven kynnyksen poistaminen opetuslaitoksen 1. ja 3. kerroksessa. Kynnykset haittaavat raskaiden ruumis- ja näytevaunujen kuljetusta.
Piirustusten päiväys:	6.8.1975.
Myönnetty:	26.9.1975.
Loppukatselmus:	2.2.1977
Hakija:	Rakennushallitus, asian valvoja Yrjö Lindroos
Pääsuunnittelija:	Arkkitehti Einari Teräsvirta
Arska:	On.

1986

Lupatunnus:	I6-3306-C-86
Toimenpide:	Kaasunjakelukeskuksen rakentaminen.
Myönnetty:	31.10.1986
Muuta:	Kansiossa merkintä ”Ei rakennettu”. ¹
Arska:	Ei.

1987

Vetokaappien ja jätemyllyjen lisäystyö

Toimenpide:	Vetokaappien ja jätemyllyjen lisäystyö.
Suunnitelmien päiväys:	16.9.1987
Suunnittelija:	SIT-Yhtiöt/Lämpöteknillinen insinööritoimisto, Veikko Tolvanen ja Seppo Kettunen
Arska:	Ei.

1989

Avauspöytien jätemyllyt

Toimenpide:	”Oikeuslääketieteellisen laitoksen obduktiosalien viemäreihin joutuu ruumiinavausten yhteydessä jatkuvasti erilaisia orgaanisia jätteitä kuten hiuksia, verihyytymiä, rasvakudoksen kappaleita, luunsiruja, karpäsen toukkia, muita kuduskappaleita jne. Tämä on aiheuttanut toistuvasti viemäreiden tukkeutumista sekä kaikkia avauspöytiä ole voitu käyttää ajoittain. Tästä on aiheutunut laitoksen ruumiinavaustoinnalle hankaluuksia ruumiinavausten määrän jatkuvasti kasvaessa. Esimerkiksi viime vuonna suoritettiin 2156 avautta. Näin ollen haluaisimme asentaa pöytiin jätemyllyt ongelman poistamiseksi”. ²
	Helsingin kaupungin vesi- ja viemärilaitos on hyväksynyt suunnitelman 26.5.1989.
Suunnittelija:	Lämpöteknillinen insinööritoimisto 18.5.1989.
Arska:	Ei.

¹ HYK.

² Helsingin Yliopiston oikeuslääketieteen laitoksen esimiehen Matti Möttösen kirje Helsingin kaupungin vesi- ja viemärlaitokselle 18.3.1988. HYK.

1998

Lupatunnus:	I6-4281-C-98
Toimenpide:	Pihamaajärjestelyt ja tontin sisäinen aita. Laitoksen pohjoisosan sisääntulopihan huoltoliikenteen kääntöpaikkaa laajennetaan sekä rakennetaan jätekontin eteen näkösuoja-aita. Aidan malli on sama kuin luovutuspihalla.
Myönnetty:	–
Loppukatselmus:	12.5.1999
Hakija:	–
Suunnittelija:	Arkkitehtitoimisto Jukka Aittola Oy
Arska:	Ei.

Kylmälaitteiden muutostyö

Toimenpide:	Rakennushanke sisältää Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen laitoksen vainajien kylmäsäilytystilojen peruskorjauksen. Kaasu- ja paineilmaputkistot säilytetään ennallaan. Ruumiskellarin alueella vesijohdot ja viemärit uusitaan lähes kokonaisuudessaan. Rakennuksen pohjaviemäreitä uusitaan. Tiloihin asennetaan matalapainepesujärjestelmä (putkistovaraus). Nykyiset pohjaviemärit huuhdellaan ja puhdistetaan ulkopuoliseen liitoskaivoon saakka. ³
Suunnittelija:	Arkkitehtitoimisto Jukka Aittola Oy, Mikko Isola.
Rakennesuunnittelija:	Insinööritoimisto Hanson & co
LVI-suunnittelija:	Projektus Team Oy, Lämpöteknillinen insinööritoimisto
Sähkösuunnittelija:	Projectus Team Oy
Arska:	Ei.

2000

Lupatunnus:	I6-3601-00-B
Toimenpide:	Lisärakennuksen rakentaminen. Eläintallin sisäänvedetty parveke muutetaan viereisen opetustilan osaksi. Muutoksen laajuus on 10 m ² .
Myönnetty:	17.10.2000

³ LVI-selostus 21.9.1998, Projektus Team, Lämpöteknillinen insinööritoimisto. HYK.

Loppukatselmus: 27.2.2001
Hakija: –
Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Jukka Aittola Oy
Arska: On.

2001

Muutostyöt 2001

Toimenpide: Muutos kohdistuu anatomian dissektio-tiloihin ja luentosalin portaaseen. Olemassa olevaan opetus- ja tutkimusrakennuksen 1. kellarikerroksen käytävällä rakennetaan uusi ovi (K1004) ja kappeliin 2 (K1032). 1. kerroksessa entisen koe-eläintallin tiloihin peruskorjataan tilat biolääketieteen laitoksen anatomian dissektio-toimintaa varten. Muutosalue on pinta-alaltaan 430 m² ja sisältää myös vähäisen laajennuksen (parvekkeen sulkeminen). 2. ja 3. kerroksessa siivouskomerot 2065 ja 3064 muutettiin IV-kuiluiksi. Vesikatolle rakennetaan IV-konehuoneeseen 4029 johtava asennusaukko. Lisäksi rakennuksessa suoritetaan vähäisempiä teknisistä järjestelmistä aiheutuvia muutostöitä. Rakennus on muilta osin käytössä korjauksen aikana.

Suunnitelmaan liittyy värisuunnitelma. Ulkona sokkeli on puhtaaksi valettua luonnonväristä betonia. Julkisivun ja vesikaton alumiini- ja teräslevyverhoukset toteutetaan kuten vastaavat vanhat seinät. Puikeet ikkunat ja ovet käsitellään Pinotex harmaaleppä 21 –kuultomaa-lilla kuten vanhatkin. Huippumurit jalustoitteineen, ulkosäleiköt, tuuletusputket käsitellään kuten vastaavat vanhat. Opastekilpiä lisätään ja uusitaan.

Arkkitehtiipirustusten päiväys: 8.3.2001
Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Jukka Aittola Oy
Rakennesuunnittelija: Insinööritoimisto Hanson & co
LVI-suunnittelija: Projectus Team Oy
Sähkösuunnittelija: Projectus Team Oy
Arska: Ei.

Tietoliikennekaapelointiurakka suoritettu 2001

Suunnittelija: Jaakko Pöyry Infra
Työn suorittaja: Anaconda Cabling Oy.
Arska: Ei.

Taloteknisiä muutoksia

Toimenpide: Uusitaan lämpö- ja paineilmajohtoja kellareissa sekä 1. ja 2. kerroksessa. Uusitaan myös vesijohtoja ja viemäreitä 1. ja 2. kerroksessa sekä ilmanvaihtolaitteita 1. ja 2. kerroksessa. Uusitaan sähköasennuksia ilmastoinnin uusimisen yhteydessä rakennusosassa C. Alakellarin putkitunnelin osille C-B-A /pääkeskus rakennetaan kaapelireitti ja nousukaapelityhteys. 1. kellarissa kylmähuoneita, 1. kerroksessa avausseleja ja IV-konehuone sekä siihen liittyvä kanavatila. Rakennetaan uusi ulkoinen poistoilmahormi sekä siihen liittyvät muuratut julkisivut.

Suunnittelija: SähköLUX Oy

2003

Lämmitys- ja jäähdytyslaitteiden uusiminen 2003

Toimenpide: 2., 3. ja 4. kerrokseen asennetaan jäähdytysjärjestelmä.
Suunnittelija: Insinööritoimisto Kontermo, Tomi Laakso
Arska: Ei.

2004

Lupatunnus: I6-2542-04-C

Toimenpide: Ikkunamuutos.
Myyntönetty: 17.8.2004
Suunnittelija: –
Arska: On.

2005

Lupatunnus: I6-2522-05-D

Toimenpide: Rakennetaan kolme uutta katosta, lastauskatokseen liukuovet ja käyntiovi; näkösuoja-aitaa ja ovijalkoja muutetaan.

Myönnetty: 27.9.2005
Suunnittelija: –
Arska: On

2006

Lupatunnus: 16-1865-06-B
Toimenpide: Tutkimuslaitoksen 2. kerroksen vesikatolle rakennetaan uusi IV-konehuone sekä kanavatilat. 2. kerroksen vesikatto rakennetaan uudelleen alkuperäisen mallin mukaan räystäsdetaljein. Vesikatolle asennetaan lauhduttimet sekä näkösuojakehikko. Rakennetaan uusi poistoilmahormi sekä väliaikainen ilmanvaihtolaitteisto, joka palvelee 1. kerroksessa sijaitsevien avaussalien ilmanvaihtoa rakennustyön aikana.

Myönnetty: 4.7.2006
Suunnittelija: –
Arska: On.

2007

Lupatunnus: –
Toimenpide: Periaatteessa kohde saneerataan ilmanvaihtotekniikan osalta kokonaisuudessaan. Vanha LVI-tekniikka puretaan seuraavia poikkeuksia lukuun ottamatta: osa avauspyörien ilmanvaihtokanavista hyödynnetään, liitokset säilyviin veto-kaappeihin ja kohdepoistot.

Tilojen lämmitysjärjestelmät säilyvät pääosin ennallaan.

Avaussalien uudelle tuloilmakojeelle rakennetaan lämpöjohdot. Vesijohtoverkostoihin ei tehdä muutoksia. Vesikaton ja IV-konehuoneen sadevesikaivot uusitaan. Rakennuksen tilat varustetaan huonekohtaisella koneellisella tulo- ja poistoilmastointijärjestelmällä. Ilmanvaihtojärjestelmä toteutetaan puhtausluokan PI mukaisesti. Kaikki ilmastointikoneet varustetaan jäähdytyksellä.

Toimistotiloihin tulee vakioilmamääräjärjestelmä. Avaussaltiloihin toteutetaan vakioilmamääräjärjestelmä, jolla ilmamääriä voidaan muuttaa käyttäjän toimesta tarpeen mukaan. Ilmastointikoneet sijoitetaan 2. kerroksen vesikatolle rakennettavaan ilmastointikonehuoneeseen. Ilmastointikoneet on jaoteltu käyttötarkoituksen mukaisesti. Toimistoilla on oma ilmastointikone ja jokaisella avaussalilla on omat ilmastointikoneet. Laboratoriotilojen vetokaapit varustetaan uusilla tulo- ja poistoilmakanavistoilla. Avaussalien kohdepoistot liitetään ilmamääräsäätöjärjestelmään siten, että tilakohtainen ilmamäärä pysyy suunnitellussa tasapainossa. Rakennus varustetaan lämmön talteenotolla, nestekiertoisilla talteenottopattereilla. Rakennus varustetaan kolmella eri lämpötilaisella jäähdytysverkostolla. Kylmätekniset järjestelmät uusitaan. LVIS-laitteet automatisoidaan.⁴

Alakellariin osille C-B-A /pääkeskus rakennetaan kaapelireitti ja nousukaapeliyhteys. Ilmastointikonehuonetta laajennetaan. Muutoksia tehdään 1. kellarin kylmähuoneissa ja 1. kerroksen avaussaleissa. Julkisivuon asennetaan uusi poistoilmastointihormi muuratuin julkisivuin.

Suunnittelijat: Arkkitehti Jukka Aittola Oy
LVI-suunnittelu: Projektus Team Oy
Sähkösuunnittelu: Insinööritoimisto SähköLUX Oy

2008

Lupatunnus: 16-1424-08-C
Toimenpide: Typpiaseman rakentaminen.
Myönnetty: 13.5.2008
Suunnittelija: –
Arska: On.

4 LVI-työselitys 18.8.2006, Projektus Team.

LIITE 3: Arkkitehtuurimuseon piirustusluettelo arkkitehti Einari Teräsvirran töistä

Lista on saatu Arkkitehtuurimuseon amanuenssi Antti Aaltoselta.

TERÄSVIRTA, Einari

1930-LUKU

Rak.muutoksen jälkeinen pohjasovitus, Vuorikatu, no 9, Kotka, 1938, 3 kpl.
Urheilumaja, 1938, 5 kpl.
Saunamaja, 1938, 1 kpl.
Urheilumaja, 1939, 3 kpl + kopio.
Ulkorakennus, Korpilahti, 1939, 1 kpl.
Asuinrakennus Kauma, 1939, 3 kpl.

1940-LUKU

Suojeluskuntarakennus, Sotilaspojankatu - Kirkkokatu, 1940, kop.
Kahden asunnon omakotitalo, 1940, 2 kpl.
Kesämökki luonnon, 1940, 1 kpl.
Omakotitalo, luonnon, 1940, kopio.
Asuinrakennus, Kuisma, Myllymäki, Lohjan kauppala, 1940-41, 10 kpl + kop.
Alppilan apteekin sisustus, Läntinen Brahenk.12, Helsinki, 1941, 11 kpl.
Kärkölän suojeluskuntatalo, 1941, 7 kpl.
Hautamuistomerkkejä, 1941-52, 3 kpl.
Sotilasvirastorakennus, kaup.osa 1, neliö 19, tontti 1, Savonlinna, 1941, 13 kpl + kop.
Suojeluskuntapiirin toimistorakennus, luonnon, Savonlinna, 1941, kop.
Siltaja, 1941-44, 8 kpl.
Kellari Lotta-Hotelliin, 1942, 1 kpl.
Karhumäen varuskuntakirkko, 1942, 5 kpl.
Karhumäen rakennustoimiston piharakennus, 1942, 1 kpl.
Asevelitalon kokoomispiirustus, 1942, 1 kpl.
Voima-asema, Tsopina, 1942, 1 kpl.
Kenttäsairaalan potilasrakennus ja poliklinikka, 1942, 3 kpl.
Autokorjaamo, Juustjärvi, 1942, 1 kpl.
Maalaistalo, Savujärvi, 1942, 2 kpl.
Upseeriasunto, 1942, 1 kpl.
Kumsjärven asekorjaamo, 1942, 1 kpl.
Autokorjaamo, rakenteita, Tsopina, 1942, 1 kpl.
Tykkikorjaamo, 1942, 1 kpl.
Elokuvateatteri "Esko", Korttesjärvi, 1942, 2 kpl.
Elokuvateatteri "Kannel", 1942, 4 kpl.
Varastorakennus, 1942, 1 kpl.
75. Sv:n toimistorakennus, 1942, 1 kpl.
Komentajan ja esikuntapäällikön rakennus, 1942, 1 kpl.
KS, potilasparakki ja varastorakennus, 1942, 2 kpl.
KS, Ahvenjärvi, 1942-43, 5 kpl.
Sekalaisia merkkejä, rasioita, valaisimia, jne., 1942-43, 12 kpl.
Suomen Kenttätökytön Säätiö, Kulosaari, 1942-46, 51 kpl + kop.
Karhumäen urheilutalon laajennussuunnitelma, 1943, 2 kpl.
Lintulan asevelitalo, Jyväskylä, Viipuri, 1943, 1 kpl.
Komentajan sauna, 1943, 1 kpl.
Kesämökki, 1943, 1 kpl.

Kesämökki, 1943, 1 kpl.
Viiden auton talli ja sen uuni, 1943, 1 kpl.
Sauna, 1943, 1 kpl.
Miehistöparakki, 1943, 1 kpl.
KS, Kontiovaara, 1943-44, 28 kpl.
Sauna Oinaala, 1943-44, 6 kpl.
Kaksi erilaista hirsistä omakotitaloa, 1944, 4 kpl.
14. lin. korj. paja, asemapiirustus, 1944, 2 kpl.
Kahvila Tiensuu, 1944, 3 kpl.
Kasvihuone, 1944, 3 kpl.
Viestin talo, luonnon, 1944, 2 kpl.
Miehistön asuinrakennus, 1944, 1 kpl.
Kumsjärven pilkketehtas, 1944, 4 kpl.
Miehistösauna, 1944, 1 kpl.
Komentajan korsi, 1944, 2 kpl.
Liiketalo Kärki, Savonlinna, 1944, 4 kpl.
Varasto Kallislahden asemalle, 1944, 1 kpl.
Huonekaluja, 1939-45, 14 kpl + kopio.
Kahden perheen asuinrakennus, Rovaniemi, 1945, 7 kpl.
Asuinrakennus Puupponen, luonnon, Rovaniemi, 1945, 1 kpl.
Kotikuusi, yhden perheen tyypitalo, 1945, 6 kpl.
Omakotitalo Teräsvirta, korjaus- ja muutostyö, 1945, 2 kpl.
Asuinrakennus Rauho, Kokemäki, 1945-46, 19 kpl + asiapap.
Puistolan Urheilijain seuratalo, muutos, Puistotie, 1945-46, 19 kpl.
Johtaja Partasen kesähuvi, 1945-47, 18 kpl.
Helkavaara-Halme, väliaikainen varasto, 1946, 9 kpl.
Kahden perheen asuintalo, asemapiirros, Malmi, Helsinki, 1946, 1 kpl.
Yhden perheen omakotitalo, 1946, 2 kpl.
Myymläarakennus, luonnon, 1946, 1 kpl.
Koiviston yhteiskoulu, Kadettikoulunkatu, Hamina, 1946, 10 kpl + kop.
Asuintalo Turunen, 1946, 7 kpl.
Kesämökki, 1946, 2 kpl.
Asuinrakennus Erkinheimo, 1946, 2 kpl.
Saunamökin julkisivu, 1946, 1 kpl.
Sauna Pohjola, 1946, 4 kpl.
Omakotitalo Helvo, Westend, Espoo, 1946-47, 1951, 6 kpl.
Repola-Viipuri Oy, Lappeenranta/Joensuu, 1946-52, 182 kpl + asiapap. + kop.
Lautasaaren Säätiön talo, Puistokatu, 1947, 21 kpl.
Huvi Kälviäinen, luonnon, 1947, 2 kpl.
Urheilunäyttely, (Messuhalli, Helsinki), 1947, 130 kpl + kop.
Asuinrakennus, kortteli 119, tontti 8, Taipaleentie, Jyväskylä, 1947-48, 8 kpl.
Saunamaja Kumpuranta, 1947, 9 kpl.
Ehd. kunnansairaalan sij. entiseen asuinrakennus, Savitaipale, 1947, 1 kpl.
Asuinrakennus Teräsvirta, Myllypohja, 1947-48, 20 kpl.
Huvi Savolainen ja sen ulkorakennus, 1947-48, 10 kpl.
Asuinrak. Ekman, Tikkurila, Vantaa, 1947-49, 41 kpl + asiapap.
Illoaaren uimala, Joensuu, 1947-49, 14 kpl + kop. ja asiapap.
Päiväranta, 1948, 8 kpl.

Saunamaja Helvo, 1 kpl.
 Huvila Pöljään, luonnos, 1948, 3 kpl.
 Saunamaja Hämäläinen, 1948, 5 kpl.
 Ulkorakennus Teräsvirta, 1948, 1 kpl.
 Asuintalo Hänninen, Järvenpää, 1948, 6 kpl.
 Synnytyslaitos, Saviniemenkatu, Hamina, 1948-49, 19 kpl.
 Vanha Talo, omakotitalo, 1948-49, 11 kpl.
 Piharakennus Ekman ja sen laajennus, Tikkurila, 1948-53, 4 kpl.
 Kukkakioski, Hamina, 1949-50, 4 kpl.
 Helsingin Kansanasunnot Oy, Pohjolankatu 2, 1949-50, 143 kpl + piir:luettelo.
 Sauna Leo Pylkkö, Kotka, 1949, 6 kpl.
 AK, pesutupa ja mankeli, 1949, 1 kpl.
 Tevaniemen kansakoulu, 1949-52, 69 kpl.
 Sairaalan henkilökunnan asuinrakennus, Lautatarhank., Hamina, 1949, 13 kpl.
 Asuinrakennus, Teollisuuskatu, tontit 2, 3 ja 4, kortteli 255, Hamina, 1949, 5 kpl.
 Valko Laiva Oy, 1949-50, 13 kpl.
 Helsingin Kansanasunnot Oy, Mäkelänkatu 107, 1949-51, 54 kpl.
 Sulkavan invaliidikotiteollisuuskoulu, Sulkava, 1949-52, 99 kpl + asiapap.
 Maakuntatalo Oy /Maalaisten talo, Lahti, 1949-53, 161 kpl + asiapap. + kop.

1950-LUKU

Avotakka, Tiaisenskatu 8, Joensuu, 1950, 1 kpl.
 Kunnallissairaalan keittiörakennus, muutos, Hamina, 1950, 1 kpl.
 Omakotitalo, Ahmankatu, 1950, 2 kpl.
 Vuokratalo Urho Saarinen, Forssa, 1950, 6 kpl.
 Huvila Kuisma, Kotkankatu 2, Lohja, 1950, 1 kpl.
 Teräsvirran huvila, ikkunat ja takka, 1950-51, 2 kpl.
 Linja-autoasema, Hamina, 1950-51, 12 kpl.
 Haminan ammattikoulu, Hamina, 1950-52, 40 kpl + kop. ja asiapap.
 Haminan keskuskansakoulu, Hamina, 1950-52, 110 kpl + kop. ja asiapap.
 Asuinrak. Sutinen, 1950-55, 8 kpl.
 Omakotityyppi Fantsnäsin asuntoalue varten, 1951, 1 kpl.
 Sauna Sutinen, 1950-51, 3 kpl.
 Asuintalo, Tiaisenskatu 8, Joensuu, 1950-51, 44 kpl.
 Sauna Kalsta, 1951, 8 kpl + asiapap.
 Vuorimiehenkatu 33, Helsinki, 1951, kop.
 Huoneisto Talvio, 1951, 1 kpl.
 Valko Laiva Oy, sauna, 1951, 9 kpl + kopio.
 Asuinrakennus Erjamo, Porvoo, 1951-52, 26 kpl + kopio.
 Sauna ja huvila Kajo, 1951-52, 29 kpl + asiapap.
 Kouvolan virkamiestalo, Kouvola, 1951-52, 94 kpl + asiapap. ja kop.
 Asuin- ja liikerakennus, Yrjönkatu 21, Pori, 1951-53, 47 kpl.
 Metsäliiton asuin- ja konttorirakennus, Jääkärikatu - Snellmanninkatu, 1952, 5 kpl.
 Sauna Ekman, 1952, 2 kpl.
 Huvila Holmsten, 1952, 4 kpl.

Asuinrak. Rehman, 1952, 1 kpl.
 Asunnon muutos, kortteli no 15, tontti no 4, Pohjoisranta, (Helsinki), 1952, 1 kpl.
 Ulkorakennus, Vehkaoja, Kausala, 1952, 1 kpl.
 Huvila Pohjola, 1952, 2 kpl.
 Asuinrakennus Auterinen, muutos ja lisärakennus, Tikkurila, Vantaa, 1952, 5 kpl.
 Keittiön sisustusta, Satakuntalainen osakunta, 1952, 1 kpl.
 ALKO:n myymälän varaston ikkunakalterit, Vuorimiehenk. 33, (Hki), 1953, 1 kpl.
 Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunnan kirjasto, Helsinki, 1954, 12 kpl, suorana.
 Sulkavan ammattioppilaitos, asuntola, oleskeluhuoneen takka, Sulkava, 1954, 1 kpl.
 Katos ja varasto Leskinen, 1955, 1 kpl.
 Lahden teatteri- ja kirjastotalo, kilp., Lahti, sis.j. 4.6.1956, nim. "buch und bühne", sis.j.no 3, 7 kpl.
 Huvila Pohjola, 1956, 2 kpl.
 Alko, konttorin laajennus, Rajamäki, Nurmijärvi, 1957.
 Asunto Oy Rakuunantie 5 ja 9-11, Helsinki, 1958.
 Alko, virkailijain asunto, Rajamäki, Nurmijärvi, 1959.
 Eläinlääketieteellinen laitos, Helsinki, 1959.

1960-LUKU

Rajamäen Yhteiskoulu, Nurmijärvi, 1960.
 Biokemian laitos, Helsinki, 1962, rulla, lisäksi 3 luonnosta kiinnitettynä pahveille.
 Helsingin Suomalainen Säästöpankki, Hämeentie 29, Helsinki, 1963.
 Rikkihappo Oy, Helsinki, 1966.

1970-LUKU

Uimahalli, Kotka, 1971.
 Uimahalli, Hämeenlinna, 1972.
 Hotelli Kalastajatorppa, Helsinki, 1972-73.
 Oikeuslääketieteellinen laitos, Helsinki, 1972-74.
 Alko, ruokala, Rajamäki, Nurmijärvi, 1974.
 Asuintalo Suomalainen, Rajamäki, Nurmijärvi, 1977.
 Hammaslääketieteen laitos, Helsinki, 1977.
 Eerikkilän urheilupuisto, Tammela, 1979.

1980-LUKU

Ravintola Kalastajatorppa, Helsinki, muutos ja laajennus, 1985.
 Suomen pankin konttori, kilp., Turku, sis.j. 14.2./15.9.1986, nim. "Kivinen puutarha", sis.j.no 122, 2 kpl.

MUUTA:

Valokuva- ja artikkelikokoelmakansioita E.Teräsvirran suunnittelemista rakennuksista, 5 kpl.

LIITE 4: Hammaslääketieteen laitos, Kytösuontie 9:n toteutusorganisaatio

Rakennuttaja ja valvoja:	Rakennushallitus
Arkkitehtisuunnittelu:	Arkkitehtitoimisto E.Teräsvirta Ky
Sähkösuunnittelu:	Sähköteknilinen Insinööritoimisto Oy
LVI-suunnittelu:	Lämpöteknilinen Insinööritoimisto Oy
Rakennesuunnittelu:	Insinööritoimisto Pöysälä & Sandberg Oy
Pintavesityö- ja salaojasuunnittelu:	Y-suunnittelu
Sairaalekninen suunnittelu:	TTS-Suunnittelu Oy
Akustinen suunnittelu:	Insinööritoimisto M.Parjo Oy
Sisustussuunnittelu:	Sisustusarkkitehtitoimisto Gestranus & v. Knorring

Seuraavat uudisrakennusvaiheen tiedot ovat rakennuksen pääaulassa säilytettävästä pienoismallista:

Päärakojtsija:	Rakennusyhtiö Hartela
Louhintaurakka:	Vesto Oy
Putkiurakojtsija:	Oy Huber Ab
Ilmastointiurakojtsija:	Oy Aerator
Sähköurakojtsija:	Are Oy
Säätölaitteet:	Oy Landis & Gyr Ab
Tehoimulaitteet:	Plandent Oy Suomen Siemens Oy
Hissit:	Valmet Oy
Kaupunkikaasutyöt:	Helsingin kaupungin energialaitos (kaasulaitos)
Maalausurakka:	Maalaamo Pauli Hietanen Ky
Kiintokalusteet:	U.J. Saarni Ky Oulun Puukaluste Oy
Hammashoitoyksiköt:	Oy Dentaldepot Ab Oriala Oy / Hammasväline Plandent Oy
Muut kalusteet:	Martela Oy, Iskukaluste Oy, Tehokaluste Oy
Leikkaussalit:	Oy Aga Ab (kaasulaitteet) Oy Instrumentarium Ab
Sterilointikeskus:	Electrolux-Teollisuus Oy Oy Hackman Ab Oy Santasalo-Sahlberg Ab
Röntgenlaitteet:	Oy Christian Nissen Ab Palomex Oy / Instrumentarium Oy Lääkintäsähkö Oy / Instrumentarium Oy

ark-byroo

Arkkitehtitoimisto ark-byroo

Kustaankatu 3

00500 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

p. 010 2350 566